

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

**ΣΧΟΛΗ: ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ & ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**

ΤΜΗΜΑ: ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

**Τίτλος Εργασίας: Πολιτισμικές διαδρομές. Πανεπιστημιακά κτήρια του ΕΚΠΑ
στην Αττική.**

Διπλωματική Εργασία

Όνομα φοιτήτριας: Αικατερίνη Τσάγκα

Αριθμός Μητρώου: 2175105

Αθήνα, 2021

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

**ΣΧΟΛΗ: ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ & ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**

ΤΜΗΜΑ: ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

**Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή [ΜΗΤΟΥΛΑ ΡΟΪΔΩ – ΤΣΑΡΤΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ / ΠΑΡΙΣ – ΚΑΛΔΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ]**

**Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Μητούλα Ροΐδω
Βαθμίδα: ΚΑΘΗΤΡΙΑ Α' ΒΑΘΜΙΔΑΣ, Τμήμα: ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ, Ίδρυμα: ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ**

**Τσάρτας Γεώργιος / Πάρις
Βαθμίδα: ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Α' ΒΑΘΜΙΔΑΣ, Τμήμα: ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ, Ίδρυμα: ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ**

**Καλδής Παναγιώτης
Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής**

Η ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΣΑΓΚΑ

δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1)** Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.
- 2)** Αποδέχομαι ότι η ΒΚΠ μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη της, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

«Σε όλη τη διάρκεια της Ιστορίας, ο άνθρωπος έπρεπε να παλεύει με τη Φύση για να επιβιώσει. Σ' αυτόν τον αιώνα, έχει αρχίσει να συνειδητοποιεί ότι για να επιβιώσει, πρέπει να την προστατέψει».

Ζαν-Υβ Κουστώ, 1910-1997, Γάλλος ωκεανογράφος

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στην εκπόνηση της συγκεκριμένης Διπλωματικής Εργασίας υπήρξαν σπουδαίοι άνθρωποι που με βοήθησαν και θα ήθελα να τους ευχαριστήσω θερμά.

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω και να εκφράσω την εκτίμησή μου, στην επιβλέπουσά μου καθηγήτρια κα. Ρόϊδω Μητούλα, καθώς χωρίς την καθοδήγηση και το ενδιαφέρον της δε θα ήταν δυνατή η περάτωση της εν λόγω εργασίας. Την ευχαριστώ εκ βάθους για τη συνεχή κατεύθυνση των βημάτων μου και την αμέριστη προσφορά της στην προσπάθεια μου αυτή.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Διευθυντή της Τεχνικής Υπηρεσίας του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Ιωάννη Μπαρμπαρέσο καθώς και τους Υπαλλήλους ΕΚΠΑ: Αποστολάκη Άννα, Σπυργίτη Ευαγγελία- Ευφροσύνη, Άρη Τσόλκα, Αγγελική Παπαζάχου, Βίκυ Φλιτζάνη, Γεώργιο Φλούδα και Ευάγγελο Παπούλια, για την ενημέρωση, την προσφορά υλικού και τις πληροφορίες που μου παρείχαν.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες στον αγαπημένο Γιώργο Φιλοκύπρου για τις πολύτιμες συμβουλές και πληροφορίες.

Η αφιέρωση της συγκεκριμένης Διπλωματικής Εργασίας στην οικογένεια μου είναι το ελάχιστο ευχαριστώ απέναντι στην ανιδιοτελή τους υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	8
Abstract	10
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	11
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	13
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	14
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ	18
1.1. Εισαγωγή	18
1.2. Πολιτιστικός τουρισμός	18
1.2.1. Τουρισμός και πολιτιστική κληρονομιά	19
1.2.2. Πολιτιστικές διαδρομές και δρομολόγια - προς ένα νέο είδος κληρονομιάς	21
1.3. Πολιτιστικές Διαδρομές από το Συμβούλιο της Ευρώπης	25
2.1. Εισαγωγή	28
2.2. Τα μουσεία στο παρελθόν	29
2.3. Τα μουσεία σήμερα	29
2.4. Άνοιγμα των μουσείων στον κόσμο με την χρήση των κοινωνικών δικτύων	30
2.5. Σύγχρονες αντιδράσεις	34
2.6. Το παράδειγμα του μουσείου του Λούβρου ως παράδειγμα εκσυγχρονισμού του μουσείου	35
2.7. Μουσειακή προσέγγιση	36
2.8. Μουσειοπαιδαγωγική	40
2.9. Ο σχηματισμός του μουσείου	42
2.10. Μουσεία και σχολεία: αρχές συνεργασίας και βασικές τάσεις	47
2.11. Οι προοπτικές ανάπτυξης σχολείων, μουσείων και κοινωνικοπολιτισμικών χώρων	50
2.12. Συζήτηση περί μουσειοπαιδαγωγικής	51
2.13. Γενικά συμπεράσματα	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ	55
3.1. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)	55
3.2. Ιστορική αναδρομή	56
3.4. Αθηναϊκή Τριλογία: Προπύλαια, Ακαδημία και Εθνική Βιβλιοθήκη	60
3.4.1. Προπύλαια- «Κεντρικό Κτήριο» του Πανεπιστημίου	60
3.4.2. Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Αθηνών - Εθνική Βιβλιοθήκη- Βαλλιάνειο	65
3.5. Νομική Σχολή-Ν.Ο.Π.Ε.	66
3.6. Ιστορικό Αρχείο Πανεπιστημίου Αθηνών	68
3.7. Κτήριο «Κωστής Παλαμάς»- Το «Ροζ Κτήριο»	69
3.8. Μαράσλειο Διδασκαλείο	71
3.9. Πειραματικό Σχολείο Σκουφά 43 και Λυκαβηττού	72
3.10. Πανεπιστημιακή Λέσχη	74
3.11. Πανεπιστημιακός Ναός της Καπνικαρέας	75
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - Η ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΤΡΙΛΟΓΙΑ	81

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	91
5.1. Φιλοσοφία της έρευνας	91
5.2. Ερευνητική προσέγγιση.....	91
5.3. Σχεδιασμός έρευνας.....	92
5.4. Ερευνητικά ερωτήματα	92
5.5. Τεχνικές έρευνας	93
5.5.1. Σχεδιασμός Ερευνητικού Ερωτηματολογίου	93
5.5.2. Πεδίο Διεξαγωγής Έρευνας - Διαδικασία Δειγματοληψίας - Δείγμα Έρευνας	94
5.5.3. Δικαιολόγηση Τρόπου Στατιστικής Ανάλυσης.....	94
5.6. Στοιχεία που επηρεάζουν τις απαντήσεις – εξαρτημένες μεταβλητές	95
5.7. Στρατηγική έρευνας.....	95
5.8. Διασφάλιση αξιοπιστίας έρευνας	95
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	97
6.1. Δημογραφικά αποτελέσματα.....	97
6.3. Αποτελέσματα σχετικά με τις πολιτιστικές διαδρομές και το ΕΚΠΑ	105
6.4. Συσχετισμός δημογραφικών στοιχείων με τις απόψεις των ερωτηθέντων	118
ΣΥΖΗΤΗΣΗ	130
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	134
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	137

Περίληψη

Η έννοια του πολιτιστικού αγαθού αναγνωρίζεται διεθνώς και περιλαμβάνει τις εξής κατηγορίες: μνημεία, σύνολα και τοποθεσίες, ιστορικές γειτονιές και κέντρα πόλεων, ιστορικές πόλεις, ιστορικά κτήρια και άλλα. Οι πολιτιστικές διαδρομές, είναι μια σύγχρονη προσέγγιση της εν λόγω έννοιας.

Η ίδρυσή του ΕΚΠΑ, του παλαιότερου Πανεπιστήμιου της Ελλάδας, χρονολογικά συμπίπτει με την ίδρυση του Νέου Ελληνικού Κράτους, τους αγώνες του ελληνικού λαού για εθνική ολοκλήρωση και την εμπέδωση του δημοκρατικού πολιτεύματος. Ακόμα πολλά από τα διατηρητέα κτήρια του ΕΚΠΑ είναι μοναδικής αξίας από ιστορικής, αρχιτεκτονικής και πολιτισμικής άποψης.

Η δημιουργία μιας πολιτιστικής διαδρομής διαμέσου των κτηρίων του ΕΚΠΑ που στεγάζονται στο κέντρο της Αθήνας μπορεί να έχει σημαντική συμβολή στην ανάδειξη της εγγενούς αυτής πολιτιστικής αξίας. Η παρούσα εργασία προσβλέπει να αποτελέσει εν δυνάμει υλικό που θα αναδείξει περαιτέρω τα υψηλού ενδιαφέροντος πολιτιστικά στοιχεία αυτής της διαδρομής.

Στην έρευνα της παρούσας εργασίας επιλέχθηκε η ποσοτική στρατηγική προσέγγιση. Αυτό έγινε προκειμένου να εξετάσουμε σε ποσοστιαίες μονάδες τις απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με τις γνώσεις τους για την ιστορία, την αισθητική και την πολιτισμική αξία που αποφέρουν στην κοινωνία τα κτήρια του ΕΚΠΑ. Ακόμα ώστε να κρίνουμε κατά πόσο κρίνεται επιθυμητό ή αναγκαίο να οργανωθούν πολιτισμικές διαδρομές προκειμένου να γνωρίσει το ευρύ κοινό καλύτερα τα κτήρια αυτά. Ειδικότερα παρουσιάζονται ποσοτικά δεδομένα που συλλέχθηκαν από την διεξαγωγή της προσωπικής έρευνας με κατάρτιση ερωτηματολογίου ερωτήσεων «κλειστού τύπου» που αφορούν το πώς κρίνουν οι ερωτηθέντες την εφαρμογή μιας πολιτιστικής διαδρομής στα κτήρια του ΕΚΠΑ.

Τα στοιχεία της έρευνας περιλαμβάνουν ακόμα ποιοτικά δεδομένα που συλλέχθηκαν από βιβλιογραφική ανασκόπηση και άλλες έρευνες που πραγματοποιήθηκαν πάνω στο αντικείμενο της μελέτης.

Τα αποτελέσματα της έρευνας υποδεικνύουν ότι οι περισσότεροι εκ των ερωτηθέντων συμφωνούν στην αναγκαιότητα δημιουργίας ενιαίας πολιτιστικής διαδρομής κτηρίων του ΕΚΠΑ. Ακόμα ότι έχουν κατά κοινή ομολογία υψηλή αρχιτεκτονική και πολιτιστική αξία και ότι

πρέπει να προβληθεί τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό και ει δυνατόν με περεταίρω κρατικές και ακαδημαϊκές δράσεις.

Εν κατακλείδι οι πολιτιστικές διαδρομές συμβάλλουν σημαντικά στην εξωστρέφεια ενός τόπου, η οποία με τη σειρά της δρα καταλυτικά στην περαιτέρω πολιτιστική και πολιτισμική ανάπτυξη, μέσω των δράσεων ανάδειξης της υλικής και άυλης πολιτιστικής της κληρονομιάς, επ' ωφελεία της τοπικής οικονομίας και κοινωνίας.

Λέξεις κλειδιά: [Πολιτιστική Διαδρομή, Ιστορικά κτήρια, μνημεία, ΕΚΠΑ]

Abstract

The concept of the cultural element is internationally recognized and includes the following categories: monuments, ensembles and sites, historic neighborhoods and city centers, historic cities, historic buildings and more. Cultural routes are a modern approach to this concept.

The founding of EKPA, the oldest University of Greece, chronologically coincides with the founding of the New Greek State, the struggles of the Greek people for national integration and the establishment of democracy. Many of the historical buildings of EKPA are of unique value from a historical, architectural and cultural point of view.

The creation of a cultural route through the EKPA buildings located in the center of Athens can have a significant contribution to highlighting this inherent cultural value. The present work aims to quantify the benefits of such a cultural route.

In the research of the present work, the quantitative strategic approach was chosen. This choice aims to quantify and evaluate the views and the knowledge of the respondents about the history, the aesthetics, and the cultural value that the EKPA buildings. Additionally, it aims to understand whether it is considered desirable or necessary to create such a cultural route that would allow the public to get to know these buildings better. Specifically, quantitative data collected from the conduct of the personal research by compiling a questionnaire of "closed type". The research data also includes qualitative data collected from a literature review and relevant research works.

The results of the survey indicate that most of the respondents agree on the need to create a cultural route through the historical EKPA buildings. Additionally, the consensus is that the architectural and cultural value of this is very high and that it should be promoted both at home and abroad via joint actions by the academia and the state.

In conclusion, the creation of cultural route can contribute significantly to the extroversion of a place, which in turn acts as a catalyst in the further cultural and cultural development.

Keywords: [Cultural Route, Historic buildings, monuments, EKPA)

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικ.1.	Αθηναϊκή τριλογία του Χάνσεν- Προπύλαια του κτηρίου του Πανεπιστημίου Αθηνών, Ακαδημία Αθηνών και Εθνική Βιβλιοθήκη.....	17
Εικ.2.	Παλαιό Πανεπιστήμιο Θόλου 5- Πλάκα.....	60
Εικ.3.	Εκθέματα του Παλαιού Πανεπιστημίου Θόλου 5- Πλάκα: λάβαρα, έγγραφα σύστασης Πανεπιστημίου.....	60
Εικ.4.	Εκθέματα του Παλαιού Πανεπιστημίου Θόλου 5- Πλάκα: αντικείμενα γυναικολογικού σκοπού.....	60
Εικ.5.	Πολιτιστική εκδήλωση στο Παλαιό Πανεπιστήμιο Θόλου 5- Πλάκα.....	60
Εικ.6.	Αθηναϊκή τριλογία του Χάνσεν- Προπύλαια του κτηρίου του Πανεπιστημίου Αθηνών, Ακαδημία Αθηνών και Εθνική Βιβλιοθήκη.....	61
Εικ.7.	Πανοραμική άποψη των Προπυλαίων.....	61
Εικ.8.	Κεντρική είσοδος των Προπυλαίων.....	61
Εικ.9.	Είσοδος μεγάλης αίθουσας εκδηλώσεων των Προπυλαίων.....	61
Εικ.10.	Διαδήλωση στον προαύλια χώρο των Προπυλαίων.....	63
Εικ.11.	Ανδριάντες του Γρηγορίου του 5ου και του Ρήγα Φεραίου στον προαύλια χώρο των προπυλαίων και ολόγλυφη παράσταση της γέννησης της Αθηνάς στην κεντρική πύλη.....	66
Εικ.12.	Έργα του Δρόση κατά την έγερσή τους, δεξιά του Απόλλωνος κιθαρωδού, ύψους 3.71 μ., και αριστερά της Αθηνάς Προμάχου, ύψους 4.11 μ. στην κεντρική είσοδο των Προπυλαίων.....	66
Εικ.13.	Ακαδημία Αθηνών, αίθουσα εκδηλώσεων.....	66
Εικ.14.	Νεοκλασικό μέγαρο του 19ου αιώνα, Εθνική Βιβλιοθήκη.....	67
Εικ.15.	Αναγνωστήριο της Εθνικής βιβλιοθήκης.....	67
Εικ.16.	Πανοραμική άποψη των συγκροτημάτων Προπυλαίων και Νομικής Σχολής.....	69
Εικ.17.	Νομική Σχολή.....	69
Εικ.18.	Πρόσοψη κτηρίου Ιστορικού Αρχείου ΕΚΠΑ	70
Εικ.19.	Παλαιά βιβλία Ιστορικού Αρχείου ΕΚΠΑ.....	70
Εικ.20.	Εκδήλωση στο κτήριο Ιστορικού Αρχείου ΕΚΠΑ.....	70
Εικ.21.	Πρόσοψη κτηρίου «Κωστής Παλαμάς».....	71
Εικ.22.	Μουσική εκδήλωση στο κτήριο «Κωστής Παλαμάς».....	71
Εικ.23.	Εκδήλωση παρουσίασης στο κτήριο «Κωστής Παλαμάς».....	71
Εικ.24.	Πρόσοψη Μαράσλειου Διδασκαλείου.....	73
Εικ.25.	Εσωτερική διακόσμηση Μαράσλειου Διδασκαλείου.....	73
Εικ.26.	Διάδρομος αιθουσών διδασκαλίας Μαράσλειου Διδασκαλείου.....	73
Εικ.27.	Σκίτσο του Πειραματικού Σχολείου.....	74
Εικ.28.	Πρόσοψη κτηρίου Πειραματικού Σχολείου.....	74
Εικ.29.	Χορωδία- μάθημα μουσικής του Πειραματικού Σχολείου.....	74
Εικ.30.	Παρακολούθηση της σωματικής (σωματικές μετρήσεις) και της νοητικής κατάστασης (μετρήσεις βαθμού νοημοσύνης, αναλυτικά ψυχογραφήματα) μαθητή του Πειραματικού Σχολείου.....	74
Εικ.31.	Οργανόγραμμα της αρχικής φυσιολογίας και των σκοπών του Πειραματικού Σχολείου.....	74
Εικ.32.	Παλιά φωτογραφία Πανεπιστημιακής Λέσχης.....	77

Εικ.33.	Πανεπιστημιακή Λέσχη.....	77
Εικ.34.	Αίθουσα θεάτρου- κινηματογράφου «Ίριδα».....	77
Εικ.35.	Αναγνωστήριο 2 ^{ου} ορόφου.....	77
Εικ.36.	Εστιατόριο φοιτητών.....	77
Εικ.37.	Ναός Καπνικαρέας κατά την Τουρκοκρατία.....	79
Εικ.38.	Ναός Καπνικαρέας κατά την Τουρκοκρατία.....	79
Εικ.39.	Ναός Καπνικαρέας.....	79
Εικ.40.	Κεντρική είσοδος κτηρίου Παλαιού Χημείου ΕΚΠΑ.....	82
Εικ.41.	Αίθριο- χώρος ξεκούρασης του κτηρίου Παλαιού Χημείου ΕΚΠΑ.....	82
Εικ.42.	Αναγνωστήριο του κτηρίου Παλαιού Χημείου ΕΚΠΑ.....	82
Εικ.43.	Διάδρομος 2 ^{ου} ορόφου του κτηρίου Παλαιού Χημείου ΕΚΠΑ.....	82
Εικ.44.	Προπύλαια, προαύλιος χώρος.....	84
Εικ.45.	Βιβλιοθήκη Αθηνών, προαύλιος χώρος	85
Εικ.46.	Χριστιανός Χάνσεν (1803--1883).....	86
Εικ.47.	Σκίτσο- αρχιτεκτονική μελέτη του Πανεπιστημίου Αθηνών.....	87
Εικ.48.	Προπύλαια.....	87
Εικ.49.	Σκίτσο- αρχιτεκτονική μελέτη εσωτερικού του Πανεπιστημίου Αθηνών.....	88
Εικ.50.	Προπύλαια, ζωφόρος κεντρικής εισόδου.....	89
Εικ.51.	Προπύλαια, ζωφόρος κεντρικής εισόδου.....	89
Εικ.52.	Προπύλαια, ζωφόρος που απεικονίζει τον Όθωνα και τις Επιστήμες....	90
Εικ.53.	Προπύλαια, άποψη εσωτερικού χώρου.....	91
Εικ.54.	Χάρτης πολιτισμικής διαδρομής Πανεπιστημιακών κτηρίων του ΕΚΠΑ στην Αττική	132

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Φύλο ερωτηθέντων.....	97
Πίνακας 2. Ηλικία ερωτηθέντων.....	97
Πίνακας 3. Εκπαιδευτικό επίπεδο ερωτηθέντων.....	98
Πίνακας 4. Ιδιότητα ερωτηθέντων.....	99
Πίνακας 5. Αριθμός τουριστών που δέχεται η Αθήνα ανά τρίμηνο.....	100
Πίνακας 6. Επικρατέστερο είδος τουρισμού στην Αθήνα.....	101
Πίνακας 7. Εθνικότητα τουριστών στην Αθήνα.....	102
Πίνακας 8. Ηλικία τουριστών στην Αθήνα.....	103
Πίνακας 9. Μορφωτικό επίπεδο τουρισμών στην Αθήνα.....	104
Πίνακας 10. Αύξηση ή μείωση των ποσοστών τουριστών που αναζητούν πολιτιστικές διαδρομές.....	105
Πίνακας 11. Άποψη περί αξίωσης των κτηρίων του ΕΚΠΑ να αποτελέσουν πολιτιστική διαδρομή.....	106
Πίνακας 12. Υποδομές που θα βοηθούσαν στην προσέλκυση τουριστών στην συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή.....	107
Πίνακας 13. Άποψη περί γνώσης του κόσμου για τα διαφορετικά κτήρια του ΕΚΠΑ.....	108
Πίνακας 14. Σημαντικότητα της διαφήμισης της πολιτιστικής διαδρομής στο εσωτερικό.....	109
Πίνακας 15. Σημαντικότητα της διαφήμισης της πολιτιστικής διαδρομής στο εξωτερικό.....	110
Πίνακας 16. Σημαντικότητα της τακτικής συντήρησης των κτηρίων με σκοπό τόσο λειτουργικό όσο και πολιτιστικό.....	111
Πίνακας 17. Σημαντικότητα της συμμετοχής του Πανεπιστημίου στην διεύρυνση των εμπειριών της συγκεκριμένης πολιτιστικής διαδρομής.....	112
Πίνακας 18. Άποψη περί σημαντικότητας των κτηρίων του ΕΚΠΑ από αρχιτεκτονικής άποψης.....	113
Πίνακας 19. Αποτρεπτικοί παράγοντες για την καθιέρωση της πολιτιστικής διαδρομής.....	114
Πίνακας 20. Άποψη περί ευκολίας προσέγγισης τουριστών από το εξωτερικό για την συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή.....	116
Πίνακας 21. Άποψη περί δυνατότητας κράτους να διαδραματίσει ρόλο στην θεσμοθέτηση, διατήρηση και διαφήμιση της πολιτιστικής διαδρομής.....	117

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1. Φύλο ερωτηθέντων.....	97
Γράφημα 2. Ηλικία ερωτηθέντων.....	99
Γράφημα 3. Εκπαιδευτικό επίπεδο ερωτηθέντων.....	99
Γράφημα 4. Ιδιότητα ερωτηθέντων.....	100
Γράφημα 5. Αριθμός τουριστών που δέχεται η Αθήνα ανά τρίμηνο.....	101
Γράφημα 6. Επικρατέστερο είδος τουρισμού στην Αθήνα.....	102
Γράφημα 7. Εθνικότητα τουριστών στην Αθήνα.....	103
Γράφημα 8. Ηλικία τουριστών στην Αθήνα.....	104
Γράφημα 9. Μορφωτικό επίπεδο τουρισμών στην Αθήνα.....	105
Γράφημα 10. Αύξηση ή μείωση των ποσοστών τουριστών που αναζητούν πολιτιστικές διαδρομές.....	106
Γράφημα 11. Άποψη περί αξίωσης των κτηρίων του ΕΚΠΑ να αποτελέσουν πολιτιστική διαδρομή.....	107
Γράφημα 12. Υποδομές που θα βοηθούσαν στην προσέλκυση τουριστών στην συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή	108
Γράφημα 13. Άποψη περί γνώσης του κόσμου για τα διαφορετικά κτήρια του ΕΚΠΑ.....	109
Γράφημα 14. Σημαντικότητα της διαφήμισης της πολιτιστικής διαδρομής στο εσωτερικό.....	110
Γράφημα 15. Σημαντικότητα της διαφήμισης της πολιτιστικής διαδρομής στο εξωτερικό.....	111
Γράφημα 16. Σημαντικότητα της τακτικής συντήρησης των κτηρίων με σκοπό τόσο λειτουργικό όσο και πολιτιστικό.....	112
Γράφημα 17. Σημαντικότητα της συμμετοχής του Πανεπιστημίου στην διεύρυνση των εμπειριών της συγκεκριμένης πολιτιστικής διαδρομής.....	113
Γράφημα 18. Άποψη περί σημαντικότητας των κτηρίων του ΕΚΠΑ από αρχιτεκτονικής άποψης.....	114

Γράφημα 19. Αποτρεπτικοί παράγοντες για την καθιέρωση της πολιτιστικής διαδρομής.....	115
Γράφημα 20. Άποψη περί ευκολίας προσέγγισης τουριστών από το εξωτερικό για την συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή.....	116
Γράφημα 21. Άποψη περί δυνατότητας κράτους να διαδραματίσει ρόλο στην θεσμοθέτηση, διατήρηση και διαφήμιση της πολιτιστικής διαδρομής.....	117

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πρόοδος των επιστημών για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, έχει οδηγήσει σταδιακά σε μία πιο πλούσια και πολυσήμαντη προσέγγιση της έννοιας αυτής. Η έννοια του πολιτιστικού αγαθού, η οποία αναγνωρίζεται διεθνώς, περιλαμβάνει τις τρεις κατηγορίες: μνημεία, σύνολα και τοποθεσίες και τα τελευταία χρόνια έχει εξελιχθεί, συμπεριλαμβάνοντας και άλλες κατηγορίες όπως: ιστορικές γειτονιές και κέντρα πόλεων, ιστορικές πόλεις, ιστορικά κτήρια κ.ο. Στο πλαίσιο της εννοιολογικής εξέλιξης εισάγεται η κατηγορία πολιτιστικές διαδρομές, αντιπροσωπεύοντας μία σύγχρονη προσέγγιση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Οι πολιτιστικές διαδρομές συνταιριάζουν τα πολιτιστικά αγαθά μεταξύ τους και τα ενσωματώνουν σε ένα κοινό και διεπιστημονικό πλαίσιο, ενισχύοντας τη σημασία των διαφόρων κατηγοριών πολιτιστικών αγαθών.

Τα μεμονωμένα υλικά και άυλα πολιτιστικά αγαθά, εντάσσονται σε ένα κοινό χωρικό και λειτουργικό σύστημα, όπου οι μεταξύ τους σχέσεις αναδεικνύονται και με τη βοήθεια αυτής της καινοτόμου προσέγγισης, προωθώντας τη μελέτη και τη διαχείριση τους, οδηγώντας σε μια πολύπλευρη γνώση και ένα απελευθερωμένο όραμα της ιστορίας.

Επομένως οι πολιτιστικές διαδρομές, προωθώντας τη συνεργασία για την προστασία της κληρονομιάς μπορούν να ενισχύσουν την κατανόηση και την επικοινωνία μεταξύ διαφορετικών περιοχών, κοινωνικών ομάδων και λαών.

Η βιώσιμη αστική και περιφερειακή ανάπτυξη συναρτάται άμεσα με την ανάδειξη και προβολή των πολιτιστικών κοιτασμάτων κάθε τύπου. Τα μνημεία συνιστούν τις μνήμες της πόλης, είναι τα γεγονότα που αποτυπώνονται στην μνήμη και αναπαράγουν την Ιστορία. Τέτοια μνημεία ιστορικά κτήρια διαθέτει πάμπολλα το ΕΚΠΑ τα οποία μαζί με το έμπυχο ακαδημαϊκό δυναμικό απετέλεσαν και αποτελούν κοιτίδα πολιτισμού όχι μόνο για την Ελλάδα αλλά και για όλο τον κόσμο.

Η πολιτιστική διαδρομή σε κτήρια του ΕΚΠΑ που στεγάζονται στο κέντρο Αθηνών έχει ως σκοπό, να αναδείξει, μέσα από ένα ταξίδι στο χώρο - χρόνο, το έργο που έχει επιτελέσει μέσω της ενεργού συμμετοχής της ακαδημαϊκής κοινότητας στα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά και πολιτιστικά δρώμενα της χώρας και επηρεάζει το δημόσιο βίο της.

(εικ. 1: Αθηναϊκή τριλογία του Χάνσεν- Προπύλαια του κτηρίου του Πανεπιστημίου Αθηνών, Ακαδημία Αθηνών και Εθνική Βιβλιοθήκη)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

1.1. Εισαγωγή

Οι πολιτιστικοί τουρίστες επισκέπτονται άλλες χώρες προκειμένου να μάθουν για τον πολιτισμό τους. Ωστόσο, αυτή η μαθησιακή διαδικασία είναι γενικά αρκετά παθητική: περπάτημα γύρω από μουσεία και γκαλερί, επισκέψεις σε ιστορικά κτήρια και μνημεία, παρακολούθηση καλλιτεχνικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων. Οι περισσότερες από τις εμπειρίες που δοκιμάζουν, δεν τους ενθαρρύνουν να εκφραστούν. Είναι πιθανότερο να είναι παρατηρητές από τους συμμετέχοντες. Ένα μικρής κλίμακας μοντέλο τουρισμού, βασισμένο σε μια βαθύτερη και πιο γνήσια εμπειρία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας, γίνεται όργανο ανάπτυξης. Τα πειράματα της προστασίας της κληρονομιάς έχουν δείξει τα όριά τους, ως μεμονωμένες δράσεις και επικεντρώνονται αποκλειστικά στα κτήρια και τα αντικείμενα. Σε αυτό το πλαίσιο, η έννοια των Πολιτιστικών Διαδρομών αποτελεί μια νέα ιδέα, που εμπλουτίζει και απεικονίζει την αυξανόμενη τάση προσέγγισης της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα από μια πολυδιάστατη προοπτική και συμβάλλει σημαντικά στην κατανόηση αυτής της κληρονομιάς.

1.2. Πολιτιστικός τουρισμός

Σύμφωνα με τον Urry (2001) ο πολιτισμός έχει πλέον γίνει ουσιαστικό στοιχείο του τουριστικού συστήματος. Αλλά πρέπει να διακρίνουμε μεταξύ του «πολιτισμού του τουρισμού», της «οικονομίας του πολιτισμού» και του «πολιτιστικού τουρισμού». Οι ορισμοί του πολιτιστικού τουρισμού αφθονούν, μερικοί είναι πολύ μεγάλοι άλλοι πολύ συγκεκριμένοι. Για τους McKercher και Du Cros (2002: 3) «Υπάρχουν σχεδόν τόσοι ορισμοί του πολιτιστικού τουρισμού όσο και οι πολιτιστικοί τουρίστες. Ο λόγος μπορεί να είναι, η δυσκολία να οριστεί ο πολιτισμός. Όπως δείχνουν οι Benghozi και Sagot-Duvauroux (1995), η απουσία συναινετικού ορισμού καθώς και η αυξανόμενη αλληλεπικάλυψη των διαφόρων πολιτιστικών δραστηριοτήτων καθιστούν ευαίσθητη κάθε έννοια. Για τους Lozato-Giotard και Balfet (2004: 87), ο πολιτιστικός τουρισμός είναι ένας πνευματισμός. Πράγματι, η λέξη τουρισμός είναι για αυτούς στην αρχή πολιτιστική. Τον 19ο αιώνα, προκύπτει από τη λέξη "Tour", και οι βρετανικές αριστοκρατίες κάνουν το "Grand Tour" της ηπειρωτικής Ευρώπης και επισκέπτονται τα υψηλά μέρη του πολιτισμού: Ιταλία, Αίγυπτος, Ελλάδα ... για να τελειοποιήσουν την εκπαίδευσή τους και να εμπλουτίσουν πειράματα. Από την προέλευσή του, ο όρος του τουρισμού απέχει από το να είναι παράδοξος με τον πολιτισμό.

Το 1985, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (WOT) δημοσίευσε ορισμούς του πολιτιστικού τουρισμού. Σύμφωνα με αυτόν, η έκφραση «πολιτιστικός τουρισμός» υποδεικνύει, με τη στενή κατεύθυνση, μετακινήσεις προσώπων για ουσιαστικά πολιτιστικά κίνητρα, όπως εκδρομές μελέτης, καλλιτεχνικές και πολιτιστικές εκδρομές, ταξίδια σε φεστιβάλ και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις, επισκέψεις σε χώρους και μνημεία, ταξίδια για τη μελέτη της φύσης, της λαογραφίας ή της τέχνης και των προσκυνημάτων. Λαμβάνοντας υπό την ευρεία έννοια, η έκφραση μπορεί να υποδηλώνει "το σύνολο των κινήσεων των ανθρώπων, επειδή αυτοί ικανοποιούν την ανάγκη για διαφορετικότητα, που ενυπάρχει στην ανθρώπινη φύση και τείνουν να ανεβάσουν το πολιτιστικό επίπεδο του ανθρώπου, αποκτώντας την ευκαιρία νέων γνώσεων, πειραμάτων και συναντήσεις σε αυτόν" (Richards, 2001: 23).

Πρέπει να είμαστε προσεκτικοί κάνοντας διάκριση μεταξύ του πολιτιστικού τουρισμού και της συχνότητας των πολιτιστικών χώρων, όπως το υπογραμμίζει το Origet of Cluzeau (2007). Ο τεχνικός ορισμός που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ένωση για τον Τουρισμό και την Εκπαίδευση Αναψυχής (ATLAS) βασίζεται σε κίνητρα: "Όλες οι μετακινήσεις προσώπων σε συγκεκριμένα πολιτιστικά αξιοθέατα, όπως μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς, καλλιτεχνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, τέχνες και δράμα εκτός του φυσιολογικού τους τόπου κατοικίας". Σύμφωνα με τον Richards (1996), ο πολιτιστικός τουρισμός καλύπτει τόσο τον "τουρισμό κληρονομιάς" όσο και τον "τουρισμό τέχνης". Οι McKercher και Du Cros (2002: 6) υποστήριξαν ότι ο πολιτιστικός τουρισμός βασίζεται σε τέσσερα στοιχεία, την κατανάλωση εμπειρίας και προϊόντων από τον τουρισμό, τον τουρισμό και τη χρήση περιουσιακών στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς.

1.2.1. Τουρισμός και πολιτιστική κληρονομιά

Αυτή η τρίτη έννοια της κληρονομιάς είναι σχεδόν δύσκολο να οριστεί. Η κληρονομιά μεταφέρει ιστορικές αξίες από το παρελθόν από γενιά σε γενιά. Είναι η βασική έννοια της κληρονομιάς. Η κληρονομιά μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει υλικές μορφές όπως μνημεία, αντικείμενα ή άυλες μορφές όπως παραδόσεις. Πράγματι, η UNESCO παρέχει μια από τις πιο εξαντλητικές κατηγορίες τύπων πολιτιστικής κληρονομιάς, μερικές εκ των οποίων είναι:

- Μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς
- Ιστορικές πόλεις
- Πολιτιστικά τοπία
- Φυσικοί ιερές τοποθεσίες
- Η υποβρύχια πολιτιστική κληρονομιά

- Η κινητή πολιτιστική κληρονομιά
- Μουσεία
- Χειροτεχνίες
- Το ντοκιμαντέρ και η ψηφιακή κληρονομιά
- Η Κινηματογραφική Κληρονομιά
- Προφορικές παραδόσεις
- Γλώσσες
- Τελετουργίες και πεποιθήσεις
- Εορταστικές εκδηλώσεις
- Μουσική και τραγούδι
- Παραδοσιακή Ιατρική
- Οι παραστατικές τέχνες
- Λογοτεχνία
- Μαγειρικές παραδόσεις
- Παραδοσιακά αθλήματα και παιχνίδια

Ο δεσμός μεταξύ της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τουρισμού βασίζεται στο γεγονός ότι ανακατασκευάζουμε το παρελθόν στην παρούσα ερμηνεία. Ωστόσο, ο τουρισμός κληρονομιάς σημαίνει ταξίδια για γνωριμία με τα μέρη και τις δραστηριότητες που αντιπροσωπεύουν αυθεντικά τις ιστορίες και τους ανθρώπους του παρελθόντος και του παρόντος. Περιλαμβάνει αναντικατάστατους ιστορικούς, πολιτιστικούς και φυσικούς πόρους. Όπως υπογραμμίστηκε από τους Garrod και Fyall (2002), στις περισσότερες έρευνες, ο τουρισμός κληρονομιάς θεωρείται, η δραστηριότητα των τουριστών σε έναν χώρο όπου παρουσιάζονται ιστορικά αντικείμενα. Για τους Poria et al. (2004: 4), ο τουρισμός κληρονομιάς πρέπει να γίνει κατανοητός βάσει της σχέσης μεταξύ του ατόμου και της κληρονομιάς που παρουσιάζεται και των αντιλήψεων των τουριστών για τις τοποθεσίες. Στην πραγματικότητα υπάρχουν δύο κοινές θέσεις: η πρώτη άποψη θεωρεί τον τουρισμό κληρονομιάς ως συστατικό του πολιτιστικού τουρισμού. Για τους Poria et al. (2000) είναι πολύ απλοϊκό και πρέπει σαφώς να διαχωρίσουμε τον τουρισμό κληρονομιάς από τον πολιτιστικό τουρισμό. Πρέπει να είμαστε προσεκτικοί γιατί μπορούμε να χάσουμε όλα τα οφέλη της σχέσης μεταξύ τουρισμού και διαχείρισης πολιτιστικής κληρονομιάς. Καθώς οι τουρίστες αυξάνουν την επίσκεψή τους σε μια τοποθεσία, προκύπτει μια σύγκρουση μεταξύ των στόχων της διατήρησης και πρέπει να σημειώσουμε ότι η συμβίωση είναι σπάνια.

Επιπλέον, η πολιτιστική κληρονομιά εξελίσσεται, μπορεί να αλλάξει και αλλάζει. Η έννοια ορίζεται ως δυναμική και ελαστική (Loulanski 2006). Οι Πολιτιστικές Διαδρομές

αντιπροσωπεύουν μια νέα προσέγγιση στην τρέχουσα εξελισσόμενη και ταχέως αναπτυσσόμενη διαδικασία που επηρεάζει την πολιτιστική κληρονομιά και οι Πολιτιστικές Διαδρομές προσφέρουν νέες προοπτικές και εργαλεία για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Με την πάροδο του χρόνου, η έννοια του «μνημείου» - που αρχικά θεωρήθηκε ως αντικείμενο σε απομόνωση από το περιβάλλον του, σταδιακά εξελίχθηκε και επεκτάθηκε με την αναγνώριση ότι ένας ιστορικός χώρος ή ιστορικά σύνολα μπορεί να θεωρηθεί ιδιότητες πολιτιστικής κληρονομιάς. Σε αυτό το πλαίσιο, οι Πολιτιστικές Διαδρομές εισάγουν και αντιπροσωπεύουν μια νέα προσέγγιση στην έννοια της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η πολιτιστική κληρονομιά και επιπλέον οι διαπολιτισμικοί δεσμοί, είναι μια δυναμική, διαδραστική εξελισσόμενη διαδικασία, οι Πολιτιστικές Διαδρομές αποτελούν τότε μια νέα αντίληψη που προσεγγίζει την κληρονομιά από μια πολυδιάστατη οπτική, αποκαλύπτοντας το περιεχόμενο της κληρονομιάς ενός συγκεκριμένου φαινομένου, της ανθρώπινης κινητικότητας και της ανταλλαγής μέσω επικοινωνιακών διαδρομών.

1.2.2. Πολιτιστικές διαδρομές και δρομολόγια - προς ένα νέο είδος κληρονομιάς

Ο ορισμός των δρομολογίων και των πολιτιστικών διαδρομών καθιστά το αντικείμενο μιας τεράστιας επιστημονικής και επαγγελματικής συζήτησης σε διάφορες διεθνείς αρχές, ιδίως τη Διεθνή Επιτροπή Πολιτιστικών Διαδρομών (CΠIC) και το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Πολιτιστικών Διαδρομών. Οι πολιτιστικές διαδρομές που ορίζονται από τη διεθνή επιστημονική επιτροπή για τις πολιτιστικές διαδρομές CΠIC-ICOMOS στο σχέδιο διεθνούς χάρτη για τις πολιτιστικές διαδρομές, πρέπει να είναι ως εξής «Οποιαδήποτε οδός επικοινωνίας, είτε πρόκειται για γη, νερό, ή κάποιον άλλο τύπο, που είναι φυσικά οριοθετείται και χαρακτηρίζεται επίσης από το ότι έχει τη δική του συγκεκριμένη δυναμική και ιστορική λειτουργικότητα, η οποία πρέπει να πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις: Πρέπει να προκύπτει και να αντανakλά διαδραστικές κινήσεις ανθρώπων καθώς και πολυδιάστατες, συνεχείς και αμοιβαίες ανταλλαγές αγαθών, ιδεών, γνώσεων και αξίες μεταξύ λαών, χωρών, περιοχών ή ηπείρων για σημαντικές χρονικές περιόδους. Πρέπει να έχει προωθήσει μια σταυροειδής γονιμοποίηση των πληγέντων πολιτισμών στο χώρο και το χρόνο, όπως αντικατοπτρίζεται τόσο στην υλική όσο και στην άυλη κληρονομιά τους».

Τα καθοριστικά στοιχεία για τις πολιτιστικές διαδρομές που δηλώνονται από το CΠIC_ICOMOS είναι: περιβάλλον, περιεχόμενο, διαπολιτισμική σημασία συνολικά και δυναμικός χαρακτήρας των πολιτιστικών διαδρομών. Όπου το πλαίσιο αναφέρεται σε φυσικό περιβάλλον, το περιεχόμενο αναφέρεται σε απτά στοιχεία που μαρτυρούν την πολιτιστική της

κληρονομιά και παρέχουν μια φυσική επιβεβαίωση της ύπαρξής της και η διαπολιτισμική σημασία συνεπάγεται μια τιμή ως σύνολο που είναι μεγαλύτερη από το άθροισμα των μερών της και δίνει τη Διαδρομή το νόημά του. Αυτή η κατηγορία παρουσιάζει το μοντέλο ενός νέου τύπου κληρονομιάς. Η Πολιτιστική Διαδρομή απεικονίζει επίσης το σύγχρονο σχεδιασμό των αξιών της κληρονομιάς για την εταιρεία ως πόρος μιας βιώσιμης κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης. Σε αυτό το πλαίσιο, η έννοια της Πολιτιστικής Διαδρομής είναι καινοτόμος, πολύπλοκη και πολυδιάστατη. Εισάγει και αντιπροσωπεύει μια ποιοτική συμβολή με την έννοια της κληρονομιάς και της διατήρησής της.

Μια πολιτιστική διαδρομή μπορεί να εκφραστεί σε ένα θεωρητικό επίπεδο όπου ορίζεται από τον χωρικό και τον χρονικό άξονα ως γεωγραφική αναπαράσταση της συνέχειας, που βασίζεται στη δυναμική της κίνησης ή στην έννοια της ανταλλαγής. από την άλλη πλευρά, το πραγματικό μέγεθος και η πυκνότητα των ενσώματων και άυλων στοιχείων της ιδιοκτησίας που παραμένουν φυσικά διαφέρουν από περίπτωση σε περίπτωση, καθώς και ο βαθμός στον οποίο μπορεί να επαληθευτεί η αυθεντικότητά τους. Επιπλέον, μεταξύ των πολιτιστικών διαδρομών, θα υπάρχουν πολλά παραδείγματα που επεκτείνονται χωρικά σε εξαιρετικά μεγάλες κλίμακες που κυμαίνονται από περιφερειακό σε διεθνές, πολυεθνικό και ακόμη και διηπειρωτικό επίπεδο.

Η ρύθμιση στο δίκτυο των εδαφών είναι επομένως η κύρια δύναμη των πολιτιστικών διαδρομών. Η Διαδρομή χωρίζεται σε υπο-δίκτυα και δίκτυα ιστότοπων που έχουν κοινή συνοχή. Η αναζήτηση αυτής της κοινής συνοχής και αυτής της συνέχειας είναι πολύ σημαντική όσον αφορά την εικόνα και την ορατότητα για τον προορισμό. Ο πολιτιστικός τουρισμός δεν περιορίζεται σε μια σειρά επισκέψεων τοποθεσιών. Όλοι οι επισκέπτες έχουν κοινή αναμονή: να ανακαλύψουν και να νιώσουν την ταυτότητα μιας περιοχής που είναι χτισμένη πάνω σε μια εικόνα, ένα θέμα, μια ιστορία, μια συγκεκριμένη ελκυστικότητα, μύθους... όλα αυτά που ταξιδεύουν στην μοναδικότητα να βρεθούν σε τέτοια.

Μια νέα μορφή δημιουργικού τουρισμού με βάση την εμπειρία.

Η αυξανόμενη ένταξη του πολιτισμού ως βασικό στοιχείο στην τουριστική κατανάλωση, είναι μια αλλαγή που αντιπροσωπεύει, για πολλούς συγγραφείς, το σημάδι ενός «νέου τουρισμού», διαφορετικής ποιότητας και ποσότητας από τον πολιτιστικό τουρισμό. Οι Πολιτιστικές Διαδρομές ανήκουν σε αυτόν τον νέο τύπο τουρισμού, γνωστός ως «δημιουργικός» κατά την έννοια του Prentice (2006, 2007). Πρέπει να διακρίνουμε τον κληρονομικό τουρίστα που επισκέπτεται μια χώρα, άλλους πολιτισμούς για να μάθει, να γνωρίσει και στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, αυτή η διαδικασία είναι παθητική και περιορίζεται στην επίσκεψη αρχαιολογικών

χώρων και μνημείων, μουσείων, για συμμετοχή σε φεστιβάλ... αυτό το ζωντανό δεν τους ενθαρρύνει να εκφραστούν και αυτοί οι τουρίστες είναι απλοί καταναλωτές τοποθεσιών, παρατηρητές. Αυτή η μορφή τουρισμού γνωστή ως ιδιοκτησία βασίζεται στην κατανάλωση ενός πολιτιστικού προϊόντος και μέσω μιας παθητικής εμπειρίας. Ο πολιτιστικός τουρίστας συμμετέχει σε ένα πιο συμμετοχικό πείραμα, με ένα ενδιαφέρον πιο έντονο για τον τοπικό πολιτισμό, μια επιθυμία να γνωρίζει και να ανακαλύπτει. Ο δημιουργικός τουρίστας που αντιπροσωπεύει ένα τρίτο στάδιο στην εξέλιξη αυτής της μορφής τουρισμού, και προχωρά ακόμη περισσότερο. Βασίζεται στην επιθυμία να μάθουν την επιθυμία να ζήσουν και να λάβουν μέρος σε μια ουσιαστική εμπειρία. Ο δημιουργικός τουρισμός γίνεται πιο σημαντικός όχι μόνο επειδή οι τουρίστες βαριούνται, αλλά και επειδή ο πολιτιστικός τομέας και οι διαχειριστές προορισμού αναζητούν νέους τρόπους αλληλεπίδρασης με τους τουρίστες. Γίνεται όλο και πιο σημαντικό όχι μόνο για την πώληση του πολιτισμού ενός τόπου, αλλά και για τη χρήση του τουρισμού για την υποστήριξη της ταυτότητας του προορισμού και για την τόνωση της κατανάλωσης τοπικού πολιτισμού και δημιουργικότητας (Richards and Wilson 2006). Σύμφωνα με το κείμενο της Έκθεσης Συζήτησης της Διεθνούς Διάσκεψης για τον Δημιουργικό Τουρισμό 2008 (UNESCO 2006) «Ο Δημιουργικός Τουρισμός είναι ένα ταξίδι που στρέφεται προς ένα δεσμευμένο πείραμα και επικυρώνει, υπονοώντας τη συμμετοχική εκπαίδευση των τεχνών, της κληρονομιάς ή μιας συγκεκριμένης πτυχής του τόπου. Παρέχει δεσμό με τους κατοίκους του τόπου και δημιουργεί αυτήν την κουλτούρα. Ο τουρίστας θέλει να αποσυνδεθεί, θέλει να δει για να δει, με αγάπη για ανακάλυψη και ειδικά θέλει "να είναι". Είναι ένα άτομο που κηρύττει κατανόηση και εκτιμά τις πολιτιστικές δραστηριότητες, σωματικές και αθλητικές. Κατά συνέπεια, τα παραδοσιακά γνωστικά σχέδια δεν είναι πλέον κατάλληλα. Ο δημιουργικός τουρισμός επομένως καθοδηγείται από παράγοντες που προέρχονται από τη σφαίρα της κατανάλωσης και από την πλευρά της παραγωγής. Αυτά περιλαμβάνουν την αυξανόμενη ειδίκευση της κατανάλωσης, την αυξανόμενη σημασία των εμπειριών και τον μεγαλύτερο ρόλο για τον άυλο και καθημερινό πολιτισμό στον τουρισμό. Η ανάπτυξη δεξιοτήτων μέσω της κατανάλωσης συνδέεται επίσης με ένα υψηλό επίπεδο συμμετοχής και απορρόφησης στην εμπειρία, η οποία αντιστοιχεί στις ιδέες των Holbrook και Hirschman (1982). Η έννοια της εμπειρίας εισήλθε στον τομέα της κατανάλωσης με το πρωτοποριακό άρθρο των Holbrook και Hirschman του 1982.

Η δημιουργικότητα προσφέρει πολύ πιο ενθαρρυντικές εμπειρίες, καθώς και τη δυνατότητα των συμμετεχόντων να αναπτυχθούν μέσω αυτών των εμπειριών (Arnould και άλλοι, 2002) και ιδιαίτερα τη βάση μιας βιωματικής οικονομίας (Pin and Gilmore, 1999) και έτσι ενός νέου είδους μάρκετινγκ (Schmitt, 1999, Hetzel, 2002) γνωστός ως «βιωματικός». Αυτό που αναζητά

ο τουρίστας σε αυτά τα τοπικά μέρη είναι περισσότερη επαφή με πραγματικούς ανθρώπους και εμπλοκή με τον τοπικό πολιτισμό και δημιουργικές πρακτικές. Η μεταμοντέρνα αναζήτηση για ταυτότητα, νόημα και «ρίζες» ωθεί πολλούς να αναζητήσουν εμπειρίες που τους δίνουν την ευκαιρία να αλληλεπιδράσουν με τις τοπικές κοινότητες, μαθαίνοντας περισσότερα για το τι τους κάνει να σημειώνουν και πώς σχετίζονται με τον κόσμο. Σε αυτό το πλαίσιο, και σύμφωνα με τον Holt (1995: 2), καταναλώνουμε με τουλάχιστον τέσσερις τρόπους: ως εμπειρία, η κατανάλωση υποκειμένων στη συνέχεια συναισθηματικών υποκειμενικών αντιδράσεων. ως ενοποίηση, περιγράφει πώς οι καταναλωτές αποκτούν και χειρίζονται τις έννοιες των αντικειμένων. ως ταξινόμηση: το αντικείμενο που καταναλώνουμε ταξινομεί τους καταναλωτές τους. καταναλώνουν ως παιχνίδι: πώς οι άνθρωποι χρησιμοποιούν την κατανάλωση για να αναπτύξουν σχέσεις. Στην ίδια λογική, οι Carù και Cova (2002) και (2003) ορίζουν την έννοια της εμπειρίας σαν μια αξέχαστη, σημαντική και εξαιρετική. Κατά την έννοια του Hetzel (2002) η εμπειρία είναι υπό αυτές τις συνθήκες γνωστές ως βέλτιστες. Η εμπειρία κατανάλωσης κατανέμεται έτσι σε μια χρονική περίοδο που μπορεί να χωριστεί σε τέσσερα μεγάλα στάδια (Arnould και άλλοι, 2002): η προσδοκία που συνίσταται στην αναζήτηση, τον σχεδιασμό, την ονειρική εμπειρία. την εμπειρία αγοράς που αφορά την επιλογή, την πληρωμή, τη συνάντηση υπηρεσίας και το περιβάλλον · η ίδια η εμπειρία που περιλαμβάνει το συναίσθημα, τον κορεσμό, την ικανοποίηση / δυσαρέσκεια, τη ροή · τις αναμνήσεις και τη νοσταλγία.

Το έργο των Csikszentmihalyi (1983), (1988), (1989), (1990) δείχνει ότι το βιωματικό μάρκετινγκ θα πρέπει στη συνέχεια να δημιουργήσει εμπειρίες κατανάλωσης με ισχυρή προστιθέμενη αξία, με βάση τα ακόλουθα κριτήρια: το συναίσθημα, το συναισθηματικό, τη διευκόλυνση χρήσης, η φυσική σχέση με το αντικείμενο, ο τρόπος ζωής, η κοινωνική ταυτότητα. Ο Schmitt (1999) και ο Holbrook (2000) ξεχωρίζουν από τα πολλαπλά στηρίγματα στην παραγωγή πειράματος.

Για το London School of Business, η εμπειρία αποτελεί βασική καινοτομία στον τομέα του τουρισμού σήμερα. Ο Richards (2001) δήλωσε ότι οι ταχύτερα αναπτυσσόμενοι τομείς της παγκόσμιας οικονομίας σχετίζονται με την κατανάλωση εμπειριών. Στο τρέχον πλαίσιο, όπου οι καταναλωτές ενημερώνονται όλο και περισσότερο, οι εταιρείες που προσφέρουν στις αξέχαστες εμπειρίες των πελατών τους δημιουργούν τακτικά υψηλότερη αξία που τους δίνει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Ο Pine και ο Gilmore το έστησαν στο κέντρο μιας οικονομίας. Σύμφωνα με αυτούς, η έννοια της εμπειρίας συνίσταται στη δραματοποίηση της υπηρεσίας ή του προϊόντος, όπου το προσωπικό μετατρέπεται σε ηθοποιό, οι πελάτες είναι οι επισκέπτες και ο ιστότοπος γίνεται η σκηνή. Για να ζήσετε μια τουριστική εμπειρία, είναι η έκπληξη, η γοητεία:

- Αυτό αφήνει μια άφθαρτη μνήμη.
- Αυτό κάνει τη διαφορά όταν εξελίσσεται / κινείται σε μια πολύ ανταγωνιστική αγορά.
- Αυτό εκφράστηκε μπροστά από την καινοτομία;
- Αυτό οφείλεται στον μοναδικό χαρακτήρα του πειράματος.

Ως μια νέα προσέγγιση στην έννοια της πολιτιστικής διαδρομής, το Συμβούλιο της Ευρώπης αναπτύσσει ένα πρόγραμμα «Πολιτιστικός Διάδρομος», αρχικά στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Το Συμβούλιο της Ευρώπης ορίζει τους πολιτιστικούς διαδρόμους ως: «Δίκτυα αλληλεπίδρασης και οικονομικής ανταλλαγής με βάση τον πολιτισμό και τη δημιουργικότητα, που ενσωματώνουν αρχές βιωσιμότητας, δικαιοσύνης και ένταξης, βασισμένες σε ευρείες εταιρικές σχέσεις ενδιαφερομένων που βασίζονται σε σταθερά θεσμικά πλαίσια που διεγείρουν την περιφερειακή κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη "Η βασική ιδέα είναι να δημιουργηθούν δίκτυα που κινούνται πέρα από τις φυσικές διαδρομές που συνδέουν πολιτιστικούς ιστότοπους για να συμπεριλάβουν το πλήρες φάσμα δημιουργικών στοιχείων σε μια περιοχή (Richards, Russo και Grossman 2008). Οι σύνδεσμοι και οι διάδρομοι υποδηλώνουν «δρομολόγια πολλών προορισμών» και μπορούν να καθοριστούν από έναν τουρίστα που επισκέπτεται κατά τη διάρκεια ενός ταξιδιού μια ακολουθία περιοχών σε μία ή περισσότερες χώρες. Αυτό απαιτούσε στρατηγικές συνεργασίας μεταξύ των υπό εξέταση περιοχών.

1.3. Πολιτιστικές Διαδρομές από το Συμβούλιο της Ευρώπης

Το πρόγραμμα Πολιτιστικές Διαδρομές ξεκίνησε από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1987. Στόχος του ήταν να δείξει, μέσω ενός ταξιδιού στο διάστημα και το χρόνο, πώς η κληρονομιά των διαφόρων χωρών και πολιτισμών της Ευρώπης συμβάλλει σε μια κοινή πολιτιστική κληρονομιά. Οι πολιτιστικοί δρόμοι θέτουν σε εφαρμογή τις θεμελιώδεις αρχές του Συμβουλίου της Ευρώπης: ανθρώπινα δικαιώματα, πολιτιστική δημοκρατία, πολιτιστική πολυμορφία και ταυτότητα, διάλογος, αμοιβαία ανταλλαγή και εμπλουτισμός πέρα από τα όρια και τους αιώνες.

Οι Πολιτιστικές Διαδρομές λειτουργούν ως «υπαίθριο» εργαστήριο της ευρωπαϊκής κατασκευής. Πρόκειται για τη συγκεκριμένη υλοποίηση Χαρτών, Συμβάσεων και Συστημάτων για την πολιτιστική κληρονομιά και τον αειφόρο τουρισμό, που θεσπίστηκαν μέσω μιας εκπαιδευτικής προσέγγισης με στόχο την ευαισθητοποίηση για τη σημασία της προστασίας και της αειφορίας. Πέρα από την κληρονομιά, οι διαδρομές προωθούν επίσης τον διαπολιτισμικό και διαθρησκευτικό διάλογο μέσω μιας ανοιχτής και διαφορετικής ερμηνείας της Ευρώπης.

Τον Δεκέμβριο του 2010, η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης ενέκρινε το Ψήφισμα CM / Res (2010) 53 για τη θέσπιση Διευρυμένης Μερικής Συμφωνίας (ΣΟΕΣ) για να καταστεί δυνατή η στενότερη συνεργασία μεταξύ κρατών που ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για την ανάπτυξη Πολιτιστικών Διαδρομών.

Σήμερα δύο ψηφίσματα, CM / Res (2013) 66 και CM / Res (2013) 67, ορίζουν τι είναι μια Πολιτιστική Διαδρομή του Συμβουλίου της Ευρώπης, περιγράφουν τις απαιτήσεις που οδηγούν στην πιστοποίηση και τα κριτήρια που χαρακτηρίζουν τη φύση των θεμάτων που γίνονται δεκτά, τις διάφορες πρωτοβουλίες που πρέπει να υλοποιηθούν, και τα χαρακτηριστικά των ευρωπαϊκών δικτύων που διαχειρίζονται τις πολιτιστικές διαδρομές μετά την πιστοποίηση από το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Πολιτιστικών Διαδρομών ιδρύθηκε ως μέρος μιας πολιτικής συμφωνίας μεταξύ του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου (Υπουργείο Πολιτισμού, Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας) και του Συμβουλίου της Ευρώπης. Από το 1998, αποστολή του είναι να διασφαλίσει τη συνέχεια και την εφαρμογή του προγράμματος Πολιτιστικές Διαδρομές στις 50 υπογράφουσες χώρες της Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Σύμβασης, σε στενή συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Το EICR βρίσκεται στον περίφημο ιστότοπο του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου του Abbaye de Neumünster και στεγάζει τους πόρους ντοκιμαντέρ του προγράμματος, καθώς και μια βιβλιοθήκη με βιβλία για Πολιτιστικές Διαδρομές και συναφή θέματα ενδιαφέροντος.

Παρέχει συμβουλές για τις πολιτιστικές διαδρομές, τόσο πιστοποιημένες όσο και για έργα, και καλωσορίζει τους διαχειριστές έργων, τους ερευνητές και τους φοιτητές, συνεργαζόμενοι με πανεπιστήμια στην Ευρώπη και όχι μόνο.

Συνεργάζεται στη δημιουργία και λειτουργία των διαδρομών και συμμετέχει σε εκδηλώσεις και εκθέσεις, προωθώντας μια μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σχετικά με τους δεσμούς μεταξύ πολιτισμού, τουρισμού και περιβάλλοντος. Το EICR πραγματοποιεί επίσης αξιολογήσεις των υπαρχόντων διαδρομών και νέων προτάσεων, χρησιμοποιώντας τη σημαντική τεχνογνωσία που έχει συγκεντρώσει στη μεθοδολογία δημιουργίας, προώθησης και αξιολόγησης πολιτιστικών διαδρομών.

Μετά τη δημιουργία της διευρυμένης μερικής συμφωνίας του Συμβουλίου της Ευρώπης για τις πολιτιστικές διαδρομές, υπογράφηκε συμφωνία μεταξύ του Υπουργείου Εξωτερικών του

Λουξεμβούργου και του Γενικού Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης, για την ίδρυση της έδρας της ΣΟΕΣ στο Λουξεμβούργο, στο EICR.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – ΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΩΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

2.1. Εισαγωγή

Οι εκπρόσωποι της νέας γενιάς παρουσιάζουν εξαιρετικά δείγματα επεξεργασίας των πληροφοριών, πολλαπλή δράση, αναλυτικότητα σκέψη, καλύτερη λειτουργία όταν είναι δικτυωμένοι και προτίμηση στα γραφικά αντί για τα μεγάλα κείμενα. Η πρόοδός τους όμως βασίζεται στην προτίμηση ενός «παιχνιδιάρικου» περιβάλλοντος αντί για το τυποποιημένο και ξεπερασμένο σοβαρό χαρακτήρα που ίσχυε μέχρι πριν λίγο καιρό, ενώ μοιάζει να παίζει μεγάλο ρόλο η στιγμιαία ευχαρίστηση και η εύκολη ανταμοιβή, με τις πληροφορίες να βρίσκονται πανεύκολα μέσω του διαδικτύου (Αντζουλάτου-Ρετσίλα, 2005).

Λόγω λοιπόν των παραπάνω, είναι λογικό ένας επισκέπτης της εποχής μας να έχει αυξημένες προσδοκίες από ένα μουσείο, το οποίο εξ ορισμού πρέπει να είναι απολύτως φιλικό προς το κοινό και να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του, προσφέροντας υψηλού επιπέδου υπηρεσίες. Έτσι είναι λογικό πως ο οργανισμός οφείλει να αναβαθμίζεται και να εκσυγχρονίζεται ώστε να ακολουθεί την αυξημένη ταχύτητα των εξελίξεων, αλλά και την αυξημένη τεχνολογική δεξιότητα των επισκεπτών. Φυσικά ο λόγος που γίνεται η εκσυγχρόνιση ενός μουσείου, δεν έγκειται απόλυτα στο γεγονός της ικανοποίησης του κοινού. Ένα μουσείο οφείλει να είναι μοντέρνο και να ακολουθεί τις κοινωνικές και τεχνολογικές εξελίξεις ώστε να μπορεί να τραβήξει τα βλέμματα και να κρατήσει σε υψηλά επίπεδα το ενδιαφέρον του κοινού. Τα μουσεία θα μπορούσαμε να πούμε πως δεν είναι πλέον χώροι έκθεσης διαφόρων αντικειμένων, αλλά χώροι εμπειρίας, που με την ενίσχυση της τεχνολογίας, ταξιδεύουν τον επισκέπτη πέρα από τα χρονικά και φυσικά όρια (Βουδούρη, 2003).

Ένα μουσείο πλέον οφείλει να προσκαλεί τον επισκέπτη, μέσω των κοινωνικών δικτύων, σε διάδραση και συζήτηση και όχι σε μία ακόμη απλή αφήγηση της ιστορίας. Πρέπει να γίνει αναβάθμιση ώστε τα μουσεία να αποτελούν έναυσμα για μία πολυπρόσωπη εμπειρία και όχι για τυποποιημένη ανάγνωση γεγονότων. Η ποικιλομορφία των επισκεπτών προκαλεί ένα μουσείο, να ανοίξει νέους ορίζοντες και να δημιουργήσει νέο κοινό, χωρίς όμως να απομονώσει τους παραδοσιακούς του επισκέπτες. Η σχέση του μουσείου, με την χρησιμοποίηση των κοινωνικών δικτύων, οφείλει να μετατραπεί από παθητική σε ενεργητική και να μην μένει στην απλή επίσκεψη, αλλά να καταστήσει τον απλό επισκέπτη σε χρήστη (MacDonald, 2012).

2.2. Τα μουσεία στο παρελθόν

Τα μουσεία έχουν μια μακρά ιστορία που χρονολογείται από τον 3ο αι. Π.Χ., όταν άνοιξε το πρώτο γνωστό μουσείο στο Πανεπιστήμιο της Αλεξάνδρειας στην Αίγυπτο. Με την πάροδο των χρόνων, όμως, η μουσειακή κουλτούρα έχει εξαπλωθεί σε σχεδόν όλα τα μέρη του κόσμου και σήμερα έχει γίνει ασυνήθιστο να βρεθεί οποιαδήποτε χώρα που δεν έχει μουσείο, όσο μικρή και αν είναι. Αυτό σημαίνει ότι η έννοια του μουσείου έχει γίνει μια παγκόσμια αντίληψη που έχει επιζήσει από τον 20ό αιώνα (Pearce, 2002).

Ο παραδοσιακός ρόλος των μουσείων είναι η συλλογή αντικειμένων και υλικών πολιτιστικής, θρησκευτικής και ιστορικής σημασίας, η διατήρησή τους, η έρευνα σε αυτά και η παρουσίασή τους στο κοινό με σκοπό την εκπαίδευση και την απόλαυση.

Τα πρώιμα μουσεία ήταν ελιτίστικά, ανεξερευνήτα και απομονωμένα, καθώς ενθάρρυναν μόνο τους μορφωμένους να τα επισκέπτονται. Το ευρύ κοινό αποκλείστηκε. Αυτή η εστίαση έχει σήμερα γίνει πολύ στενή και απαράδεκτη σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο όπου υπάρχει συνεχής φωνή για πιο ανοικτό, ρεαλιστικό και συλλογικό ρόλο στην αντιμετώπιση θεμάτων που έχουν αντίκτυπο στους ανθρώπους, τις κοινότητες και τα έθνη (Hooper-Greenhill, 2006).

2.3. Τα μουσεία σήμερα

Το μουσείο ως θεσμός αναφέρει την ιστορία του ανθρώπου σε όλο τον κόσμο και τον τρόπο με τον οποίο η ανθρωπότητα έχει επιβιώσει στο περιβάλλον της όλα αυτά τα χρόνια. Φέρνει πράγματα που δημιουργούνται από τη φύση και από τον άνθρωπο και στη σύγχρονη κοινωνία μας φιλοξενεί την πολιτιστική ψυχή του έθνους. Διατηρεί τον πολιτιστικό πλούτο του έθνους για όλες τις γενιές και από τη λειτουργία και τη μοναδική του θέση, έχει γίνει η πολιτιστική συνείδηση του έθνους (Αντζουλάτου-Ρετσίλα, 2005).

Ως αποτέλεσμα των ιστορικών τους απαρχών σε πολλά «αναπτυσσόμενα» έθνη, τα μουσεία θεωρούνται ως χώροι όπου κατατίθενται ανεπιθύμητα αντικείμενα ή υλικά. Επιπλέον, θεωρούνται ως χώροι όπου φυλάσσονται αντικείμενα που συνδέονται με ειδωλολατρία και φετιχιστικές θρησκείες. Αυτή η αρνητική ερμηνεία των όσων σημαίνουν τα μουσεία συνέχισε να παρεμποδίζει την ανάπτυξή τους στις περισσότερες χώρες (ειδικά στις χώρες του τρίτου κόσμου) (Βουδούρη, 2003).

Στη σύγχρονη κοινωνία μας έχει καταστεί αναγκαίο και πραγματικά επείγον το γεγονός ότι τα μουσεία επαναπροσδιορίζουν τις αποστολές τους, τους στόχους τους, τις λειτουργίες τους και τις

στρατηγικές τους ώστε να αντανakλούν τις προσδοκίες ενός μεταβαλλόμενου κόσμου. Σήμερα, τα μουσεία πρέπει να γίνουν πράκτορες αλλαγής και ανάπτυξης: πρέπει να αντικατοπτρίζουν τα γεγονότα στην κοινωνία και να γίνουν όργανα προόδου προβαίνοντας με προσοχή σε δράσεις και γεγονότα που θα ενθαρρύνουν την ανάπτυξη στην κοινωνία. Πρέπει να γίνουν θεσμοί που μπορούν να προωθήσουν την ειρήνη, πρέπει να θεωρηθούν ότι προάγουν τα ιδεώδη της δημοκρατίας και της διαφάνειας στη διακυβέρνηση των κοινοτήτων τους και πρέπει να γίνουν μέρος των μεγαλύτερων κοινοτήτων που υπηρετούν και να προσεγγίσουν κάθε ομάδα της κοινωνίας (Βουδούρη, 2003).

Προκειμένου τα μουσεία να διατηρήσουν τη συνάφεια τους και να γίνουν θετικοί εταίροι στην ανάπτυξη των κοινωνιών μας, πρέπει να χρησιμοποιήσουν τους μοναδικούς πόρους και τις δυνατότητές τους για να αποκτήσουν μεγαλύτερη ανταπόκριση στη δυναμική της σύγχρονης κοινωνίας και στην αστική αλλαγή.

2.4. Άνοιγμα των μουσείων στον κόσμο με την χρήση των κοινωνικών δικτύων

Τα κοινωνικά δίκτυα έχουν την δύναμη να διαμορφώσουν άποψη για οτιδήποτε στον κόσμο με ένα πρωτοφανή και γρήγορο τρόπο. Τα δίκτυα αυτά χρησιμοποιούν την εξέλιξη της τεχνολογίας, τις απαιτήσεις του κοινού, τον ανοιχτό πολιτιστικό διάλογο και τα οικονομικά κίνητρα, ώστε να προωθήσουν και να καθιερώσουν τα μουσεία στην συνείδηση των χρηστών και του κοινού (Pearce, 2002).

Τα δίκτυα παρέχουν νέους ρόλους και μορφές κατανάλωσης της τέχνης, ενώ ταυτόχρονα δημιουργούν νέες προκλήσεις στα νοήματα, παρέχοντας καινούριους τρόπους ψυχαγωγίας. Η τεχνολογική επανάσταση και η έκρηξη παρουσίας τόσων διαφορετικών κοινωνικών δικτύων, προκάλεσαν αλλαγές στην σχέση του ανθρώπου με τα μουσεία και δημιούργησαν νέες αντιλήψεις σε σχέση με τις αντιλήψεις προηγούμενων ετών (Βέμη & Νάκου, 2010).

Τα μουσεία φρόντισαν να αφομοιώσουν τις αλλαγές σαν ζωντανοί οργανισμοί μέσα σε ένα ταχύτατα εξελισσόμενο περιβάλλον. Η πολλαπλή χρησιμότητα των κοινωνικών δικτύων στην καθημερινότητα και η ανάπτυξη των τεχνολογικών εφαρμογών βοήθησαν τα μουσεία να εμπλέκονται σε μεγαλύτερο βαθμό με το κοινό, αλλά και να παρουσιάζουν διάδραση με πιο ανατρεπτικό τρόπο. Η υιοθέτηση των νέων τεχνολογιών πραγματοποιήθηκε ταχύτατα από τα μουσεία, που είδαν μία ευκαιρία αναβάθμισης μέσα από την τεχνολογική επανάσταση και

απέκτησαν ρόλους οδηγού, υποστηρικτή και διαμεσολαβητή της τέχνης και της ανθρώπινης κληρονομιάς (Black, 2009).

Τα μουσεία οφείλουν να προβλέψουν τα εργαλεία και τους τρόπους, ώστε μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα, όλο και περισσότεροι χρήστες να επιθυμήσουν να έρθουν σε επαφή και να γίνουν μάρτυρες του προσφερόμενου θεάματος.

Το έργο και η λειτουργία των μουσείων μπορεί να υποστηριχθεί απόλυτα χάρη σε κάποια χαρακτηριστικά των κοινωνικών δικτύων. Τα πιο σημαντικά είναι (Black, 2009):

- Προωθούν και ενθαρρύνουν την μαθησιακή εμπειρία αφού βασίζονται σε διαδραστικές τεχνικές που είναι προσαρμοσμένες στα θέλω των επισκεπτών.
- Η χρησιμοποίηση ενός σύγχρονου προφίλ, μέσω των κοινωνικών δικτύων, βοηθάει στην εικόνα ενός μουσείου αφού το διατηρεί κοντά στους χρήστες, αλλά και στις πηγές χρηματοδότησης.
- Οι εκθέσεις των μουσείων γίνονται περισσότερο προσβάσιμες στο ευρύ κοινό, αφού για παράδειγμα μέσω των κοινωνικών δικτύων άτομα με αναπηρίες μπορούν να περιηγηθούν στην συλλογή και να παρακολουθήσουν εικονικά τα εκθέματα. Επίσης, δίνεται η δυνατότητα στον επισκέπτη να αποθηκεύει μεγάλους όγκους πληροφοριών, ενώ το αποθηκευμένο υλικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί εκ νέου με πολλούς και διάφορους τρόπους.
- Ενισχύεται η εμπλοκή των επισκεπτών μέσω δημιουργικών και διαδραστικών εφαρμογών.

Το θέμα της ηλεκτρονικής διάδρασης με το κοινό των δικτύων, αποτελεί πρόκληση για κάθε σύγχρονο μουσείο σε παγκόσμιο επίπεδο. Η τεχνολογία προσφέρει πολλούς τρόπους ώστε τα μουσεία να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες ανάγκες των χρηστών όπως (Hooper-Greenhill, 2006):

- Διαφορετικούς τύπους παρουσιάσεων, με κείμενο, βίντεο, εικόνες, γραφικά 3D και άλλα
- Διαφορετικούς τρόπους πρόσβασης στις διανεμόμενες πληροφορίες με βάση το θέμα, την χρονική περίοδο και άλλα
- Διαφορετικούς δημιουργικούς συνδέσμους μεταξύ των θεμάτων
- Διαφορετικά επίπεδα πληροφόρησης, δηλαδή είτε λεπτομερή είτε βασικά.

Με τα παραπάνω εργαλεία δίνεται η δυνατότητα στα μουσεία να καλύψουν τις αυξημένες ανάγκες όλων των διαφορετικών χρηστών μέσω των κοινωνικών δικτύων. Τα κοινωνικά δίκτυα χρησιμοποιώντας την δύναμη του διαδικτύου προσφέρουν ταχύτατη διάδοση των πληροφοριών μέσω της άμεσης επικοινωνίας, παιχνίδια και δημιουργικές εφαρμογές που προσφέρουν

ευχάριστο περιβάλλον διάδρασης και οπτικοακουστικό υλικό που μπορεί να αναπαραχθεί με πολλούς τρόπους (Hooper-Greenhill, 2006).

Τα δίκτυα βελτιώνουν την δημόσια εικόνα ενός μουσείου, αφού καταφέρνουν με τρόπο μοντέρνο να εξυπηρετούν ένα ευρύ κοινό, προωθώντας μία σύγχρονη εικόνα μέσα στο πολύ ανταγωνιστικό περιβάλλον της αγοράς. Επιτρέπουν επίσης την διάνοιξη νέων καναλιών επικοινωνίας με τους δυνητικούς, αλλά και τους πραγματικούς επισκέπτες, εξυπηρετώντας παράλληλα της ανάγκες προβολής και προώθησης. Η χρήση των δικτύων προωθεί την περιέργεια και την αίσθηση εμπλοκής των επισκεπτών, ενώ στοχεύουν σε μια διαδραστική και ευχάριστη εμπειρία, σύμφωνα πάντα με τις αυξημένες ανάγκες του κοινού (MacDonald, 2012).

Τα μουσεία, για να μπορέσουν να δημιουργήσουν νέες κοινωνικές σχέσεις αξιοποιούν τα κοινωνικά δίκτυα. Τα κοινωνικά δίκτυα έχει αποδειχθεί, πως κάνουν εξαιρετικό έργο στον τομέα της επικοινωνίας, μεταξύ συλλογικοτήτων, ατόμων και φορέων, ενώ βοηθούν στην διάδραση του κοινού, χωρίς περιορισμούς ηλικίας, φύλου, ιδεολογικής θέσεως, φυσικής απόστασης και κοινωνικής τάξης.

Τα κοινωνικά δίκτυα αποτελούν νίκη των χρηστών και γενικότερα του κοινού, αφού μέσω των συγκεκριμένων εργαλείων, αντιμετωπίστηκε η διαμεσολάβηση και όλοι οι ενδιαμέσους παράγοντες, και μέσω της επικοινωνίας δόθηκε η δυνατότητα συλλογικής και ατομικής αλληλεπίδρασης. Η ανάρτηση προσωπικού περιεχομένου, σκέψεων, εμπειριών και γνώσης ποτέ πριν δεν ήταν πιο εύκολη, αφού στις μέρες μας καταρρίπτονται τα όποια επικοινωνιακά φράγματα (Desvallées, & Mairesse, 2014).

Χάρη στις δυνατότητες επικοινωνίας που προσφέρουν τα κοινωνικά δίκτυα, τα μουσεία οφείλουν να επαναπροσδιορίσουν τους τρόπους μετάδοσης των πληροφοριών, αλλά και να εξελίξουν το μοντέλο πρωτοβουλίας της αναζήτησης επικοινωνίας από τον χρήστη, και να μην επιμείνουν στην μονομερή μετάδοση πληροφοριών. Πλέον ο χρήστης δεν περιμένει να δημιουργηθούν ευκαιρίες επικοινωνίας, αλλά τις αναζητάει ενεργά και αυθόρμητα όποτε εκείνος τις χρειαστεί (Desvallées, & Mairesse, 2014).

Τα κοινωνικά δίκτυα, εκτός από αναβάθμιση της τεχνολογικής δομής των μουσείων, πρέπει να αντιμετωπιστούν και ως μοντέρνα εργαλεία διάδρασης, επικοινωνίας, ανταλλαγής και αλληλεπίδρασης. Μέσω αυτών των εργαλείων, οι οργανισμοί θα μπορέσουν να απαντήσουν σε σημαντικά ερωτήματα, όπως το σκοπό της επικοινωνίας με το κοινό, τον τρόπο που θα

πραγματοποιείται η διάδραση, με ποιους θα επικοινωνεί ένα μουσείο και σε ποια σημεία του διαδικτύου (Black, 2009).

Έτσι, όπως είδαμε και σε προηγούμενες ενότητες, προϋποτίθεται μία μεγάλη αλλαγή: Να αντιμετωπίζονται οι επισκέπτες ως συν – δημιουργοί των επικοινωνιακών διαδικασιών, και όχι ως άτομα που κατανοούν μεν τις πληροφορίες αλλά τις απολαμβάνουν χωρίς καμία δυνατότητα διάδρασης.

Τα κοινωνικά δίκτυα βοηθούν στην ενίσχυση της παρουσίας των οργανισμών, την ώρα που πραγματικοί και εν δυνάμει επισκέπτες είναι ήδη ενεργοί μέτοχοι επικοινωνιακών δράσεων και δημιουργούν συνεχώς καινούρια κανάλια επικοινωνίας και δεν συγκεντρώνουν την δράση σε ένα μόνο δίκτυο ή μία μόνο ιστοσελίδα. Η διάδραση πλέον περιλαμβάνει πολλές ηλεκτρονικές τοποθεσίες, ενώ έχει ξεπεράσει τα φυσικά στενά όρια των εγκαταστάσεων των οργανισμών (Αντζουλάτου-Ρετσίδα, 2005).

Πρέπει όμως να αναγνωριστεί το γεγονός πως για πολλά μουσεία του πλανήτη, η χρησιμοποίηση των κοινωνικών δικτύων βρίσκεται σε εμβρυακό στάδιο, οπότε χρειάζονται επιπλέον προσπάθειες για να μεταβούν στην σύγχρονη εποχή. Τα βασικά και πιο διαδεδομένα κοινωνικά δίκτυα είναι τρία: Το YouTube, το Twitter και το Facebook. Το πρώτο ανήκει στην κατηγορία των «Media – sharing sites» δηλαδή των διαδικτυακών τόπων που επιτρέπουν στα μέλη τους την αξιολόγηση, την ανάρτηση, τον διαμοιρασμό και τον σχολιασμό οπτικοακουστικού κυρίως υλικού. Το δεύτερο ανήκει στην κατηγορία των «blogs», των διαδικτυακών δηλαδή τόπων που επιτρέπουν στους χρήστες την δημιουργία προσωπικών σχόλιων και σκέψεων, και την διάδραση με άλλους χρήστες. Το τρίτο ανήκει στην δημοφιλέστερη κατηγορία μέσων κοινωνικής δικτύωσης, τα επονομαζόμενα «Social Network Sites» ή αλλιώς τους ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης. Σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία, μέσω των ιστότοπων κοινωνικής δικτύωσης επιτρέπεται στους χρήστες: α) Η δημιουργία δημοσίου ή ημί – δημοσίου προφίλ, β) η σύνταξη συγκεκριμένης λίστας χρηστών που θα αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και γ) να πραγματοποιείται διάδραση μεταξύ των χρηστών, που θα έχει ως αντικείμενο τις λίστες συνδέσμων και τα προσωπικά δεδομένα. Η επικοινωνία βρίσκεται στο επίκεντρο των συγκεκριμένων ιστότοπων, που επιτυγχάνεται λόγω της ευρείας χρησιμοποίησής τους από μία παγκόσμια δεξαμενή χρηστών (Black, 2009).

Το Facebook, είναι ένα φτηνό και φερέγγυο εργαλείο στα χέρια των μουσείων, αφού μπορεί να προωθήσει με τρόπο μοναδικό την δράση του οργανισμού, μέσω της «από στόμα σε στόμα διαφήμισης», ενώ μπορεί να επηρεάσει καλύτερα τις ομάδες στόχων που επιθυμεί να

προσεγγίσει ένα μουσείο. Τα μεγαλύτερα όπλα, του συγκεκριμένου κοινωνικού δικτύου είναι η ελεύθερη ροή πληροφοριών, η ελεύθερη διασύνδεση και η ελεύθερη ανταλλαγή. Το Facebook, προσφέρει την δυνατότητα στατιστικής ανάλυσης σχετικά με την επισκεψιμότητα των σελίδων, ενώ η ορθή χρήση του μπορεί να αξιοποιήσει απόλυτα τα παρεχόμενα εργαλεία επικοινωνίας και marketing. Αποτέλεσμα της χρησιμοποίησής του είναι: α) να ενδυναμωθεί η σχέση του μουσείου με το υπάρχον κοινό, β) να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για διάδραση με νέο κοινό, γ) η ενίσχυση της συνεργασίας, δ) η πρόκληση ενεργής συμμετοχής, ε) ο διαμοιρασμός πληροφοριών προς ένα ευρύ κοινό και στ) η συμβολή στον εμπλουτισμό του προσωπικού λογαριασμού ενός χρήστη, με σωστές και επιβεβαιωμένες πληροφορίες (Desvallées & Mairesse, 2014).

2.5. Σύγχρονες αντιδράσεις

Είμαστε μάρτυρες της φθίνουσας δημοτικότητας των μουσείων. Υποστηρίζεται ότι τα μουσεία δεν αποτελούν πλέον ανάγκη για το κοινό. Είναι κατανοητό ότι η ταχεία εξέλιξη της τεχνολογίας και του διαδικτύου επιτρέπει στους ανθρώπους να λαμβάνουν εύκολα πληροφορίες. Απλά πληκτρολογώντας λέξεις-κλειδιά στο Google ή σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων στο σπίτι, μπορούν να έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες που χρειάζονται, όπως ιστορικές πληροφορίες και ιστορικά γεγονότα μέσα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Συνεπώς, η μετάβαση σε μουσεία για το υλικό αυτό είναι σίγουρα χάσιμο χρόνου και ενέργειας, για ορισμένους (Desvallées & Mairesse, 2014).

Ωστόσο, υπάρχουν αντιτιθέμενες φωνές. Αρχικά, τα μουσεία είναι ακόμα καλές θέσεις για τους εγχώριους πολίτες και τους ταξιδιώτες για να ενισχύσουν τη γνώση. Τα μουσεία είναι οι χώροι όπου οι εμπειρογνώμονες διατήρησαν την κληρονομιά της χώρας. Με την επίσκεψη σε μουσεία με την οικογένεια κατά τη διάρκεια των διακοπών, οι νέοι μπορούν να περιηγηθούν στην ιστορία και να κατανοήσουν καλύτερα τη χώρα τους. Επιπλέον, οι ταξιδιώτες μαθαίνουν περισσότερα για τον πολιτισμό της χώρας και δείχνουν σεβασμό (Βέμη & Νάκου, 2010).

Εκτός από αυτό, οι τοπικοί κάτοικοι λαμβάνουν περισσότερες επιλογές για δραστηριότητες αναψυχής. Η επίσκεψη σε μουσεία και η εκτίμηση των ιστορικών εκθεμάτων αποτελεί επομένως μια εναλλακτική λύση για αυτούς τους επισκέπτες. Συμπερασματικά, αν και οι σημαντικές γνώσεις σχετικά με τον πολιτισμό και την ιστορία είναι ελεύθερα διαθέσιμες στο διαδίκτυο, πιστεύεται ότι τα μουσεία είναι ακόμα καλοί χώροι για να εκπαιδεύσουν τους κατοίκους της περιοχής και τους ξένους ταξιδιώτες (Pearce, 2002).

2.6. Το παράδειγμα του μουσείου του Λούβρου ως παράδειγμα εκσυγχρονισμού του μουσείου

Ένα μουσείο που δεν χρειάζεται ιδιαίτερες συστάσεις είναι το Μουσείο του Λούβρου στην Γαλλία. Αποτελεί κορυφαίο οργανισμό στην Ευρώπη, ενώ είναι χιλιάδες οι επισκέπτες που συρρέουν καθημερινά στις εγκαταστάσεις του για να δουν τα αριστοτεχνικά εκθέματά του. Το μουσείο του Λούβρου όμως παρουσιάζει ένα ακόμη χαρακτηριστικό: Έχει εξαιρετική σχέση με τα διεθνή κοινωνικά δίκτυα.

Αν και πολλοί δεν θα περίμεναν από ένα μουσείο όπως το Λούβρο, με τον πολύ σοβαρό χαρακτήρα, να είναι υποστηρικτής των κοινωνικών δικτύων, εν τέλη η χρησιμοποίησή τους λειτουργεί ως απόδειξη για την χρησιμότητά τους στην καθημερινότητα των μουσειακών οργανισμών. Είναι όμως απορίας άξιο στο τί θα εξυπηρετούν τα likes και τα tweets, ένα από τα μεγαλύτερα και εντυπωσιακότερα αξιοθέατα του πλανήτη (Desvallées, & Mairesse, 2014).

Σύμφωνα με τους διαχειριστές των σελίδων κοινωνικής δικτύωσης του Λούβρου, με τα συγκεκριμένα εργαλεία δίνεται η ευκαιρία ώστε το μουσείο να έρθει πιο κοντά στο διεθνές κοινό, ανεξάρτητα από το πόσο μακριά βρίσκονται οι εγκαταστάσεις από τους επισκέπτες τους. Οι αναρτήσεις προκαλούν συναισθήματα λατρείας σχετικά με τα εκθέματα, ενώ προσελκύονται και επισκέπτες που επιθυμούν να μάθουν την ιστορία του ίδιου του κτηρίου, πέρα από την ιστορία των τεχνουργημάτων.

Συχνά τα κοινωνικά δίκτυα χρησιμοποιούνται ώστε να διοργανωθούν διαγωνισμοί τέχνης που προσφέρουν σημαντικά βραβεία στους συμμετέχοντες. Η γνώση επίσης γίνεται ακόμη πιο σφαιρική, αφού οι διαχειριστές των ιστοσελίδων του Λούβρου συνεργάζονται με τους διαχειριστές των σελίδων άλλων Παριζιάνικων μουσείων, με σκοπό την πλήρη απεικόνιση των τουριστικών αξιοθέατων της μεγαλούπολης. Ένα άλλο εξαιρετικό επικοινωνιακό τρικ πραγματοποιείται στο Tweeter, αφού στο τέλος κάθε μέρας ανεβαίνουν Tweet, που παρουσιάζουν λεπτομέρειες σχετικά με τις εργασίες που γίνονται εντός του μουσείου, όταν οι πόρτες κλείνουν για το ευρύ κοινό (Desvallées, & Mairesse, 2014).

Ένα άλλο σημαντικό εργαλείο για την λειτουργία του Λούβρου αποδεικνύεται το δημοφιλές TripAdvisor, αφού είναι το μοναδικό site ταξιδιών που πήρε την άδεια για συνεργασία με το Λούβρο, με σκοπό να παρουσιάζονται συνεχώς νέες αξιολογήσεις και απόψεις για τις εγκαταστάσεις και τα εκθέματα. Σύμφωνα με τους διαχειριστές του Λούβρου, τα κοινωνικά δίκτυα βοηθούν στην αναγνωρισιμότητα του μουσείου, και τους δίνουν την ευκαιρία να

προσελκύσει νέους επισκέπτες. Η στρατηγική του μουσείου αφορά την μεγάλη χρησιμοποίηση των κοινωνικών δικτύων, ώστε να επιτευχθεί ο στόχος της προσέλκυσης μεγάλου όγκου τουριστών και επισκεπτών, είτε διαδικτυακών είτε πραγματικών (MacDonald, 2012).

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία του Facebook, το Λούβρο βρίσκεται στην τρίτη θέση των προτιμήσεων για τα κορυφαία μουσεία του πλανήτη. Η σελίδα ξεπερνάει τους 1.000.000 χρήστες, κάτι που κάνει ιδιαίτερος περήφανους τους διαχειριστές των σελίδων. Σύμφωνα με τα λεγόμενά τους, η δικτύωση που επιτυγχάνεται από τα κοινωνικά δίκτυα, εμπλουτίζει την προσφερόμενη εμπειρία, και βοηθάει το μουσείο σε πολλές πτυχές της λειτουργίας του. Τα κοινωνικά δίκτυα, προσφέρουν στο μουσείο την δυνατότητα να καταρρίψει τα φυσικά σύνορα και να μείνει στην ιστορία ως ένα από τα πιο πετυχημένα, σε ηλεκτρονικό και φυσικό επίπεδο (Desvallées, & Mairesse, 2014).

2.7. Μουσειακή προσέγγιση

Από το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα και ως τις μέρες μας το μουσείο κατακτά προοδευτικά όλο και πιο κεντρική θέση στον θεωρητικό λόγο για την τέχνη αλλά συμμετέχει επίσης δραστικά και με ποικίλους όρους και τρόπους, στην παραγωγή σύγχρονης τέχνης, στη διαχείριση καθώς και στην πρόσληψή της. Η σχέση σύγχρονων καλλιτεχνών και μουσείου στην εξελικτική της πορεία σηματοδοτεί, πέρα από το πεδίο της τέχνης αυτό καθαυτό, και την εξελικτική πορεία των ίδιων των μουσείων στο ευρύ φάσμα τους.

Οι σύγχρονες αντιλήψεις και θεωρίες για τα μουσεία και το ρόλο τους, για την εμπειρία του επισκέπτη-θεατή από το μουσειακό περιβάλλον, για τον μουσειακό χώρο με την υποδομή του και τα εκθέματά του ως πηγή έμπνευσης αλλά και ως εκφραστικό και εννοιολογικό εργαλείο πολλαπλά αξιοποιήσιμο από τους εικαστικούς δημιουργούς, απασχολούν πλέον σταθερά τον κόσμο της τέχνης, και όχι μόνο. Οι καλλιτέχνες «συνομιλούν» μάλιστα με όλα τα είδη μουσείων, καθώς όλο και περισσότερο αναζητούν κάτι πέρα από την «εξιδανικευμένη ουδετερότητα του λευκού εσωτερικού χώρου» (White cube) και την πουριστική αισθητική του ιστορικού μοντερνισμού. Άλλωστε, αρκετοί καλλιτέχνες βρίσκουν εκλεκτικές συγγένειες με συλλογές, εκθέματα, αντικείμενα ποικίλων επιστημονικών πεδίων. Αυτό το φαινόμενο αξιοποιείται πλέον από το «άνοιγμα» των ίδιων των μουσείων - τόσο από θεωρητική άποψη όσο και από άποψη λειτουργίας - σε επαναπροσδιορισμούς κι επαναναγνώσεις της ταυτότητας και του ρόλου τους.

Όλα αυτά έχουν εμπλουτίσει και εμβαθύνει τους τρόπους και τις διαδικασίες δημιουργίας, διαχείρισης και πρόσληψης της τέχνης. Έχουν ανοίξει νέους δρόμους επικοινωνίας με τους αποδέκτες της, το κοινό, έχουν διευρύνει το πεδίο της αισθητικής, γνωστικής και αισθητηριακής εμπειρίας, συχνά με όρους διεπιστημονικής προσέγγισης του έργου τέχνης. Μια τέτοια προσέγγιση δημιουργεί προϋποθέσεις και προσφέρει ερεθίσματα για έναν πολυεστιακό φωτισμό των καλλιτεχνικών και γενικότερα των πολιτισμικών φαινομένων.

Μια παράμετρος της πιο σύνθετης πλέον και πιο θεωρητικά επεξεργασμένης σχέσης των εικαστικών με τα μουσεία -σχέσης που απηχεί ως ένα βαθμό τις αποδομητικές, απελευθερωτικές ροπές του μεταμοντερνισμού- είναι ο διάλογος «προσωπικού μουσείου» (του καλλιτέχνη) με τον αυτοβιογραφικό του χαρακτήρα και των μουσειακών συλλογών με τη θεσμική τους υπόσταση, με την κατακυρωμένη, «επίσημη» μουσειογραφική αφήγησή τους, με την παιδευτική ή και διδακτική τους διάσταση. Άλλωστε, αρκετοί καλλιτέχνες υιοθετούν αρχές και μεθόδους της μουσειακής πρακτικής, ο καθένας σύμφωνα με τις εννοιολογικές και τις αισθητικές-μορφολογικές στρατηγικές του. Αυτή η συνθήκη συχνά οδηγεί, προκαλεί ανασηματοδοτήσεις των ίδιων των μουσειακών αντικειμένων αλλά επίσης και του μουσειακού εξοπλισμού (όπως των προθηκών, των βιτρινών), καθώς αυτά ενσωματώνονται οργανικά και λειτουργικά -πάντα με τους όρους του εκάστοτε δημιουργού- στο σκεπτικό του και στο εκθεσιακό του αφήγημα.

Εξάλλου, στις επεμβάσεις, στις εγκαταστάσεις των καλλιτεχνών μέσα στο μουσειακό περιβάλλον το ερευνητικό, συχνά ανατρεπτικό ή και παιγνιώδες πνεύμα, σύμφυτο με τη δημιουργική πράξη, συλλειτουργεί διαλεκτικά με την έννοια και την αίσθηση της σταθερότητας, ενός καταξιωμένου status quo, που έχουν παραδοσιακά συνδεθεί με το θεσμικό ρόλο, το κύρος, καθώς και τον επίσημο λόγο που στοιχειοθετεί το μουσείο μέσω των μόνιμων συλλογών του και των τρόπων παρουσίασής τους.

Αυτά συγχορδίζονται με μια σύγχρονη τάση στα μουσεία τέχνης η οποία προκρίνει την ερευνητική διάσταση, την πρόκληση ερωτήσεων και όχι τις απαντήσεις με το βάρος της επιστημονικής ή και θεσμικής αυθεντίας. Είναι μια τάση που διαφοροποιείται από τη βούληση αρκετών εικαστικών μουσείων να υπερθεματίζουν στην εξήγηση και την ερμηνεία.

Ένα εμβληματικό παράδειγμα από αυτή την άποψη πρόσφερε το Κέντρο Pompidou-Metz που ξεκίνησε τη λειτουργία του το 2010 με την έκθεση που είχε τίτλο: Αριστουργήματα; Η έκθεση έθετε ερωτήματα για την έννοια του αριστουργήματος, την ιστορική του διαδρομή και το κατά πόσο είναι επίκαιρο, όπως διαβάζουμε στο εισαγωγικό κείμενο του καταλόγου: «Τι είναι

αριστούργημα σήμερα; Ποιος αποφασίζει και ορίζει το αριστούργημα; Ένα αριστούργημα είναι αιώνιο;».

Για την έκθεση αυτή 20 περίπου σύγχρονοι καλλιτέχνες κλήθηκαν να δημιουργήσουν έργα που σχολιάζουν το «αριστούργημα». Η έκθεση ξεκινούσε σε ένα μεγάλο χώρο, με μεγάλο ύψος, όπου κρεμόταν ένας τεράστιος καθρέφτης. «Αυτή η αντεστραμμένη εικόνα της έκθεσης [μέσω του καθρέφτη] εισάγει τον επισκέπτη στην καρδιά της προβληματικής, του αναστοχασμού για τη φύση του αριστουργήματος», διαβάζουμε και πάλι στον κατάλογο. Η διατάραξη της συμβατικής, παραδοσιακής σχέσης του επισκέπτη με τον μουσειακό χώρο, η διατάραξη της, καθιερωμένης, οπτικής πρόσληψης των εκθεμάτων, οι αντανάκλασεις, οι πολλαπλές οπτικές γωνίες, οι πολλαπλοί τρόποι θέασης των έργων, έγιναν εδώ μια μεταφορά των πολλαπλών προσλήψεων, θεωρήσεων και ερμηνειών του αριστουργήματος μέσα στους αιώνες.

Το τελευταίο τμήμα της έκθεσης αυτής, με τίτλο «Αριστουργήματα στο διηνεκές», πραγματευόταν την ανθεκτικότητα της έννοιας και της ιδέας του αριστουργήματος μέσα στον 20ό αιώνα, κυρίως στην εποχή της μηχανικής αναπαραγωγής των εικόνων και της ψηφιακής εικόνας. Εδώ ο μουσειογραφικός σχεδιασμός εστίαζε στον καθεδρικό ναό του Αγίου Στεφάνου στην πόλη - ορατό από το μουσείο - ο οποίος έχει θεωρηθεί ένα απόλυτο αρχιτεκτονικό αριστούργημα. Όπως διαβάζουμε στον κατάλογο της έκθεσης (παραθέτω): «Η οπτική ψευδαίσθηση που γεννιέται - το ότι δηλαδή ο ναός μοιάζει να μικραίνει όσο ο θεατής κινείται προς αυτόν - προσφέρει μια οπτική αλληγορία του ανεξιχνίαστου, της άπιαστης ουσίας του αριστουργήματος, ο καθορισμός του οποίου μας διαφεύγει, ενώ ταυτόχρονα (το αριστούργημα) μπορεί να είναι πρόσφορο στις πιο αντιφατικές ερμηνείες».

Ο θεωρητικός λόγος για το μουσείο, εδώ και μερικά χρόνια, σε μεγάλο βαθμό εστιάζει στο ζήτημα της παραγωγής νοήματος (meaning) μέσα στα μουσεία, στη φύση αυτού του νοήματος και κατ' επέκταση στην παραγωγή γνώσης με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της μέσα από τη μουσειακή εμπειρία.

Σύμφωνα με τον Nicholas Serota², διευθυντή της Tate Gallery, η εντατικοποίηση της μουσειακής εμπειρίας βασίζεται στην ανάδειξη «διαφορετικών τρόπων και διαφορετικών επιπέδων ερμηνείας μέσω της εκλεπτυσμένης αντιπαράθεσης "εμπειριών"» [...] και συνεχίζει ο Serota: «Ελπίζουμε να δημιουργήσουμε μεταβαλλόμενες σχέσεις ανάμεσα στα έργα, τις οποίες οι θεατές μπορούν να διερευνήσουν ανάλογα με τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά τους και τις ιδιαίτερες ευαισθησίες τους».

Στους σύγχρονους μουσειολογικούς και μουσειογραφικούς προβληματισμούς και στις προκλήσεις που προσφέρουν σήμερα τα μουσεία στους εικαστικούς καλλιτέχνες, μια πολλαπλά ενδιαφέρουσα συμβολή και απάντηση συνιστά η συνέργεια του Κύριλλου Σαρρή με το Μουσείο της Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπως αυτή υλοποιήθηκε και μορφοποιήθηκε στην έκθεσή του με τον τίτλο Bibliotheka: οπτική ακριβείας, με συντεταγμένες την τέχνη και την επιστήμη (πιο συγκεκριμένα την οφθαλμολογία και τη νευροεπιστήμη) με τα εργαλεία τους (κυριολεκτικά και μεταφορικά), σε μια σκηνοθεσία με το οπτικό και εννοιολογικό της αντίκρισμα.

Ήδη με τον τίτλο του έργου του: Bibliotheka (Βιβλιοθήκη: τόπος [locus] συσσωρευμένης, καταχωρισμένης και κωδικοποιημένης γνώσης, καθώς και με το δεύτερο συστατικό: Οπτική ακριβείας, ο Σαρρής, με τη διττή του ταυτότητα: του επιστήμονα και του καλλιτέχνη, σηματοδοτεί το διάλογό του με το συγκεκριμένο χώρο, ένα χώρο ακαδημαϊκά κατακυρωμένης, θεσμοθετημένης γνώσης, στην άυλη όσο και στην υλική εκδοχή της. Το δίπολο καλλιτεχνική δημιουργία- μουσειακό περιβάλλον με την αυθεντία του και την επισημότητα της αφήγησής του έχει εδώ μια ιδιαίτερη δυναμική στη συνέργειά του.

Το έργο του φέρνει μια μακρινή ηχώ από το Wunderkammer, το Cabinet of Curiosities της Αναγέννησης και του Μπαρόκ, δηλώνει όμως και αισθητοποιεί με ενάργεια την εμπειρία του μουσείου της νεωτερικής εποχής που θεμελιώθηκε στο Διαφωτισμό. Ταυτόχρονα συνομιλεί με τον Marcel Duchamp, ο οποίος ενδιαφέρθηκε ιδιαίτερα για τις επιστημονικές ανακαλύψεις της εποχής του στο πεδίο της οπτικής, τις ακτίνες Χ και την ακτινογραφία, και προσπάθησε «να συλλάβει τον κόσμο που δεν μπορεί να αντιληφθεί ο αμφιβληστροειδής».

Μια παράμετρος της πιο σύνθετης πλέον και πιο θεωρητικά επεξεργασμένης σχέσης των εικαστικών με τα μουσεία -σχέσης που απηχεί ως ένα βαθμό τις αποδομητικές, απελευθερωτικές ροπές του μεταμοντερνισμού- είναι ο διάλογος «προσωπικού μουσείου» (του καλλιτέχνη) με τον αυτοβιογραφικό του χαρακτήρα και των μουσειακών συλλογών με τη θεσμική τους υπόσταση, με την κατακυρωμένη, «επίσημη» μουσειογραφική αφήγησή τους, με την παιδευτική ή και διδακτική τους διάσταση. Άλλωστε, αρκετοί καλλιτέχνες υιοθετούν αρχές και μεθόδους της μουσειακής πρακτικής, ο καθένας σύμφωνα με τις εννοιολογικές και τις αισθητικές-μορφολογικές στρατηγικές του. Αυτή η συνθήκη συχνά οδηγεί, προκαλεί ανασηματοδοτήσεις των ίδιων των μουσειακών αντικειμένων αλλά επίσης και του μουσειακού εξοπλισμού (όπως των προθηκών, των βιτρινών), καθώς αυτά ενσωματώνονται οργανικά και λειτουργικά -πάντα με τους όρους του εκάστοτε δημιουργού- στο σκεπτικό του και στο εκθεσιακό του αφήγημα.

Εξάλλου, στις επεμβάσεις, στις εγκαταστάσεις των καλλιτεχνών μέσα στο μουσειακό περιβάλλον το ερευνητικό, συχνά ανατρεπτικό ή και παιγνιώδες πνεύμα, σύμφυτο με τη δημιουργική πράξη, συλλειτουργεί διαλεκτικά με την έννοια και την αίσθηση της σταθερότητας, ενός καταξιωμένου status quo, που έχουν παραδοσιακά συνδεθεί με το θεσμικό ρόλο, το κύρος, καθώς και τον επίσημο λόγο που στοιχειοθετεί το μουσείο μέσω των μόνιμων συλλογών του και των τρόπων παρουσίασής τους.

2.8. Μουσειοπαιδαγωγική

Η στροφή του 21ου αιώνα γνώρισε τη διαμόρφωση του αναπόσπαστου συστήματος πολιτιστικής-εκπαιδευτικής δραστηριότητας και προοδευτικής ανάπτυξης της Μουσικής Παιδαγωγικής στις θεωρητικές και πρακτικές της πτυχές. Ως αποτέλεσμα, οι διάφορες μορφές ενδοτεριοποίησης πολιτιστικών και ιστορικών αξιών, οι παραδοσιακές («εκδρομές») και οι καινοτόμες (διαδραστικές) συνενώθηκαν. Οι μεθοδολογικές βάσεις της Παιδαγωγικής του Μουσείου βασίζονται αρμονικά στις θεμελιώδεις αρχές της εκπαιδευτικής φιλοσοφίας και της πολιτισμικής, αφενός, και στην ιδιαιτερότητα του σύγχρονου μουσείου-εκπαιδευτικού χώρου, από την άλλη. Ως επιστημονική πειθαρχία, το Μουσείο Παιδαγωγικής εξετάζει τις καινοτόμες αναπτυξιακές ιδιαιτερότητες του σύγχρονου μουσείου, όπου το μοναδικό περιβάλλον-θεματικό χώρο σχηματίζεται λόγω του ανοιχτού πολιτιστικού διαλόγου και της αλληλεπίδρασης με αντικείμενα τέχνης. Ένα από τα βασικά «ζητήματα που αποτελούν τη βάση της ύπαρξης του Μουσείου και τονώνουν την ανάπτυξή του είναι η εφαρμογή της αρχής του διαλόγου των εποχών», η οποία επιτυγχάνεται μέσω της «επίμονης επιστημονικής έρευνας που βασίστηκε στην κληρονομιά του παρελθόντος, μαζί με τη συμμετοχή του επισκέπτη του μουσείου στο «διάλογο-ερμηνεία» (Aleksandrov 2006). Σε αυτό το κεφάλαιο, εξετάζουμε τις μεθόδους και τις προσεγγίσεις που χρησιμοποιεί η Παιδαγωγική του Μουσείου προκειμένου να διαμορφώσει το πολιτιστικό και εκπαιδευτικό δυναμικό των προσωπικοτήτων των παιδιών του σχολείου. Αυτός είναι ο στόχος της έρευνας που επιχειρείται στην παρούσα πτυχιική εργασία.

Οι περισσότεροι Ευρωπαίοι επιστήμονες πιστεύουν παραδοσιακά ότι η έννοια «Παιδαγωγική Μουσείου» εμφανίστηκε για πρώτη φορά και εμπλούτισε ακαδημαϊκό λεξιλόγιο στη γερμανική αυτοκρατορία στις αρχές του 20ού αιώνα. Η επεξεργασία του συνδέθηκε με εξέχοντες μελετητές όπως οι A. Lichtwark, G. Kerschensteiner, A. Reichwein, K. H. Jacob-Friesen και G. Freudenthal. Αρχικά, ο όρος «Παιδαγωγική Μουσείου» όρισε μια περιοχή μουσείο-εκπαιδευτικής δραστηριότητας επικεντρωμένης σε μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Την τρέχουσα ιστορική στιγμή, η περαιτέρω επεξεργασία της έννοιας «Μουσείο Παιδαγωγικής» θεωρείται εξαιρετικά επίκαιρη από ορισμένους ξένους ερευνητές. Αυτή η διαδικασία προωθείται ενεργά από τους P.K. Mori (2016), L. Foreman-Peck, K. Travers (2013), C. J. Scharon (2016), M. Ξανθουδάκη (2015). Σύμφωνα με πολλούς επιστήμονες, η έννοια «Παιδαγωγική του Μουσείου» είναι λίγο περίεργη ή ακόμη και διφορούμενη. Ορισμένοι εκπρόσωποι της ρωσικής θεωρητικής παιδαγωγικής (για παράδειγμα, ο V.V. Krayevskiy, πλήρες μέλος της Ρωσικής Ακαδημίας Επιστημών) διαμαρτυρήθηκε ενάντια στο θάμπωμα της επιστήμης τους, ενάντια στη διάσπασή της σε διάφορες «παιδαγωγικές» σύμφωνα με ορισμένα επαγγέλματα ή υποειδικότητες. Με άλλα λόγια, αυτοί οι μελετητές καταδίκασαν την εφαρμογή ψυχοπαιδαγωγικών νόμων και προτύπων σε σχολεία, οικογένειες, επιχειρήσεις, μουσεία και άλλα κοινωνικά ιδρύματα. Ως ανεξάρτητη και θεμελιωδώς ώριμη επιστήμη, η Παιδαγωγική είναι μεθοδολογικά και δομικά ένα ενιαίο σύνολο. Επομένως, η Παιδαγωγική του Μουσείου θα πρέπει γενικά να θεωρείται ως ένας συγκεκριμένος τομέας της εκπαιδευτικής επιστήμης που διερευνά την ψυχοπαιδαγωγική και εκπαιδευτική δραστηριότητα στις συνθήκες που χαρακτηρίζουν ένα μουσείο (Milovanov 2012).

Η ιδιαιτερότητα της Παιδαγωγικής του Μουσείου ως επιστημονικής πειθαρχίας ορίζεται στις ακόλουθες πτυχές: ηλικία και προσωπικές ιδιαιτερότητες του μουσείου. πρακτική υλοποίηση της επικοινωνίας διαλόγου · επικεντρωθείτε στο δημιουργικό δυναμικό ενός ατόμου. αλληλεπίδραση μεταξύ οικογένειας και σχολείου. Στο πολιτιστικό-εκπαιδευτικό περιβάλλον του σύγχρονου μουσείου, μια παιδαγωγική επιρροή πρέπει να βασίζεται στον ενημερωτικό διάλογο, συμπεριλαμβανομένων των μαθητών, των εργαζομένων του μουσείου, των δασκάλων και του μουσείο-εκπαιδευτικού χώρου ως βασικά του στοιχεία.

Πολλοί μελετητές υποθέτουν ότι η Παιδαγωγική του Μουσείου μπορεί να αναπτυχθεί μόνο σε μεγάλα, «υψηλού επιπέδου» μουσεία όπου παρέχονται οι βέλτιστες συνθήκες. Παρ' όλα αυτά, κάθε είδος μουσειακού ιδρύματος έχει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά του. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι επιθυμητό να ενσωματωθεί η μουσειοπαιδαγωγική και πολιτιστική-εκπαιδευτική δραστηριότητα μουσείων διαφόρων τύπων και διοικητικών επιπέδων (ομοσπονδιακό, περιφερειακό, δημοτικό, ιδιωτικό ή εποπτευόμενο από ένα συγκεκριμένο εκπαιδευτικό ίδρυμα). Αυτή η συνεργασία θα μπορούσε να ασκηθεί μέσω του Διαδικτύου.

2.9. Ο σχηματισμός του μουσείου

Ο χώρος του μουσείου παρέχει την υψηλότερη δυνατή προσβασιμότητα, διαφάνεια και ποικιλία περιεχομένου και τρόπους επικοινωνίας με τα εκθέματά του. Η Παιδαγωγική του Μουσείου ακολουθεί σταθερά τους γενικούς πολιτιστικούς κανόνες και τις εφαρμόζει ενεργά στις συνθήκες του σύγχρονου μουσείου. Σύμφωνα με την κοινωνική του αποστολή, κάθε μουσείο εκτελεί πολιτιστική-εκπαιδευτική λειτουργία (με αυτόν τον τρόπο ή με διαφορετικά αποτελέσματα). Ωστόσο, αυτή η διαδικασία είναι ακόμα αποσπασματική. Η αντίφαση μπορεί να επιλυθεί από την Παιδαγωγική του Μουσείου, η οποία επιτρέπει σε ένα άτομο να αντιληφθεί τις ιστορικές-πολιτιστικές αξίες ως ένα πνευματικό σύνολο μέσα σε μια λογικά οργανωμένη εκπαιδευτική-παιδαγωγική διαδικασία. Το Museum Pedagogy είναι μια παιδαγωγική του ανοιχτού εκπαιδευτικού χώρου. Τα ιδρύματα των μουσείων, των οποίων η λειτουργία είναι η διαφύλαξη και η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, στοχεύουν «όχι μόνο στη διατήρηση, τη συλλογή και την εξέταση διαφόρων αντικειμένων, αλλά και στην επιρροή της κοινότητας μέσω της δημιουργίας του δημιουργικού δυναμικού των παιδιών του σχολείου, βοηθώντας τους στην αυτοδιάθεσή τους και αυτοπραγμάτωση» (Pahomova 2002).

Η ενεργή συνένωση του μουσείου και της σύγχρονης κοινωνίας οδηγεί σε σημαντική διεύρυνση της εκπαιδευτικής λειτουργίας του μουσείου. Στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι τα μουσεία γίνονται όλο και πιο δημοφιλή σε όλο τον κόσμο, ωστόσο, οι αλλαγές ποιότητας στο μοντέλο σχέσης μουσείου-επισκέπτη φαίνονται πολύ πιο σημαντικές. Η ενσωμάτωση του μουσείου στον κοινωνικό χώρο προκάλεσε την έντονη ανάπτυξη της Παιδαγωγικής του Μουσείου, η οποία δίνει ιδιαίτερη προσοχή στη δημιουργική συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών μουσείων και επισκεπτών. Αυτή η επιστημονική πειθαρχία είναι η μεθοδολογική βάση για ειδικά προγράμματα και έργα λαμβάνοντας υπόψη ψυχοπαιδαγωγικά και κοινωνιολογικά χαρακτηριστικά του κοινού του μουσείου. Η δημιουργία διαδραστικών εκθέσεων και η εφαρμογή σύγχρονων μουσείων-παιδαγωγικών τεχνολογιών επιτρέπουν την αντίληψη των πληροφοριών του μουσείου με έναν νέο, ενημερωμένο τρόπο που παρέχει ενεργή εξοικείωση με το πολιτιστικό-εκπαιδευτικό περιβάλλον ενός μουσείου.

Σήμερα ενοποιείται ο ενοποιημένος χώρος του μουσείου και ο κοινωνικοπολιτιστικός ρόλος των μουσείων γίνεται πολύ αισθητός. Τα ιδρύματα εκτελούν την εκπαιδευτική τους λειτουργία δημιουργώντας ειδικές εξωτερικές και εσωτερικές οργανωτικές δομές. Τα κέντρα παιδαγωγικής του Μουσείου, οι παραδοσιακοί πολιτιστικοί σύλλογοι και οι ομάδες εφαρμοσμένων τεχνών δημιουργούνται μέσα σε μουσεία και σε συνεργασία με αυτά. Αυτές οι μονάδες στοχεύουν να σχηματίσουν ένα σύστημα αλληλένδετων οργανωτικών και επικοινωνιακών καναλιών μέσω του

οποίου ενσωματώνονται μουσεία και εκπαιδευτικά ιδρύματα. Διάφοροι θεματικοί διαγωνισμοί και φεστιβάλ γίνονται ένα ισχυρό μέσο επικοινωνίας μεταξύ μουσείων. Τέτοιες εκδηλώσεις οργανώνονται σε όλο τον κόσμο ευνοώντας την εντατικοποίηση της μουσικής ζωής και την εδραίωση της καθαρής σχέσης των μουσείων. Η παιδαγωγική διαδικασία του μουσείου πρέπει να εστιάζεται πάντα σε ένα ιστορικό ή πολιτιστικό αντικείμενο.

Η Παιδαγωγική του Μουσείου αποδεικνύει τέλεια την ενότητα της πολιτιστικής, ενημερωτικής-λογικής και εικόνας-συναισθηματικής επίδρασης στο μυαλό και τα συναισθήματα του επισκέπτη. Είναι γενικά γνωστό ότι τα μουσεία έχουν σημαντικές ευκαιρίες για τη δημιουργία τέτοιων συνθηκών που μπορεί να αναπτύξουν τους ανθρώπους

πνευματική και συναισθηματική ετοιμότητα για αλληλεπίδραση με το περιβάλλον κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον σε νέο επίπεδο. Αυτή η προηγμένη συνεργασία πρέπει να αντιστοιχεί σε ένα σύγχρονο στάδιο της σχέσης μεταξύ πολιτισμού και κοινωνίας. Στον χώρο του μουσείου οι δεδομένες πληροφορίες γίνονται πιο εμφανείς και ενεργοποιούν την οπτική αντίληψη του υλικού. Η ενημερωτική συνιστώσα των οπτικών στοιχείων του μουσείου αποτελεί πλέον ένα αποτελεσματικό μέσο πολιτιστικής συνέχειας και διάδοσης της αισθητικής εμπειρίας.

Για να σχηματίσουν γενικά θεμέλια του πολιτισμού, τα σύγχρονα μουσεία τείνουν να αντιμετωπίζουν τις παραδοσιακές μουσικές μεθόδους. Αυτή η τάση ξεκινά από εκπαιδευτικούς μουσείων, καθηγητές σχολείων και μαθητές. Αρχίζουν να συλλέγουν διάφορα αντικείμενα που σχετίζονται με ένα συγκεκριμένο πεδίο και να τα αποθηκεύουν σε προσωρινά (και έπειτα μόνιμα) μέρη που αργότερα μπορούν να μετατραπούν σε σχολικά μουσεία. Όταν οι άνθρωποι συμμετέχουν σε δημιουργικό ερευνητικό έργο και εκδηλώσεις αφιερωμένες στην «μουσειοποίηση» και τη συλλογή ιστορικών και πολιτισμικά πολύτιμων αντικειμένων, επιτρέπει την επίτευξη ενός μάλλον υψηλού επιπέδου γενικής κουλτούρας και δημιουργεί προϋποθέσεις για την περαιτέρω προοδευτική ανάπτυξή του.

Προς το παρόν «τα ιδρύματα του μουσείου αντιμετωπίζουν το καθήκον να αναζητήσουν νέες μορφές και μεθόδους εκπαιδευτικής δραστηριότητας, νέες μορφές διαμόρφωσης της εθνικής αυτοσυνείδησης και εθνικής αυτογνωσίας σε διαφορετικές ομάδες πληθυσμού (πρώτα απ' όλα, σε παιδιά και νέους) ».

Είναι επίσης υποχρεωμένοι να «δημιουργήσουν συνθήκες που βοηθούν στην κατανόηση του ρόλου και του τόπου του πολιτισμού στην ανθρώπινη κοινωνία» (Buron 2009). Ένα σύγχρονο μουσείο δεν είναι απλώς ένα αποθετήριο μνήμης γενεών, ένας οδηγός ιστορίας και μια συλλογή

έργων εποχής που μπορούν να ικανοποιήσουν τις γνωστικές και αισθητικές ανάγκες ενός ατόμου, να βελτιώσουν το πνευματικό του επίπεδο και να διαμορφώσουν την αντίληψη του πολιτιστικού-ιστορικού περιβάλλοντος. Είναι ένα μεγάλο κίνητρο, δημιουργική και διαμορφωμένη κουλτούρα δύναμη. Χρόνια αλλάζουν το ίδιο το μουσείο και τις μορφές συνεργασίας του με διάφορες κοινωνικές ομάδες και ιδρύματα. Οι περιοχές πολιτιστικής επιρροής στην κοινωνία γίνονται ευρύτερες, καθώς το σύγχρονο μουσείο υπερβαίνει τα όρια της παραδοσιακής έκθεσης.

Στο σύγχρονο στάδιο, η δραστηριότητα ενός μουσείου δεν αφορά μόνο τη δημιουργία κεφαλαίων και τη διοργάνωση εκδρομών και εκθέσεων. Απαιτεί επίσης μια σοβαρή έρευνα και εκπαιδευτικό έργο. Μια τέτοια προσέγγιση οδηγεί σε επιστημονική κατανόηση των σκοπών και στόχων της πολιτιστικής-παιδαγωγικής δραστηριότητας του μουσείου, η οποία ενθαρρύνει διάφορα πολιτιστικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα να συντονίσουν τις προσπάθειές τους. Όχι μόνο οι καινοτομίες και οι καινοτόμες ιδέες πρέπει να είναι η κορυφαία προτεραιότητα. Η έγκαιρη ερμηνεία των μουσικών κομματιών είναι εξίσου σημαντική. Οι περισσότεροι επισκέπτες θεωρούν το μουσείο ως ένα μέρος όπου μπορούν να εξοικειωθούν με ένα αντικείμενο, συλλογή ή έκθεση, ως ένα μέρος όπου είναι δυνατόν να επεκτείνουν τις γνώσεις τους, να περάσουν χρόνο «πνευματικά αναπτυσσόμενοι».

Η ερμηνεία του μουσείου ως χώρου διαπολιτισμικής συνεργασίας γίνεται πιο δημοφιλής στους επισκέπτες διαφορετικής κοινωνικής και πολιτιστικής κατάστασης. Η Παιδαγωγική του Μουσείου είναι πιθανό να εισέλθει στη χρυσή εποχή της: κάθε χρόνο νέα μουσεία γίνονται αποτελεσματικά και διαφανή «χώροι διαφώτισης» στο πλαίσιο της άτυπης και συμπληρωματικής εκπαίδευσης.

Σήμερα, μια ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στις μουσειοπαιδαγωγικές τεχνολογίες, στην ανάπτυξη διαφόρων στρατηγικών που σχετίζονται με τη δραστηριότητα της συνεργασίας με τους επισκέπτες. Οι μουσειολόγοι κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν μέθοδοι που θα εξέταζαν τα χαρακτηριστικά αντίληψης ορισμένων τύπων επισκεπτών, μαζί με τα ενδιαφέροντα, τις φιλοδοξίες και τα κίνητρά τους κατά την επίσκεψη σε ένα μουσείο. Για το σχεδιασμό ενός συστήματος δραστηριότητας πληροφοριών-επικοινωνίας, απαιτείται ένας υψηλής ποιότητας συνδυασμός δύο παραγόντων. Είναι η λύση στρατηγικών εργασιών ανάπτυξης μουσείων και η ικανότητα ικανοποίησης των απαιτήσεων διαφορετικών τύπων επισκεπτών. Εκτός αυτού, είναι ζωτικής σημασίας να παρακολουθείτε συνεχώς και να επηρεάζετε τις αλλαγές στη ζήτηση. Η κοινωνικοπολιτισμική δραστηριότητα των μουσείων καθιστά την τέχνη πιο σημαντική ως παράγοντα ηθικής εκπαίδευσης και διευρύνει την επιρροή

τους στο εκπαιδευτικό περιβάλλον. Τα περισσότερα μουσεία εθνικής κληρονομιάς περιλαμβάνουν ή πρόκειται να περιλαμβάνουν «κέντρα αισθητικής εκπαίδευσης που αναλαμβάνουν την ευθύνη για την επιστημονική επεξεργασία των θεμάτων της Παιδαγωγικής του Μουσείου» (Fomina 1998).

Τα επείγοντα καθήκοντα της ανάπτυξης του σύγχρονου μουσείου είναι τα ακόλουθα: να ξυπνήσουν το ενδιαφέρον των ανθρώπων για την ιστορία και τον πολιτισμό μέσω της ενεργού συνεργασίας με τα μουσεία. να δείξουμε την ποικιλομορφία των πολιτιστικών αντικειμένων και να επιστήσουμε την προσοχή στην ιστορία της χώρας μας. να ευνοήσει τις ιδέες που εξετάζουν το ρόλο του πολιτισμού στην προσωπική και κοινωνική ζωή (στις υλικές και πνευματικές πτυχές του) και στην κοινωνικο-πολιτιστική σημασία ενός ανθρώπου · να σχηματίσουν μια θετική εικόνα των επιστημόνων, προκαλώντας ενδιαφέρον και σεβασμό στο έργο τους · να βελτιώσει τις μεθόδους μελέτης του παρελθόντος και πολλά άλλα σημαντικά ζητήματα. Αυτά τα προβλήματα απαιτούν τις κοινές προσπάθειες δασκάλων, ερευνητών και πολιτιστικών εργαζομένων.

Αντικατοπτρίζοντας τους τρέχοντες κοινωνικούς μετασχηματισμούς στην κοινωνία και τον πολιτισμό, τα μουσεία υφίστανται επίσης ουσιαστικές αλλαγές στη δομή, το περιεχόμενο και τη δραστηριότητά τους. Είναι προφανές ότι τα μουσεία συμβάλλουν στη διατήρηση και ερμηνεία της πολιτιστικής κληρονομιάς, στις σύνθετες διαδικασίες κοινωνικής προσαρμογής και πολιτιστικής ταυτοποίησης. Αυτά τα ιδρύματα είναι επίσης σημαντικά από παιδαγωγική άποψη. Το σύγχρονο μουσείο γίνεται το κέντρο των τεχνολογιών εκπαίδευσης και επικοινωνίας-πληροφοριών στον τομέα του πολιτισμού και των δημιουργικών καινοτομιών.

Τα μουσεία ιδρύματα έχουν απεριόριστες δυνατότητες για την επίλυση σύγχρονων προβλημάτων με την εκπαίδευση και τον πολιτισμό. Αυτές οι περιοχές είναι έγκυες με μεγάλες καινοτομίες. Σήμερα πολλά μουσεία επιδεικνύουν «έξυπνες» εκθέσεις υψηλής τεχνολογίας στις οποίες οι καινοτόμες ηλεκτρονικές τεχνολογίες συνδυάζονται ενεργά και επιδέξια με παραδοσιακές μεθόδους και μέσα οργάνωσης δραστηριοτήτων μουσείων. Μια έκθεση του σύγχρονου μουσείου υποστηρίζεται από ευρείες οθόνες, επιγραφές και εικονογράμματα που μιλούν, αλλά κλασικά στοιχεία, όπως συνηθισμένες βάσεις, τρισδιάστατα μοντέλα, εικόνες γραφικών και γλυπτών, παραδοσιακά ιστορικά αντικείμενα, δεν ξεχνιούνται επίσης. Το μουσείο γίνεται σταδιακά ένα από τα πιο ελκυστικά σύμβολα του σύγχρονου κοινωνικοπολιτισμικού χώρου.

Διάφορα μουσεία, συμπεριλαμβανομένων των εικονικών, τείνουν να αναδύονται αυθόρμητα, χωρίς να συνειδητοποιούν και να ερμηνεύουν την εγγενή ενότητα τους. Το ίδιο μπορεί να ειπωθεί για την ανάπτυξη νέων μορφών μουσείο-εκπαιδευτικής δραστηριότητας. Η επιστημονική κοινότητα χρειάζεται μια βαθιά κατανόηση των κοινωνικών και πολιτισμικών-ιστορικών περιοχών της εξέλιξης της δραστηριότητας των μουσείων, μαζί με το άμεσο κοινωνικοπολιτισμικό έργο του μουσείου. Ξεπερνώντας τα θεσμικά όρια, η δραστηριότητα χωροχρόνου του μουσείου αντιμετωπίζει αναπόφευκτα την κοινωνική κινητικότητα. Το εντυπωσιακό παράδειγμα είναι το φαινόμενο του «ανοιχτού μουσείου». Η αναζήτηση νέων μορφών συνεργασίας μουσείων οδήγησε στην εμφάνιση μουσείων που δημιουργήθηκαν από δημοτικές αρχές. Μια κοινωνική και πολιτική θέση των κατοίκων της περιοχής και η επιθυμία τους να διατηρήσουν τα μοναδικά χαρακτηριστικά της περιοχής είναι ο πόρος της προοδευτικής ανάπτυξης τέτοιων μουσείων. Τα εκθέματά τους θεωρούνται συνήθως κάτι περισσότερο από παλιά και πολύτιμα αντικείμενα. Αυτά τα αντικείμενα έχουν ένα μήνυμα, σημασιολογικό και συμβολικό, ενώ η συλλογή στο σύνολό της γίνεται ένα περίεργο ιστορικό-πολιτιστικό διαβατήριο της συγκεκριμένης περιοχής ή τοπικής επικράτειας, της ιστορίας, του πολιτισμού και του περιβάλλοντος.

Η προοδευτική ανάπτυξη του χώρου του μουσείου προχωρά ταυτόχρονα με την εμφάνιση και την ορμή ανάπτυξη του πληροφοριακού πολιτιστικού-εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Ένας σύγχρονος ηλεκτρονικός χώρος πληροφοριών γίνεται ένας καινοτόμος τρόπος μετάβασης από το ξεπερασμένο «αποκλειστικό» μουσείο στο ανοιχτό. Ένας επισκέπτης μπαίνει στην κοινωνία των ηλεκτρονικών μουσείων μέσω των διαδικτυακών πόρων του ιδρύματος, πολλοί από τους οποίους βασίζονται σε δύο αρχές διαδραστικότητας και διαφάνειας των δεδομένων επικοινωνίας. Τελικά, το στοιχείο πληροφοριών χάνει την πρωταρχική του σημασία και ένας συχνός επισκέπτης εμπλέκεται στην αλληλεπιδραστική μουσεία. Στο σύγχρονο ενημερωτικό περιβάλλον, ο κοινός επισκέπτης αλλάζει τον ρόλο του σε ενεργό χρήστη και κοινωνικό εταίρο του διαδικτυακού χώρου του μουσείου, ο οποίος είναι ενσωματωμένος στην πολιτιστική-εκπαιδευτική διαδικασία και μπορεί να τον επηρεάσει με έναν συγκεκριμένο τρόπο.

Ορισμένες εξουσίες σχετικά με τη διαχείριση του μουσείου ανατίθενται σε δημόσιες ενώσεις, ταμεία και ιδιώτες. Σε πολλές χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Ρωσίας, δημιουργούνται οι κοινωνίες φίλων του μουσείου. Αυτές οι μονάδες στοχεύουν να συμβάλουν στην ανάπτυξη του σύγχρονου μουσείου και στη σύγχρονη εικόνα του. Μια δημοφιλής τάση για τη δημιουργία ολοκληρωμένου μουσείο-εκπαιδευτικού χώρου απαιτεί την εφαρμογή θεωρητικών προσεγγίσεων που χρησιμοποιούνται σε διαφορετικές κοινωνικές-ανθρωπιστικές και ακριβείς

επιστήμες. Αυτή η τάση καθιστά απαραίτητη την εκπαίδευση νέων επαγγελματιών εκπαιδευτικών μουσείων νέου τύπου. Εκτός αυτού, πρέπει να σημειωθεί ότι οι ειδικότητες των μουσείων που προσανατολίζονται σε συνεργασία με την κοινωνία γίνονται όλο και περισσότερες (σε απόλυτους και σχετικούς αριθμούς).

Όταν οι άνθρωποι εμπλέκονται στον πολιτιστικό-εκπαιδευτικό χώρο του μουσείου, ενώνουν τα συναισθήματα και τα συναισθήματα που βιώνουν θαυμάζοντας τις πολιτιστικές και ιστορικές αξίες.

Επομένως, αρχίζουν να ερμηνεύονται ως αναπτυσσόμενα και αυτο-βελτιωμένα άτομα. Όσον αφορά τη σύγχρονη ρωσική εκπαίδευση, η εντατικοποίηση του πολιτιστικού της στοιχείου θα συμβάλει στην ολοκλήρωση των επιτευγμάτων του πολιτισμού, της τέχνης, της επιστημονικής γνώσης και της ηθικής εμπειρίας. Λόγω αυτής της ολοκλήρωσης, οι μαθητές της χώρας μας θα αποκτήσουν τις ιδιότητες ενός «πολιτισμού», που είναι ανθρώπινο, διανοητικά δημιουργικό, πνευματικά πλούσιο και έτοιμο για έντονη επαγγελματική δραστηριότητα στον συγκεκριμένο πολιτιστικό-εκπαιδευτικό χώρο. Είναι προφανές ότι «το Μέλλον καλωσορίζει δημιουργικά άτομα προσανατολισμένα προς μια συνεπή και εποικοδομητική αυτοπραγμάτωση» (Driga 2012).

2.10. Μουσεία και σχολεία: αρχές συνεργασίας και βασικές τάσεις

Η συνεργασία μεταξύ του εκπαιδευτικού συστήματος και του χώρου του μουσείου είναι ένας σημαντικός παράγοντας που παρέχει τη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης κοσμοθεωρίας ενός ατόμου. Αυτή η συντονισμένη δραστηριότητα μπορεί να ασκηθεί στις ακόλουθες πολιτιστικές κατευθύνσεις: εξοικείωση με τον κόσμο του πολιτισμού και παροχή σχετικών πληροφοριών στα σχολικά μαθήματα. εισαγωγή σε αυτήν τη σφαίρα της ζωής μέσω πολιτιστικών ιδρυμάτων, συμπεριλαμβανομένων των μουσείων · τη δημιουργική ανάπτυξη ενός ατόμου και την επιτυχημένη κοινωνική και πολιτιστική του προσαρμογή στη σύγχρονη πραγματικότητα. Σύμφωνα με ορισμένους ειδικούς, το θεσμό του παραδοσιακού μουσείου αντικαθίσταται από ένα νέο «ζωντανό μουσείο, δηλαδή ένα μουσείο που δεν θα αποτελούσε σκουπίδια ή μια ζοφερή αποθήκη σκονισμένων εκθεμάτων, αλλά ένα μέρος που ενώνει πολλούς ανθρώπους - παιδιά και ενήλικες» (Terekjan 2002).

Στο πλαίσιο της Παιδαγωγικής του Μουσείου, οι επισκέπτες διαφορετικής ηλικίας και πολιτιστικού-ιστορικού υποβάθρου χρειάζονται αποκλίνουσες μεθόδους. Το ίδιο ισχύει και για τους τύπους των μουσείων. Η ανάπτυξη του πολιτιστικού-εκπαιδευτικού χώρου του σύγχρονου

μουσείου καθιστά απαραίτητη την εξέταση της γενικής παιδαγωγικής συνιστώσας και της αρχής της «επι-πειθαρχικότητας». Είναι επίσης σημαντικό να διαφοροποιηθεί η παιδαγωγική δραστηριότητα του μουσείου ανάλογα με τον πυρήνα και την ιδιαιτερότητα των μουσείων. Σήμερα, οι επισκέπτες του μουσείου προσελκύνονται συχνά στον κόσμο του πολιτισμού και της κοινωνικοπολιτιστικής δραστηριότητας μέσω μεθόδων και προσεγγίσεων «polyart».

Για παράδειγμα, είναι αποτελεσματικό να συνδέσετε σχολεία με διαφορετικούς τύπους μουσείων - ιστορικά, εθνολογικά, λογοτεχνικά, μνημεία, καθώς και με γκαλερί τέχνης, κέντρα λαογραφίας και καταφύγια άγριας φύσης / γραφικά. Σχεδόν όλα τα μεγάλα μουσεία έχουν τα ιδιαίτερα συστήματα συνεργασίας τους με επισκέπτες διαφορετικής ηλικίας. Αυτά τα ειδικά χαρακτηριστικά εξαρτώνται από τον τύπο του μουσείου και τους τρόπους με τους οποίους διαδίδει τις διαθέσιμες πληροφορίες.

Δυστυχώς, η παιδαγωγική και η ψυχολογία δεν έχουν την τάση να χρησιμοποιούν τα μουσεία ως πειραματικούς τομείς για την εξέταση θεμάτων καλλιτεχνικής και αισθητικής αντίληψης, μαζί με τη δημιουργική ανάπτυξη ταλαντούχων παιδιών. Εξάλλου, ένα παιδαγωγικό πείραμα είναι «πιο περίπλοκο, μερικές φορές ακόμη και υποκειμενικό, καθώς συνορεύει με την ηθική-πνευματική σφαίρα» (Milovanov 2013a). Οι προοπτικές συνεργασίας φαίνονται στην έρευνα που είναι πιο ευέλικτη. Είναι απαραίτητο να συνειδητοποιήσουμε όσο το δυνατόν πληρέστερα τις δυνατότητες μιας τέτοιας συντονισμένης δραστηριότητας, προκειμένου να διαμορφώσουμε την παγκόσμια άποψη των νέων συγχρόνων μας.

Υπάρχει μια σύγχρονη αρχή σύμφωνα με την οποία ένα μουσείο εστιάζει σε έναν συγκεκριμένο επισκέπτη με τυχόν πολιτιστικές προτιμήσεις. Βασίζει τα προγράμματα των μουσείων που στοχεύουν στο έργο με διαφορετικές κοινωνικές και ηλικιακές ομάδες. Για παράδειγμα, τα παιδιά προσχολικής και δημοτικής εκπαίδευσης μπορούν να λάβουν μέρος σε διάφορα παιχνίδια και διαγωνισμούς που θα κάνουν τον δρόμο τους στον κόσμο του πολιτισμού ενδιαφέρουσα και αξέχαστη. Οι έφηβοι, με τη σειρά τους, θα ήθελαν προγράμματα γνωστικών παιχνιδιών πολλαπλών πτυχών που αναπτύσσουν την ικανότητα να αντιλαμβάνονται τον κόσμο της ιστορίας και του πολιτισμού σε όλη την ποικιλομορφία και την ομορφιά του. Οι μαθητές γυμνασίου αναμένεται να εκτιμήσουν ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που θα: 1) τους διδάξει να αναλύσουν και να συστηματοποιήσουν ιστορικό και εθνογραφικό υλικό. 2) ενθαρρύνουν την ανεξάρτητη σκέψη και την πνευματική τους ικανότητα να εκτιμούν τα σύγχρονα γεγονότα χρησιμοποιώντας μια ιστορική μέθοδο. 3) σχηματίζουν την ιστορική τους συνείδηση και συμβάλλουν στην ηθική τους θέση.

Το μουσείο-εκπαιδευτικό περιβάλλον πρέπει να προβλέπει κοινωνική οργάνωση και προσαρμογή διαφορετικών στρωμάτων και ηλικιακών ομάδων. Η επαγγελματική κατάρτιση κοινωνικής δραστηριότητας πρέπει να βοηθήσει τους ανθρώπους να βρουν τη θέση τους στη ζωή, να κατανοήσουν τον εαυτό τους ως πατριώτες και πολίτες. Πολλοί μαθητές ενδιαφέρονται για την πραγματικότητα του μουσείου και τώρα είναι συχνά επισκέπτες σε εκθέσεις μουσείων, χρήματα και θεματοφύλακες. Μερικά παιδιά και έφηβοι, οι οποίοι συνήθως έκαναν οδηγούς και εργαζόμενους σε μουσεία με ερωτήσεις, τελικά μετατράπηκαν σε ενεργούς βοηθούς του μουσείου, διαδίδοντας την πολιτιστική-εκπαιδευτική εμπειρία του. Τα παιδιά σχολικής ηλικίας αποκτούν μια πολύτιμη εμπειρία πρακτικής ερευνητικής εργασίας και ανεξάρτητης δημιουργικής δραστηριότητας, γίνονται ικανά θέματα ιστορικής-πολιτιστικής διαφώτισης. Αυτός είναι ο κύριος στόχος της δημιουργικής συνεργασίας σχολείου-μουσείου.

Η πολιτιστική αποστολή του σύγχρονου μουσείου είναι να αναπτυχθεί ως ένας σημαντικός κοινωνικοπολιτιστικός θεσμός που έχει μακρά και πλούσια ιστορία και λειτουργεί στο διαστημικό διάστημα. Ο Ν. Β. Μπόροφ υποθέτει ότι «μια ενεργή θέση του μουσείου του 21ου αιώνα καθορίζεται από την αναγκαιότητα προστασίας της ανθρωπιστικής ουσίας του ανθρώπου, της πνευματικότητας και της συναισθηματικής του σφαίρας ανάμεσα στις αντιφάσεις του σύγχρονου πολιτισμού» (Burov 2009). Τα παιδιά είναι οι συνηθισμένοι επισκέπτες του σύγχρονου μουσείου, που δεν ήταν χαρακτηριστικό αυτού του ιδρύματος στο παρελθόν.

Η αντίληψή τους για τον χώρο του μουσείου απαιτούσε τον συγκεκριμένο σχεδιασμό εκθέσεων, τη χρήση ουσιαστικά νέων παιδαγωγικών μεθόδων και εκπαιδευτικών τεχνολογιών. Έφερε στη ζωή ένα καινοτόμο, ενημερωμένο μουσείο στο οποίο υπάρχει εκπαίδευση και ψυχαγωγία σε αρμονική ενότητα, ενώ εκθέματα και άλλα αντικείμενα είναι πολύ πιο προσβάσιμα με διαφορετικούς τρόπους.

Ορισμένα μουσεία γεννούν συλλόγους συμπληρωματικής εκπαίδευσης, θεματικές κοινωνίες, ομάδες χόμπι και άλλες πολιτιστικές-δημιουργικές μονάδες. Παρέχει μια πραγματική ευκαιρία να εντείνει την επιρροή του μουσείου-εκπαιδευτικού χώρου στην παγκόσμια άποψη των παιδιών. Οι νεότερες μέθοδοι μάθησης, η ένταξη ενός ατόμου στη δραστηριότητα δημιουργίας πολιτισμού, η οποία μετατρέπει τη γνώση του για μια εποχή σε σταθερές πολιτικές πεποιθήσεις, κανόνες και αρχές, είναι πιθανό να διαμορφώσει έναν ενεργό πατριώτη. Ταυτόχρονα, το μουσείο δεν είναι μόνο ένας κρατικός χρηματοδοτούμενος κοινωνικός οργανισμός που διαδίδει παραδοσιακές πολιτιστικές αξίες. Είναι επίσης ένα ανοιχτό παιδαγωγικό σύστημα που μπορεί να επιλύσει εργασίες που σχετίζονται με τη δημιουργία αρμονικών μεταβιομηχανικών ανθρώπων. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το σύγχρονο μουσείο έχει σημαντική επιρροή στις προσωπικότητες

των νέων, αλλά ορισμένα κοινωνικο-πολιτιστικά ιδρύματα είναι πολύ πιο ισχυρά σε αυτήν την πτυχή.

2.11. Οι προοπτικές ανάπτυξης σχολείων, μουσείων και κοινωνικοπολιτισμικών χώρων

Στο μουσείο-εκπαιδευτικό περιβάλλον όλα βασίζονται στο ενδιαφέρον, την ελεύθερη επιλογή, τη θέση του επισκέπτη. Η κοινωνικοπολιτισμική σφαίρα του σύγχρονου μουσείου «αποκτά ατομικό, προσωπικό χαρακτήρα που υπογραμμίζεται από την ενδιάμεση πολιτιστική περιοχή του μουσείου μέσω της συναισθηματικής αντίληψης και της πνευματικής κατανόησης» (Mastenica 2010). Χρησιμοποιώντας σύγχρονες παιδαγωγικές τεχνολογίες, το μουσείο μπορεί και πρέπει να επιλύσει εκπαιδευτικά καθήκοντα για να κάνει τους ανθρώπους ενεργούς συνεργάτες και «συν-συγγραφείς».

Στην επιστημονική και μεθοδολογική βιβλιογραφία το μουσείο συνδέεται στενά με εκπαιδευτικές λειτουργίες που μπορούν να βοηθήσουν να ξεπεραστεί το λεκτικό μονοπώλιο του παραδοσιακού σχολείου. Οι δυνατότητές τους είναι τεράστιες. Ωστόσο, η εκπαίδευση απαιτεί κάποια τυποποίηση της γνωστικής δραστηριότητας και έτσι ακολουθεί τις αρχές που διατυπώνονται από τη σύγχρονη διδακτική. Σήμερα το μουσείο είναι ένα κοινωνικό ίδρυμα το οποίο: α) επεκτείνει και συμπληρώνει τη δραστηριότητα των συνολικών σχολείων. β) περιλαμβάνει έναν εκπαιδευτή μουσείων, έναν οδηγό και έναν επισκέπτη στον ενιαίο τομέα των διαθεματικών σχέσεων · γ) αξιοποιεί ενεργά τις πολιτιστικές-εκπαιδευτικές δυνατότητές του.

Σήμερα είναι αντικειμενικά σημαντικό να χρησιμοποιηθούν οι κοινωνικοί και πολιτιστικοί πόροι του μουσείου για την ηθική ανατροφή της ανερχόμενης γενιάς. Η κοινωνία θα πρέπει να προσπαθήσει να το κάνει όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά, καθώς δεν είναι εύκολο να ενδιαφέρει ή να εκπλήσσει έναν σύγχρονο νεαρό. Η γενιά του 21ου αιώνα επηρεάζεται από σημαντικές νέες πληροφορίες που περνούν μέσω της τηλεόρασης, των έντυπων μέσων μαζικής ενημέρωσης, του Διαδικτύου και των διαδραστικών παιχνιδιών. Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν εναλλακτικές παραλλαγές που βασίζονται στον ευρωπαϊκό πολιτισμό και λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της ρωσικής νοοτροπίας. Αυτές οι παραλλαγές θα βοηθήσουν στην αποφυγή της απορρόφησης της νεολαίας από τη σύγχρονη μαζική κουλτούρα, τυποποιημένη και επιθετική. Μία από αυτές τις ελπίδες είναι το μουσείο, αλλά δεν είναι αρκετά σαφές πώς πρέπει να αξιοποιηθεί το πολιτιστικό-εκπαιδευτικό δυναμικό τους με μεθόδους και προσεγγίσεις που έχουν σχεδιαστεί για την οργάνωση της κοινωνικο-πολιτιστικής δραστηριότητας των νέων. Προκειμένου να προσελκύσει την προσοχή των επισκεπτών, μια έκθεση στο μουσείο θα έπρεπε

να είναι μέτρια διδακτική, ωθώντας ένα παιδί ή έναν έφηβο να δημιουργήσει πνευματική-δημιουργική εργασία και ηθική-πνευματική ανάπτυξη. Αυτό που χρειάζεται ένας εκπαιδευτικός μουσείων είναι ένα υψηλό επίπεδο επάρκειας, το οποίο είναι αυτονόητο.

Η αρχή της συμπληρωματικότητας του μουσείου-σχολείου είναι σαφώς υποτιμημένη και δεν χρησιμοποιείται. Η σύγχρονη σχολική εκπαίδευση επικρίνεται έντονα για κάποια «μονωτικότητα» των ακαδημαϊκών κλάδων, για την απουσία «πολυ-αντικειμένου» ένταξης. Ωστόσο, οι θεμελιώδεις αλλαγές είναι σχεδόν αδύνατες σήμερα ή στο εγγύς μέλλον. Σε αντίθεση με τα παραδοσιακά κοινωνικο-ανθρωπιστικά θέματα, τα οποία χωρίζουν την πολιτιστική διαδικασία σε τμήματα για ευκολότερη κατανόηση, το μουσείο είναι ένας ενιαίος οργανισμός, ο οποίος είναι ζωντανός λόγω μιας αρχής που διαμορφώνει τον πολιτισμό. Ένας μαθητής του σχολείου αισθάνεται το βάθος και την ποικιλομορφία του κόσμου του σύγχρονου μουσείου που δημιουργήθηκε από ανθρώπους και για ανθρώπους.

Είναι δύσκολο να υπερεκτιμήσουμε τα παιδαγωγικά, μεθοδολογικά και εκπαιδευτικά πλεονεκτήματα του μουσείου. Συλλογές και εκθέσεις δείχνουν την πραγματική εκπαιδευτική-ολοκληρωμένη ουσία του λαϊκού πολιτισμού. Μια σκόπιμη εκπαιδευτική δραστηριότητα μουσείου προετοιμάζει τη βάση για την περαιτέρω προσωπική ανάπτυξη και συμβάλλει στην υψηλότερη δημιουργικότητα. Εκδρομές, θεματικά σεμινάρια και ανοιχτά μαθήματα που διοργανώνονται στο μουσείο-εκπαιδευτικό χώρο επιτρέπουν στους μαθητές να εξοικειωθούν με τις πολιτιστικές παραδόσεις. Οι συλλογές και οι εκθέσεις των μουσείων δίνουν μια μοναδική ευκαιρία να μάθουν δημιουργικές μεθόδους, τεχνικές κατασκευής και ιστορικά υπόβαθρα αριστουργημάτων, καθώς και να διαμορφώσουν τη δική τους πολιτισμική-ιστορική ερμηνεία.

2.12. Συζήτηση περί μουσειοπαιδαγωγικής

Το μουσείο είναι σήμερα από τα πιο διαθέσιμα και ισότιμα πολιτιστικά ιδρύματα. Συνδυάζει τις λειτουργίες ενός ερευνητικού κέντρου, ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος, ενός χώρου αναπνοής και ενός χώρου για δημόσιες εκδηλώσεις. Αυτή η πολυλειτουργικότητα καθιστά το σύγχρονο μουσείο ένα πολύ ιδιαίτερο μέρος για να επισκεφθεί κάποιος και να μελετήσει.

Το μέλλον της Παιδαγωγικής του Μουσείου ως «οριακής» επιστημονικής πειθαρχίας εξαρτάται από την ικανότητά του να αναπτύσσει και να εφαρμόζει το ολοκληρωμένο σύστημα της προσωπικής εκπαίδευσης. Αυτό το σύστημα πρέπει να αντιπροσωπεύει μια αρμονική ενότητα όλων των εκπαιδευτικών και κοινωνικοπολιτιστικών επιτευγμάτων που εμπλουτίζουν και ικανοποιούν τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα ενός ατόμου, διεγείροντας την ανάπτυξη

προφανών και κρυφών δημιουργικών ιδιοτήτων, εμπλέκοντας ένα άτομο στη διαδικασία κατανόησης και αναπαραγωγής πνευματικών αξιών. Η Παιδαγωγική του Μουσείου πρέπει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην επίλυση αυτού του προβλήματος, κάτι που είναι εξαιρετικά δύσκολο. Σήμερα η ανάπτυξη και η ερμηνεία των νέων τεχνολογιών των μουσείων είναι αδύνατη πέρα από αυτήν τη σύγχρονη πειθαρχία, η οποία αποδεικνύεται ότι εφαρμόζεται περισσότερο από τη θεωρητική.

Η παραδοσιακή εκδρομή-εκπαιδευτική δραστηριότητα θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη όχι μόνο τις ηλικιακές ιδιαιτερότητες του κοινού-στόχου, αλλά και το επάγγελμα, τις ατομικές ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους. Σε αυτό το πλαίσιο, οι ειδικές διαλέξεις και οι συμπληρωματικές θεματικές εκθέσεις έχουν σχεδιαστεί για εκπαιδευτικούς μουσείων, ενώ οι μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απολαμβάνουν μαθήματα θεματικών μουσείων, εξειδικευμένες διαλέξεις για διαφορετικά θέματα, συναντήσεις με επιστήμονες, πολιτιστικούς λειτουργούς, ηθοποιούς κ.λπ.

Η επιστημονική κοινότητα αναζητά τα πιο προηγμένα και αποτελεσματικά καινοτόμα μέσα που θα βοηθούσαν στην πραγματοποίηση της πολιτιστικής-εκπαιδευτικής λειτουργίας της δραστηριότητας του μουσείου και στη διεξαγωγή ενεργού διαλόγου με άλλες εκπαιδευτικές, πολιτιστικές και κοινωνικές μονάδες. Το πολιτιστικό - εκπαιδευτικό "οπλοστάσιο" του σύγχρονου μουσείου περιλαμβάνει διάφορες μεθοδολογικές καινοτομίες (διαδραστικές ώρες, όταν ένας εκδρομέας γίνεται ενεργός χρήστης του χώρου του μουσείου, μαθήματα εκδρομών που χρονολογούνται σε διαφορετικές αξέχαστες εκδηλώσεις, εθνικές ή περιφερειακές αργίες, προσαρμογή κομματιών μουσείων και θεματικές εκθέσεις για διαφορετικές ομάδες επισκεπτών).

Η διαδραστικότητα είναι ένα βέλτιστο περιβάλλον για την επικοινωνιακή επικοινωνία μεταξύ του επισκέπτη και την έκθεση στους πραγματικούς και εικονικούς χώρους του σύγχρονου μουσείου. Η διαδραστική μεθοδολογία είναι ένα τεχνολογικό μέσο που βοηθά ένα άτομο να εισέλθει σε έναν ευέλικτο μουσικό-εκπαιδευτικό χώρο. Οι λειτουργίες που εκτελεί ένας εκπαιδευτικός μουσείων πραγματοποιώντας διαδραστικά προγράμματα μουσικής-εκπαίδευσης έχουν αλλάξει πολύ λόγω της διαδραστικής ανάπτυξης διαδικασιών. Το παραδοσιακό μοντέλο της επαγγελματικής κατάρτισης του εκπαιδευτικού του μουσείου πρέπει να αναθεωρηθεί βασικά λαμβάνοντας υπόψη σύγχρονες διαδραστικές μεθόδους (Boguslavskij, Boguslavskaja, Lobzarov, Milovanov και Sumnitel'nyj 2012).

Αυτοί οι ειδικοί παρέχουν την επικοινωνία μεταξύ του επισκέπτη του μουσείου και του περιβάλλοντος αντικειμενικής έκθεσης. Επιπλέον, η δημιουργία και εφαρμογή διαδραστικών

προγραμμάτων μουσείων (εκπαιδευτικά και πολιτιστικά-εκπαιδευτικά) απαιτούν ενεργή συνεργασία μεταξύ δασκάλων σχολείων, εκπαιδευτικών μουσείων, ψυχολόγων, ιστορικών τέχνης και ειδικών πληροφορικής. Το εσωτερικό μουσείο πρέπει να περιλαμβάνει τις ακόλουθες διαδραστικές ζώνες: «έξυπνες» εκθέσεις, διάφορα στούντιο τέχνης, τομείς ψυχαγωγίας και χώρους που έχουν σχεδιαστεί για ένα «μουσείο θέατρο». (Milovanov 2013b). Είναι λογικό ότι η προώθηση διαδραστικών τεχνολογιών θα ευνοήσει την ανάπτυξη εξωδιδασκτικής σφαίρας εντός της οποίας θα είναι δυνατή η επίτευξη ενός αποδεκτού ποσοστού πολιτιστικών-εκπαιδευτικών και ψυχαγωγικών-ψυχαγωγικών λειτουργιών.

Τα τελευταία χρόνια οι παραδοσιακές μορφές πολιτιστικής-εκπαιδευτικής δραστηριότητας του μουσείου (εκδρομές και διαλέξεις) δεν ήταν οι μόνες δημοφιλείς. Απαιτείται επίσης η θεατοποίηση του χώρου του μουσείου (παραστάσεις και σκηνικές προσαρμογές με διαφορετικό ιστορικό-πολιτιστικό προσανατολισμό). Παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην πνευματική ανάπτυξη των νέων, η οποία μπορεί να συγκριθεί μόνο με το ρόλο του «μαθησιακού θεάτρου» στο γυμνάσιο. Η θεατοποίηση (δραματοποίηση) είναι μια τεχνολογία που στοχεύει στον εμπλουτισμό του μουσείο-εκπαιδευτικού χώρου με μια σκηνική αναπαραγωγή ενός ιστορικού γεγονότος που συμμορφώνεται με την θεματική περιοχή / ιστορική περιοδοποίηση μιας συγκεκριμένης έκθεσης ή ολόκληρου του μουσείου. Ορισμένα μουσεία μπορούν να προσφέρουν μια ξεχωριστή θεατρική έκθεση ως οπτική και αντικειμενική αναπαράσταση ιστορικού-πολιτιστικού χρονολογικού χώρου. Προς το παρόν, το περιβάλλον του μουσείου βιώνει μια ευέλικτη πολιτιστική-εκπαιδευτική διαδικασία που οδηγεί στη δημιουργία ενός πολυλειτουργικού κοινωνικοπολιτισμικού συγκροτήματος: μουσείο - θέατρο - σχολείο.

2.13. Γενικά συμπεράσματα

Η έλευση της νέας χιλιετίας έθεσε ως στόχο ότι, τα μουσεία πρέπει να επιδείξουν ηγετικό ρόλο στην προώθηση της κληρονομιάς του έθνους. Ως θεματοφύλακες της πολιτιστικής ψυχής του έθνους, πρέπει να έχουν την ικανότητα να διαχειρίζονται την ειρήνη, την ενότητα και την κατανόηση σε περιόδους σύγκρουσης και διαταραχής και πρέπει να μιλούν όταν υπάρχει φόβος και κίνδυνος στη γη. Πρέπει να αντιμετωπίσουν τα τρέχοντα προβλήματα στην κοινωνία, είτε πρόκειται για προβλήματα των ναρκωτικών, για τα παιδιά του δρόμου, για την πορνεία είτε για την έλλειψη εκτίμησης από τους πολίτες για τη συμμετοχή τους στη διατήρηση της κληρονομιάς και της πολιτιστικής ιδιοκτησίας κάθε χώρας. Ως θεσμικά όργανα, δεν πρέπει να φοβούνται να μιλούν μέσω των εκθέσεων και των προγραμμάτων τους για το καλό του έθνους. Τα μουσεία μπορούν να παρουσιάσουν τα καλύτερα των πολιτισμών του έθνους μέσα από κατάλληλα συσκευασμένα πολιτιστικά φεστιβάλ που μπορούν να προσελκύσουν ένα διεθνές ακροατήριο.

Στην κοινωνία μας σήμερα, τα μουσεία μας πρέπει να προωθήσουν εκθέσεις που είναι επίκαιρες και προκαλούν σκέψεις και συναισθήματα, πρέπει να διευρύνουν το πεδίο εφαρμογής τους και να μην περιορίζονται αποκλειστικά σε αντικείμενα και υλικά στις συλλογές τους. Τα μουσεία πρέπει να είναι ενεργά στην προσέγγισή τους στην εκτέλεση του καθήκοντός τους και είναι σημαντικό να εξηγούν με σαφήνεια το όραμα και την αποστολή τους, τα οποία θα τα καθοδηγήσουν σε όλα όσα κάνουν. Σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο, τα μουσεία έχουν γίνει πολύ σημαντικοί θεσμοί που είναι άξια σεβασμού και εκτίμησης.

Τα μουσεία πρέπει να είναι καινοτόμα, προσανατολισμένα προς τον άνθρωπο, κοινωφελή, προσανατολισμένα στο πρόγραμμα, επαγγελματικά στέρεα, με άρτια καταρτισμένο προσωπικό και πάνω απ' όλα φιλικά προς τα παιδιά, για να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην την ανάπτυξη του κόσμου στον 21ο αιώνα.

Διάφορες τεχνολογίες επικοινωνίας είναι ένα σχετικά νέο στοιχείο των πολιτιστικών-εκπαιδευτικών στοιχείων του σύγχρονου μουσείου. Σήμερα η πρώτη προτεραιότητα του ιδρύματος δεν είναι μόνο το έργο του με έναν «θεατή», αλλά και η αμοιβαία ανατροφοδότηση στο πλαίσιο της συνεργασίας επισκεπτών-μουσείων, η οποία θα πρέπει να κάνει την επικοινωνία πιο παραγωγική. Η επικοινωνία των μουσείων προβλέπει έντονες επαφές με το πολιτιστικό περιβάλλον (μητρικό ή μη) που είναι πομπός μιας ή άλλης πολιτιστικής-ιστορικής παράδοσης. Είναι σαφές ότι το σύγχρονο μουσείο συνεπάγεται την επικοινωνία ως αμοιβαία διαδικασία. Ένα ίδρυμα, το οποίο διαμορφώνει την έκθεσή του ανάλογα με τον τύπο και το θέμα του, υποστηρίζεται από άτομα που εμπλουτίζουν το περιβάλλον με την προσωπική τους ερμηνεία των επιδεικτικών ιστορικών εκθεμάτων και των μακροχρόνιων έργων τέχνης.

Εκτός από την οπτικοακουστική προσέγγιση, το παρόν στάδιο ανάπτυξης καινοτόμων τεχνολογιών μαρτυρεί την ενεργή προώθηση μορφών επικοινωνίας λεκτικών και απτών μουσείων. Διοργανώνονται ειδικές εκθέσεις και εκθέσεις για παιδιά και ενήλικες με προβλήματα όρασης, όπου αυτοί οι άνθρωποι μπορούν να επικοινωνήσουν με το περιβάλλον του μουσείου έχοντας ασυνήθιστη αίσθηση.

Ως εκ τούτου, αυτή η ειδική μουσειακή επικοινωνία επιτρέπει σε ένα άτομο να αποκτήσει και να κυριαρχήσει νέες ιδέες που προκαλούν το μυαλό της γύρω πραγματικότητας, η οποία προκαλεί ορισμένα ερεθιστικά, διορθωτικά, αποκαταστατικά και ψυχαγωγικά αποτελέσματα. Το μουσείο σύμπαν παρακολουθεί τον ενεργό σχηματισμό επίσημων και ανεπίσημων οργανισμών, την ταχεία ανάπτυξη της κρατικής-ιδιωτικής εταιρικής σχέσης και την αναγκαστική ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των μουσείων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ

3.1. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)

Το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ), από την ίδρυσή του, η οποία χρονολογικά συμπίπτει με την ίδρυση του νέου Ελληνικού κράτους, πρωτοπορεί μέσω των στόχων και της στρατηγικής του, σε εκτεταμένες ερευνητικές δραστηριότητες με μεγάλη συμμετοχή σε ευρωπαϊκά έργα, διεθνή δίκτυα και συνεργασίες με δημόσιο και ιδιωτικό τομέα.

Η ερευνητική πολιτική του, είναι αλληλένδετη με την εκπαιδευτική αποστολή του και εστιάζει στη ποιότητα των παραγόμενων αποτελεσμάτων, σε όλες τις επιστήμες και τομείς, η οποία τυγχάνει επιβράβευσης σε ομαδικό αλλά και ατομικό επίπεδο. Η συμβολή του σε καινοτόμους μεθόδους, πρακτικές και επιστημονικές ανακαλύψεις που υπηρετούν την παιδεία, την υγεία, την κοινωνική συνοχή, τη διεθνή ανάπτυξη και την οικονομική ευημερία των κοινωνιών, τυγχάνει ευρείας αποδοχής τόσο σε εθνικό επίπεδο (μείωση της ανεργίας νέων επιστημόνων και της διαρροής του επιστημονικού δυναμικού στο εξωτερικό) όσο και σε διεθνές (πρωτοπόρες ανακαλύψεις σε θέματα υγείας και λοιπούς τομείς) (<https://el.wikipedia.org>).

Το όραμα του ΕΚΠΑ στοχεύει στην άρτια εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα σπουδών και στην προαγωγή της επιστήμης μέσω της καλλιέργειας της παιδείας, της βασικής και εφαρμοζόμενης έρευνας, τη προαγωγή της αριστείας στην εκπαίδευση και τη καινοτομία στην έρευνα.

Επιπλέον, στοχεύει στην ενεργό συμμετοχή της ακαδημαϊκής κοινότητας στα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά και πολιτιστικά δρώμενα της χώρας και επηρεάζει το δημόσιο βίο και τη χάραξη των σχετικών πολιτικών (<https://www.tovima.gr>).

Το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών ως το παλαιότερο (1847) αλλά και μεγαλύτερο πανεπιστημιακό ίδρυμα της χώρας, διαθέτει περιουσία του ανέρχεται σε δεκάδες εκατομμύρια ευρώ και περιλαμβάνει τα ιδιοχρησιμοποιούμενα ακίνητα τα οποία καλύπτουν τις εκπαιδευτικές του ανάγκες καθώς και ένα μεγάλο αριθμό ακινήτων τα οποία έχουν κληροδοτηθεί σ' αυτό.

Σε ό,τι αφορά τα κληροδοτήματα, το ΕΚΠΑ έχει στην κατοχή του διατηρητέα κτήρια μοναδικής αξίας (λόγω θέσης και όγκου) καθώς και δεκάδες αυτοτελή ακίνητα, διαμερίσματα, καταστήματα, οικόπεδα στο κέντρο της Αθήνας αλλά και στους γύρω δήμους. Τα ιδιαίτερης αξίας ακίνητα (ιδιοχρησιμοποιούμενα και κληροδοτήματα) υπολογίζονται περί τα 190 εκ των

οποίων τα πλέον αξιόλογα είναι: Κτήριο επί των οδών Σταδίου και Παπαρρηγοπούλου, στην οδό Αιόλου 89, στην οδό Μητροπόλεως 67, στην οδό Σταδίου 5, στην οδό Σοφοκλέους 2, επί των οδών Σταδίου και Χρ. Λαδά, Πολυκατοικία στην οδό Ιπποκράτους 20, στην οδό Πειραιώς 33, επί των οδών Πατησίων – Σατωβριάνδου – Δώρου, επί των οδών Αιόλου και Κολοκοτρώνη (aueb.gr, 2019).

Για την αποτελεσματική διαχείριση της Περιουσίας του Πανεπιστημίου, ιδρύθηκε το 1993 με απόφαση της Συγκλήτου Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ) η Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης Πανεπιστημίου Αθηνών Α.Ε και το μετοχικό της κεφάλαιο ανήκει εξ ολοκλήρου στο Πανεπιστήμιο. Σκοπός της είναι η αξιοποίηση και διαχείριση τόσο της κινητής όσο και της ακίνητης περιουσίας. Στις δραστηριότητες που ανέπτυξε η Εταιρεία περιλαμβάνεται κάθε ενέργεια και πράξη που αποβλέπει στην απόκτηση μέσων και πόρων για την ενίσχυση της εκπαιδευτικής και ερευνητικής διαδικασίας και ανάπτυξης. Η Διοίκηση της Εταιρείας προσβλέπει στην εν λόγω ανάπτυξη, όχι μόνο με την αύξηση της ακίνητης περιουσίας του Πανεπιστημίου, αλλά και με την προβολή και διάχυση εκτός Πανεπιστημίου της πνευματικής «περιουσίας», με σύνδεση του Πανεπιστημίου με το κοινωνικό περιβάλλον και την παραγωγή. Στο πλαίσιο των αναπτυσσόμενων πρωτοβουλιών, περιλαμβάνονται η απόκτηση της περιουσιακής αυτονομίας, η χορήγηση υποτροφιών και βραβείων στους φοιτητές, η δυνατότητα προσφοράς εκπαιδευτικών, κοινωνικών και ερευνητικών υπηρεσιών, η διεξαγωγή αμειβόμενης έρευνας, η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και η προώθηση από την Εταιρεία, για λογαριασμό του Πανεπιστημίου, τεχνογνωσίας σχετικής με τα γνωστικά αντικείμενά του.

3.2. Ιστορική αναδρομή

Η Ανώτατη Εκπαίδευση στην νεότερη Ελλάδα σηματοδοτείται από την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αθηνών ή όπως ονομαζόταν το «Πανεπιστήμιον του Όθωνος» ή «Οθώνειον Πανεπιστήμιο». Ήταν το πρώτο πανεπιστήμιο όχι μόνο του Ελληνικού κράτους αλλά και ολόκληρης της Βαλκανικής Χερσονήσου και της ευρύτερης περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου. Περιλάμβανε τις σχολές: Φιλοσοφίας, Νομικών Επιστημών, Ιατρικής και Θεολογίας. Μετά την έξωση του Όθωνα, το 1862, με πράξη προσωρινής κυβέρνησης, το Πανεπιστήμιο ονομάστηκε «Εθνικόν Πανεπιστήμιον» και αποτελείτο από τις σχολές: Ιατρικής (περιλαμβάνοντας την κλασική ιατρική, την οδοντιατρική, χειρουργική, φαρμακοποιία) και της Φυσικομαθηματικής. Το 1911 προκειμένου να πραγματοποιηθεί ο όρος της διαθήκης του μεγάλου ευεργέτη Ιωάννη Δομπόλη ιδρύεται το Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο ως ιδιαίτερο νομικό πρόσωπο και εντάχθηκαν πρόσθετα οι σχολές: Φιλοσοφίας, Νομικής και Θεολογίας. Το 1932 τα δύο ιδρύματα συναποτελούν το σημερινό «Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο

Αθηνών» προς τιμή του Ιωάννη Καποδίστρια, του πρώτου Κυβερνήτη της Ελλάδας μετά την απελευθέρωση του έθνους (https://www.uoa.gr/to_panepistimio/).

Το πανεπιστήμιο του 19^{ου}-20^{ου} αιώνα είναι ένας θεσμός ο οποίος αναλαμβάνει πολλαπλούς ρόλους (εκπαιδευτικούς, κοινωνικούς, πολιτιστικούς, πολιτικούς κλπ.) Κοινός στόχος με την Ευρώπη είναι η συγκρότηση της ελίτ που θα αναλάβει τη δημόσια μηχανή, όπως τη στελέχωση της δημόσιας διοίκησης, την προετοιμασία ενός συνόλου φοιτητών οι οποίοι αργότερα θα βρεθούν να στελεχώνουν τον Ιδιωτικό και Δημόσιο χώρο (ιατροί, δικηγόροι, δάσκαλοι, φιλόλογοι κλπ).

Στο πλαίσιο της εφαρμογής αυτής της μεγάλης ιδέας, της πολιτισμικής εξάπλωσης του ελληνισμού στο χώρο της Ελλάδας, της Ανατολής και της διασποράς, το Πανεπιστήμιο είναι το ενδιαίτημα των μουσών, φάρος που εκπέμπει Ελληνισμό.

Ο κοινωνικός ρόλος του Πανεπιστημίου ήταν σημαντικός αφού κάλυπτε ανάγκες που σήμερα της συνδέουμε με την Κρατική μηχανή. Στο δυναμικό του Πανεπιστημίου εντάσσονταν το πρώτο Χημείο του Κράτους, Ανατομείο (καθώς η Ιατροδικαστική υπηρεσία ανήκει στο Πανεπιστήμιο μέχρι τη δεκαετία του 1960-1970), Αστεροσκοπείο, Οφθαλμιατρείο, Μαιευτήριο, Νοσοκομεία.

Η ιστορία των κτηρίων του Πανεπιστημίου εκφράζει αυτόν τον ρόλο.

Μέσα από τη διδασκαλία και την ιστορία του ΕΚΠΑ, προκύπτουν όλα τα ομογενοποιητικά στοιχεία συγκρότησης της νέας ταυτότητας του πολίτη του εθνικού κράτους και παράλληλα των ανθρώπων της διασποράς που είναι συνδεδεμένοι μαζί του (Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών).

Οι βασικότερες κτηριακές εγκαταστάσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ) στο Κέντρο των Αθηνών, που αποτελούν νεότερα μνημεία είναι:

A/A	Κτήριο – Διεύθυνση	Χρήση
1	Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου (Παλιό Πανεπιστήμιο) – Θόλου 5	Παλιό Πανεπιστήμιο Αθηνών
2	Κεντρικό Κτήριο (Προπύλαια) – Πανεπιστημίου 30	Διοίκηση
3	Κτήριο Πανεπιστημιακής Λέσχης – Ιπποκράτους 15	Πανεπιστημιακή Λέσχη

4	Παλαιό Χημείο – Σόλωνος 104	Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Αγωγής
5	Μέγαρο Θεωρητικών Επιστημών – Σόλωνος 57	Ν.Ο.Π.Ε. (Νομική)
6	Κτήριο Ακαδημίας 45- 47	Νομικό Τμήμα
7	Κτήριο Κωστή Παλαμά – Ακαδημίας 48 & Σίνα	Πανεπιστήμιο Αθηνών
8	Σκουφά 43 και Λυκαβηττού	Πειραματικό Σχολείο
9	Σκουφά 45	Ιστορικό Αρχείο Πανεπιστημίου Αθηνών
10	Μαράσλειο Διδασκαλείο	Πρότυπο σχολείο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

(<http://www.eie.gr> & έντυπο ΕΚΠΑ, 2017)

3.3. Παλαιό Πανεπιστήμιο Θόλου 5- Πλάκα

Τον Απρίλιο του 1837 με την ίδρυση του πρώτου Πανεπιστημίου Αθηνών, επί Όθωνα, η Αθήνα απαριθμούσε περί τους 10.000 κατοίκους.

Αναδύθηκε η ιδέα της δημιουργίας Πανεπιστημίου στο κέντρο της πόλης σε κτήριο που θα δέσποζε, συνδυάζοντας το μεγαλείο της συνέχειας με την αρχαιότητα, με την εξυπηρέτηση των πρακτικών αναγκών εκπαιδευτικών θεμάτων. Η επιλογή ήταν το σπίτι των αρχιτεκτόνων Σταμάτη Κλεάνθη και Eduard Schaubert στην Πλάκα, στη βορειοανατολική πλευρά της Ακρόπολης το οποίο διαρρυθμίστηκε με τρόπο, ώστε να εξυπηρετούνταν οι ανάγκες του Πανεπιστημίου.

Το νέο Πανεπιστήμιο ήταν μοναδικό στο χώρο της νοτιοανατολικής Ευρώπης καθώς εκείνη την εποχή υπήρχαν ελάχιστα Πανεπιστήμια. Ο στόχος της ίδρυσής του ήταν να αποτελέσει ένα κεντρικό σύμβολο του τότε νεότευκτου βασιλείου. Με την ίδρυσή ενός ανώτατου ιδρύματος, το νέο κράτος αποδείκνυε ότι είχε τη δυνατότητα να δημιουργήσει ένα θεσμό που να το συνδέει με τον προνομιακό τόπο αναφοράς του, δηλαδή την Ελληνική αρχαιότητα.

Ωστόσο, το οίκημα με την πάροδο του χρόνου αποδείχθηκε μικρό τόσο για τις πραγματικές όσο και για τις συμβολικές ανάγκες.

Στο κτήριο σήμερα στεγάζεται το Μουσείο της Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών (Θόλου 5). Είναι ένα από τα ελάχιστα Οθωμανικά σπίτια που έχουν διασωθεί και έχει κριθεί ως διατηρητέο. Το Μουσείο οργανώνει καθημερινά ξεναγήσεις μαθητών όλων των βαθμίδων και οικογενειών τα Σαββατοκύριακα (έντυπο ΕΚΠΑ, 2017). Σε όλη τη διάρκεια του χρόνου φιλοξενεί συνέδρια, διαλέξεις, ημερίδες, σεμινάρια, εκθέσεις, κ.ά. Από το Μάιο έως τον Οκτώβριο φιλοξενεί στον προαύλιο χώρο, θεατρικές και μουσικές παραστάσεις (Πανόραμα, 2002 & <https://www.uoa.gr>).

(εικ. 2: Παλαιό Πανεπιστήμιο Θόλου 5- Πλάκα)

(εικ. 3)

(εικ. 4)

(εικ. 5)

(εικ. 3: Εκθέματα του Παλαιού Πανεπιστημίου Θόλου 5- Πλάκα: λάβαρα, έγγραφα σύστασης πανεπιστημίου & εικ. 4: Εκθέματα του Παλαιού Πανεπιστημίου Θόλου 5- Πλάκα: αντικείμενα γυναικολογικού σκοπού & εικ. 5: Πολιτιστική εκδήλωση στο Παλαιό Πανεπιστήμιο Θόλου 5- Πλάκα)

3.4. Αθηναϊκή Τριλογία: Προπύλαια, Ακαδημία και Εθνική Βιβλιοθήκη

(εικ. 6: Αθηναϊκή τριλογία του Χάνσεν- Προπύλαια του κτηρίου του Πανεπιστημίου Αθηνών, Ακαδημία Αθηνών και Εθνική Βιβλιοθήκη)

Η τριλογία αποτελεί κορυφαία έκφραση του αθηναϊκού νεοκλασικισμού και σύμβολο της προσπάθειας για την συγκρότηση της εθνικής ταυτότητας και του αστικού εκσυγχρονισμού του νεοελληνικού κράτους.

3.4.1. Προπύλαια- «Κεντρικό Κτήριο» του Πανεπιστημίου

(εικ. 7)

(εικ. 8)

(εικ.9)

(εικ. 7: Πανοραμική άποψη των Προπυλαίων & εικ. 8: Κεντρική είσοδος των Προπυλαίων & εικ. 9: Είσοδος μεγάλης αίθουσας εκδηλώσεων των Προπυλαίων)

Το κτήριο των Προπυλαίων συνδυάζει υποδειγματικά, τη λειτουργικότητα με τη γεωμετρική καθαρότητα και τη προσαρμογή στις ελληνικές κλιματολογικές συνθήκες. Συγκροτείται από τρεις πτέρυγες των οποίων η κάτοψη σχηματίζει ένα διπλό ταυ. Εκατέρωθεν της μεσαίας

πτέρυγας υπάρχουν δύο συμμετρικοί ορθογώνιοι προαύλιοι χώροι με στοές που εξασφαλίζουν σκίαση. Η ανθρωποκεντρική προσέγγιση του αρχιτέκτονα Christian Hansen έλυσε με υποδειγματικό τρόπο τη σχέση κλειστών- ημιυπαίθριων και υπαίθριων χώρων στο κτήριο του Πανεπιστημίου. Επιπλέον έλυσε τα μορφολογικά προβλήματα που έθετε μια αρχιτεκτονική υψηλού συμβολισμού και περιορισμένων μέσων. Οι όψεις του κτηρίου χαρακτηρίζονται από λιτότητα, από την ιονική ρυθμολογία, τις συμμετρικές αναλογίες και τον καλαίσθητο διάκοσμο. Η αποστολή και ο Ελληνικός χαρακτήρας του Πανεπιστημίου εκφράζονται κυρίως στη μεσημβρινή πτέρυγα, των Προπυλαίων, όπου διακρίνεται το κεντρικό, ελαφρώς προεξέχον αετοματικό πρόπυλο με δύο ιονικούς κίονες, οι οποίοι είναι πιστά αντίγραφα των κιόνων της Ακρόπολης. Το πρόπυλο πλαισιώνεται από το περιτοίχισμα της στοάς. Η ιδιαιτερότητα του κτηρίου είναι ότι μολονότι η πτέρυγα των προπυλαίων είναι διώροφη προβάλλει προς τα έξω ως ισόγεια.

Το 1839 με ερανική συνδρομή Ελλήνων πολιτών, δωρεές του Όθωνα, των ομογενών και φιλελλήνων, ξεκίνησε η ανέγερση της πρώτης πτέρυγας του Εθνικού Πανεπιστημίου, -καθώς η κατασκευή ήταν τμηματική-, στο «Βουλευβάρτο» του κέντρου της Αθήνας και εγκαθίσταται στη μέση της περίφημης νεοκλασικής «Αθηναϊκής τριλογίας».

Το Πανεπιστήμιο (Προπύλαια) στα τέλη του 19^{ου} αιώνα έχει εκατέρωθεν του την Εθνική Βιβλιοθήκη και την Ακαδημία Αθηνών. Τα σχέδια του Πανεπιστημίου είναι του φιλέλληνα Δανού αρχιτέκτονα Hans Christian Hansen (ο οποίος έχει ενστερνιστεί τη γαλλική αρχιτεκτονική) και επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό την Ελληνική αρχιτεκτονική του 19^{ου} αιώνα. Το δημιούργημά του, Πανεπιστήμιο (Προπύλαια), αποτελεί ένα από τα αξιόλογα μνημεία του Ευρωπαϊκού νεοκλασικισμού.

Στο εσωτερικό και στο εξωτερικό μέρος του κτηρίου έχει χρησιμοποιηθεί επιχρισμένη τοιχοποιία με πελεκητούς μαρμαρόλιθους του Υμηττού. Μέρη του κτηρίου επενδύονται επίσης με κυανό μάρμαρο Υμηττού (στον θριγμό των προπυλαίων) και από Τηνιακό μάρμαρο (στα ανώφλια- κατώφλια θυρών και στις δαπεδοστρώσεις αυλών και αιθουσών του ισογείου). Τα δάπεδα των ορόφων καθώς και τα ζευκτά της στέγης είναι ξύλινα, ενώ οι κίονες του πρόπυλου της κεντρικής αίθουσας, τα κιονόκρανά τους και τα επίκρανα όλων των πιεσών και παραστάδων, είναι από πεντελικό μάρμαρο.

Στην ολοκλήρωση της τοιχογραφίας της εσωτερικής πρόσοψης των Προπυλαίων, καθοριστική ήταν η οικονομική συνδρομή του ομογενή Νικολάου Δούμπα. Οι όμορφες τοιχογραφίες με την ζωηρή πολυχρωμία της ελληνορωμαϊκής εποχής, που κοσμούν το κτήριο, ήταν σχέδια του

Αυστριακού ζωγράφου Carl Rahl και εκτελέστηκαν από τον Eduard Lebeidzki το 1888 με θέμα, την αναγέννηση των γραμμάτων και των τεχνών στην Ελλάδα του Όθωνα (Πανόραμα, 2002).

Το Πανεπιστήμιο τιμά τις σπουδαίες προσωπικότητες που πέρασαν από αυτό, από τη σύστασή του έως και την αρχή του μεσοπολέμου, με μια σειρά από πορτραίτα στους τοίχους της αίθουσας τελετών, ευεργετών, καθηγητών, γραμματέων όπως ο Κωστής Παλαμάς, αποδίδοντας φόρο τιμής προς αυτούς.

Το 1842 δόθηκε στους φοιτητές για χρήση η εμπρόσθια πτέρυγα του κτηρίου του Πανεπιστημίου (τα σημερινά Προπύλαια). Τα μαθήματα πραγματοποιούνταν στις επίπεδες αίθουσες αριστερά και δεξιά της εισόδου, μιας και δεν υπήρχε ακόμα η έννοια του αμφιθεάτρου.

Τα Προπύλαια σε συνδυασμό με το μνημειακό περίβολό τους συγκροτούν μέσα στην πόλη έναν κεντρικό τόπο μνήμης. Το κέντρο της πόλης, το πραγματικό και το συμβολικό, ήταν τα Προπύλαια. Από το σημείο αυτό ξεκινούσαν οι διαδηλώσεις, οι διαμαρτυρίες, οι συγκεντρώσεις και οι τελετές. Η σταδιακή συγκρότηση του σημείου μνήμης είναι άρρηκτα συνδεδεμένη, με την εξέλιξη της ιδεολογίας του Ελληνικού κράτους, κάτι που διακρίνεται από τη ζωφόρο του κτηρίου που αποπνέει τον νεοκλασικισμό (Πανόραμα 2010).

(εικ. 10: Διαδήλωση στον προαύλια χώρο των Προπυλαίων)

Στη ζωφόρο διακρίνεται ο ιδρυτής του Πανεπιστημίου, Όθωνας περιστοιχισμένος από τις Μούσες και τις Τέχνες. Δεξιά και αριστερά τους διακρίνεται πομπή όλων των σημαντικών προσώπων του αρχαίου κόσμου από τον Προμηθέα μέχρι τον Απόστολο Παύλο, όπως αποτυπώνονται στην ιδεολογία του νεοσύστατου κράτους.

Στα 25 χρόνια ολοκλήρωσης της κατασκευής του Πανεπιστημίου, οι χώροι του, χρησιμοποιήθηκαν πέραν της διδασκαλίας και για σκοπούς κοινωνικού χαρακτήρα, όπως για

παράδειγμα για τη στέγαση της Εθνικής βιβλιοθήκης, μουσείων (όπως το νομισματικό), εργαστηρίων, φροντιστηρίων, την εννεαετή χρήση της πίσω πτέρυγας του κτηρίου για τις συνεδριάσεις της Βουλής και της Γερουσίας (1854- 1863).

Το 1843 μετά τη Συνταγματική μεταρρύθμιση, ο Hansen ως αλλοδαπός, απολύθηκε και εγκατέλειψε τη χώρα. Την ολοκλήρωση των υπόλοιπων κτηρίων ανέλαβαν διαδοχικά οι: Λύσανδρος Καφατζόγλου από το 1843 έως το 1862 (Δ/ντής του Βασιλικού σχολείου των τεχνών) και ο Αναστάσιος Θεοφυλλάς από το 1863 έως το 1864 (στρατιωτικός μηχανικός) όπου και αποπερατώθηκε η κατασκευή.

Ο Θεοφυλλάς τροποποίησε τα σχέδια του Hansen. Χαρακτηριστικό της αρχιτεκτονικής που ακολούθησε ήταν αλλαγές στην αίθουσα τελετών σύμφωνα με πρότυπα του 18^{ου} αιώνα για τις αιθουσών εκδηλώσεων και μουσικής, τεχνοτροπίας ροκοκό. Εξαιτίας της αίσθησης μετεωρισμού της σκεπής, τοποθέτησε πάνω στον θριγκό, κιονόκρανα τα οποία αποτελούν διακοσμητικό στοιχείο της στέγης, εξωτερικά του κτηρίου.

Το Πανεπιστήμιο απέκτησε κοινωνικό -ιστορικό ρόλο, ο οποίος ήταν καθοριστικός για την προαγωγή συγκεκριμένης γνώσης και πολιτισμού στη χώρα. Το 1871 και 1872, με αφορμή τα 50 χρόνια της Ελληνικής επανάστασης, έγιναν οι τελετές αποκάλυψης των δύο ανδριάντων που κοσμούν τον προαύλιο χώρο του Πανεπιστημίου, του Γρηγορίου του 5^{ου} και του Ρήγα Φεραίου. Οι τελετές ήταν ιδιαίτερα συμβολικές καθώς ο Αριστοτέλης Βαλαωρίτης απήγγειλε σε πανεπιστημιακή τελετή το ποίημά του για πρώτη φορά στη δημοτική γλώσσα, γεγονός που έμελλε να αλλάξει την εθνική ταυτότητα.

Τα επόμενα χρόνια προστίθενται ανδριάντες του Καποδίστρια, του Κοραή και άλλων σπουδαίων προσώπων που αν και μεταξύ τους υπήρχαν μεγάλες ιδεολογικές αντιθέσεις και συγκρούσεις, αποτελούν ένα εθνικό πάνθεο το οποίο αμβλύνει και ομογενοποιεί διαφορετικά πρόσωπα.

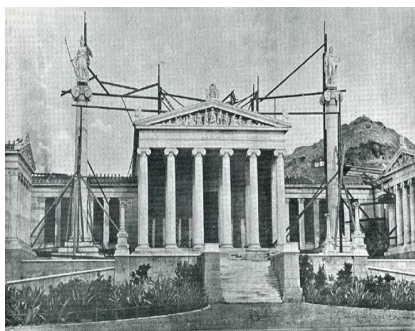
Στα χρόνια που ακολούθησαν προστέθηκαν αναθηματικές στήλες σε μνήμη των νεκρών του 1897, των βαλκανικών πολέμων και της κατοχής.

Η συνεχής μετάπλαση των αναγκών οδηγεί σε αλλαγή της χρήσης των αιθουσών του κτηρίου των Προπυλαίων. Σήμερα, το κτήριο στεγάζει τη Πρυτανεία, τη Σύγκλητο, τη Μεγάλη Αίθουσα Τελετών και άλλες σημαντικές κεντρικές υπηρεσίες (<https://el.wikipedia.org>).

Δύο κτήρια που συνδέονται άμεσα με το ιδεώδες του Πανεπιστημιακού θεσμού και αξίζουν αναφορά, είναι η Ακαδημία και η (τέως) Εθνική Βιβλιοθήκη Αθηνών. Αυτά πια δεν ανήκουν στη διοίκηση του Πανεπιστημίου.

(εικ. 11)

(εικ. 12)

(εικ.13)

(εικ. 11: Ανδριάντες του Γρηγορίου του 5ου και του Ρήγα Φεραίου στον προαύλια χώρο των προπυλαίων και ολόγλυφη παράσταση της γέννησης της Αθηνάς στην κεντρική πύλη & εικ. 12: Έργα του Δρόση κατά την έγερσή τους, δεξιά του Απόλλωνος κιθαρωδού, ύψους 3.71 μ., και αριστερά της Αθηνάς Προμάχου, ύψους 4.11 μ. στην κεντρική είσοδο των Προπυλαίων & εικ. 13: Ακαδημία Αθηνών, αίθουσα εκδηλώσεων)

Δεξιά των Προπυλαίων βρίσκεται η Ακαδημία Αθηνών. Το δεύτερο κτήριο που χτίστηκε κατά χρονολογική σειρά, της «Αθηναϊκής τριλογίας», το 1926 ως Ακαδημία των Επιστημών, των Γραμμάτων και των Καλών Τεχνών με δωρεά του Σίμωνα Σίνα. Σχεδιάστηκε από τον Hans Theophilo Hansen και το κτήριο ανεγέρθηκε υπό την επίβλεψη του αρχιτέκτονα Ernst Moritz Theodor Ziller, ο οποίος διαδραμάτισε πρωταγωνιστικό ρόλο στην αρχιτεκτονική τόσο της Αθήνας όσο κι όλης της Ελλάδας.

Τα πρώτα μέλη της που διορίστηκαν ήταν διακεκριμένοι εκπρόσωποι του επιστημονικού, πνευματικού και καλλιτεχνικού χώρου της εποχής (Φ. Νέγρης, Κ. Παλαμάς, Γ. Δροσίνης κ.α).

Η επωνυμία της Ακαδημίας Αθηνών απηχεί την Ακαδημία του Πλάτωνα και την πνευματική αίγλη της αρχαίας Αθήνας, που ο Θουκυδίδης αποκαλεί «πόλιν της Ελλάδος παιδείας».

Η ίδρυση της Ακαδημίας Αθηνών, από την Ελληνική Επανάσταση αποτελεί επιστέγασμα των μεγάλων προσπαθειών προκειμένου να διαφυλαχτεί και να συνεχιστεί η ιδεολογία της εποχής που συνδέει την εθνική ανεξαρτησία με το ιστορικό παρελθόν και την ανάπτυξη της παιδείας.

Στο διάστημα της διαδρομής, από ίδρυσης της Ακαδημίας μέχρι σήμερα, λειτούργησε στο πλαίσιο του σκοπού της, στους τομείς της Επιστημονικής Έρευνας και της καλλιέργειας των Γραμμάτων και των Καλών Τεχνών. Επιπλέον, πολλές είναι οι φορές που η Ακαδημία παρενέβη σε διεθνείς οργανισμούς για ζητήματα που αφορούν στις αξίες, στον πολιτισμό, στο περιβάλλον και σε εθνικά και ανθρώπινα δικαιώματα (<https://el.wikipedia.org> & <http://www.academyofathens.gr>).

3.4.2. Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Αθηνών - Εθνική Βιβλιοθήκη-Βαλλιάνειο

(εικ. 14)

(εικ. 15)

(εικ. 14: Νεοκλασικό μέγαρο του 19ου αιώνα, Εθνική Βιβλιοθήκη & εικ. 15: Αναγνωστήριο της Εθνικής βιβλιοθήκης)

Το 1829, ο Ιωάννης Καποδίστριας αναλαμβάνοντας τη διακυβέρνηση της Χώρας, έθεσε σε εφαρμογή την εγκαθίδρυση Εθνικής Βιβλιοθήκης, στεγάζοντάς την αρχικά στην Αίγινα υπό την επιμέλεια του Ανδρέα Μουστοξύδη.

Στο τέλος του 1830, η Βιβλιοθήκη, διέθετε ικανό αριθμό εκτυπωμένων βιβλίων (1.018 τόμους), τα οποία είχαν συλλεχθεί από Έλληνες και Φιλέλληνες.

Το 1834, η Βιβλιοθήκη μεταφέρθηκε στη νέα πρωτεύουσα της Αθήνας, όπου για οκτώ χρόνια, φιλοξενούσαν τη στέγασή της διάφορα σημαντικά κτήρια όπως: τα Δημόσια Λουτρά στη Ρωμαϊκή Αγορά (όπου σημειωτέο εκεί ο φιλέλληνας Ρωμαίος αυτοκράτορας Αδριανός είχε εγκαταστήσει το 132 μΧ την ομώνυμη βιβλιοθήκη, επονομαζόμενη και ως Πανεπιστήμιο Αθηνών), η εκκλησία του Αγίου Ελευθερίου, η Μητρόπολη κ.α.

Το 1842, η Εθνική Βιβλιοθήκη συγχωνεύθηκε με τη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Αθηνών και συστεγάζονταν στο νέο κτήριο του Οθωνικού Πανεπιστημίου ενώ εμπλουτίστηκε χάρη σε σημαντικές δωρεές και σπάνια ξενόγλωσσα βιβλία, από όλη την Ευρώπη.

Με το βασιλικό διάταγμα του 1866, οι δύο βιβλιοθήκες διοικούνταν πλέον υπό την ονομασία «Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος» (<https://el.wikipedia.org>).

Το 1903 η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος μεταφέρθηκε, από το παλαιότερο κτήριο του Πανεπιστημίου, στο Βαλλιάνειο, στο οποίο και στεγαζόταν αδιάλειπτα μέχρι το 2017 (www.naftemporiki.gr & <https://www.nlg.gr>).

Τη μελέτη του Βαλλιανείου επιλήφθηκε ο Δανός αρχιτέκτονας Θεόφιλος Χάνσεν και κατασκευάστηκε από το 1888 υπό την επίβλεψη του Ερνέστου Τσίλλερ.

Στην παλιά Εθνική Βιβλιοθήκη του Βαλλιανείου Μεγάρου φιλοξενείται πλέον απ' αρχής τρέχοντος έτους (2019) πλούσια συλλογή ελληνικών εφημερίδων από τον 19ο αιώνα ως σήμερα και το αναγνωστικό κοινό θα έχει την ευκαιρία να μελετά μετά από την ολοκλήρωση απαιτούμενων εργασιών αποκατάστασης του κτηρίου (<http://www.kathimerini.gr> & <http://athina984.gr> & <https://www.snfcc.org>).

3.5. Νομική Σχολή-Ν.Ο.Π.Ε.

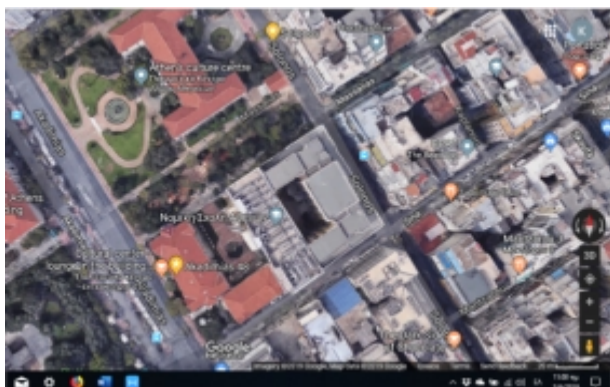
Η Νομική Σχολή- καλούμενη «Δικαστική» τότε, ιδρύθηκε το 1837, μαζί με τη Θεολογική, Ιατρική και Φιλοσοφική, ως Τμήμα του «Πανεπιστημίου του Όθωνος». Όταν Γεώργιος Ράλλης διορίστηκε πρώτος κοσμήτορας και πρύτανης 1838-1841, η Σχολή αριθμούσε 23 φοιτητές ενώ πλήθος ακροατών, όπου αποτελούσαν απλοί πολίτες και μαθητές σχολείων, είχε τη δυνατότητα παρακολούθησης των διαλέξεων.

Από το 1862 έως το 1911, μετά την έξωση του Όθωνα και με πράξη της προσωρινής κυβερνήσεως, η Νομική Σχολή αποτέλεσε Τμήμα του «Εθνικού Πανεπιστημίου».

Η πρώτη έδρα της Νομικής Σχολής ήταν στο οίκημα Κλεάνθη και Eduard Schaubert στην Πλάκα. Αργότερα μεταφέρθηκε στο σημερινό «Κεντρικό κτήριο» του Πανεπιστημίου Αθηνών και έπειτα στο σύγχρονο κτηριακό συγκρότημα των οδών Ακαδημίας 45- Σίνα και Σόλωνος, όπου παραμένει έως σήμερα.

Η επίδραση της Νομικής Σχολής στην ελληνική κοινωνία και την πολιτική ζωή της χώρας ήταν καθοριστική. Το έργο των Καθηγητών, λαμβάνοντας υπ' όψη την πείρα συγγενών Δικαίων του

εξωτερικού (γαλλικό, γερμανικό), απέβλεπε σε μια αυτόγνωση ελληνική νομική επιστήμη, σύμφωνη με τις μεγάλες ελληνικές ανάγκες και τα ελληνικά νομικά κείμενα (<https://el.wikipedia.org/>).

(εικ. 16)

(εικ. 17)

(εικ. 16: Πανοραμική άποψη των συγκροτημάτων Προπυλαίων και Νομικής Σχολής & εικ. 17: Νομική Σχολή)

Το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, από το 1926 και μέχρι το 1967, λειτουργούσε σε κοινό πρόγραμμα σπουδών με τη Νομική Σχολή έως το 4ο έτος, όπου και διαχωρίζονταν σε δύο κατευθύνσεις: τη νομική και την οικονομική. Το 1967 ιδρύονται εντός της Νομικής Σχολής, δύο νέα τμήματα: Το Τμήμα Νομικής και το Τμήμα Πολιτικών και Οικονομικών Επιστημών. Στο Τμήμα Πολιτικών και Οικονομικών Επιστημών τα πρώτα τρία έτη ήταν κοινά και στο τέταρτο έτος των σπουδών οι φοιτητές επέλεγαν μεταξύ των κατευθύνσεων Πολιτικών και των Οικονομικών Επιστημών.

Το 1972, η Νομική Σχολή πήρε την σημερινή της μορφή, καθώς το Τμήμα Πολιτικών και Οικονομικών Επιστημών διαιρέθηκε στα ανεξαρτητοποιημένα Τμήματα: Οικονομικών Επιστημών, Πολιτικών Επιστημών και Δημόσιας Διοίκησης.

Η επιρροή της διδασκαλίας και των ιδεών, καθηγητών της Πολιτικής Οικονομίας ήταν εξόχως σημαντική, καθώς οι απόψεις τους διαμόρφωσαν τον ακαδημαϊκό και πολιτικό διάλογο και την ασκούμενη οικονομική πολιτική. Διδάσκοντες όπως οι Καθηγητές Ιωάννης Σούτσοι, Ανδρέας Ανδρεάδης κ.α. και εξέχουσες φυσιογνωμίες όπως ο Κυρ. Βαρβαρέσος και Ξ. Ζολώτας, πολλοί από τους οποίους κατέλαβαν σημαντικές δημόσιες θέσεις σε κρίσιμες περιόδους της ελληνικής πολιτικής και οικονομικής ιστορίας, έπαιξαν σημαντικό ρόλο τόσο στη διδασκαλία όσο και στο δημόσιο βίο.

Το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του ΕΚΠΑ παίζει κεντρικό ρόλο στην παραγωγή οικονομικής γνώσης, κριτικής ανάλυσης των οικονομικών σχέσεων και θεσμών καθώς και ερευνητικού έργου το οποίο ενδυναμώνει την ελληνική και την διεθνή βιβλιογραφία επί όλων των θεμάτων που άπτονται των οικονομικών επιστημών (<http://www.econ.uoa.gr> & <http://deannope.uoa.gr>)

Τα τμήματα προκειμένου να καλύψουν ανάγκες χώρου, έχουν μεταφέρει τομείς τους σε ορόφους άλλων κτηρίων του κέντρου Αθηνών, ώστε να στεγάζονται σε αυτά οι διοικητικές υπηρεσίες τους και να τελούνται παραδόσεις μαθημάτων σε αίθουσες διδασκαλίας (σπουδαστήρια- εργαστήρια). Τα κτήρια αυτά είναι:

Στις οδούς Πανεπιστημίου 30, Ιπποκράτους 33, Σόλωνος 57, Σίνα 3 , Ναυαρίνου 13^α & Μαυρομιχάλη (Νέο Χημείο), Αριστείδου 11, Ηπείρου 24 και Ευριπίδου 14, καλύπτονται ανάγκες του τμήματος νομικής καθώς και παιδαγωγικών τμημάτων,

Στις οδούς Πεσμαζόγλου 8, Αριστείδου 11, Ευριπίδου 14, Ναυαρίνου 13α & Μαυρομιχάλη (Νέο Χημείο), Μασσαλίας, Σίνα 14 Μέγαρο Στάη (Σταδίου 5), και στο Γρυπάρειο Μέγαρο, καλύπτονται ανάγκες του τμήματος οικονομικών επιστημών,

Στις οδούς Ιπποκράτους 35, Ακαδημίας & Σίνα, Σόλωνος 57, Ομήρου 19, Θεμιστοκλέους 6, Αιόλου 42, Ομήρου 19 και στο Γρυπάρειο Μέγαρο, καλύπτονται ανάγκες του τμήματος πολιτικής επιστήμης και δημόσιας διοίκησης (Πανόραμα, 2010 & <https://www.aueb.gr>).

3.6. Ιστορικό Αρχείο Πανεπιστημίου Αθηνών

(εικ. 18)

(εικ. 19)

(εικ. 20)

(εικ. 18: Πρόσωση κτηρίου Ιστορικού Αρχείου ΕΚΠΑ & εικ. 19: Παλαιά βιβλία Ιστορικού Αρχείου ΕΚΠΑ & εικ 20: Εκδήλωση στο κτήριο Ιστορικού Αρχείου ΕΚΠΑ)

Το Ιστορικό Αρχείο Πανεπιστημίου Αθηνών ιδρύθηκε το 1991, σε ένα μεσοπολεμικό κτήριο ιδιοκτησίας του Πανεπιστημίου, στην οδό Σκουφά 45 και αποτελεί ερευνητικό κέντρο του Πανεπιστημίου.

Πριν το 1991 το αρχείο του ήταν διάσπαρτο σε πολλά Πανεπιστημιακά κτήρια. Το υλικό, το οποίο ανά τα χρόνια έγινε τεράστιο, συγκεντρώθηκε μεθοδικά και τα επάλληλα οργανογράμματα ανασυντέθηκαν. Κατόπιν ερευνών, αρχειακό υλικό των ετών 1837- 1970 ταξινομήθηκε. Πλέον έχουν συγκροτηθεί ηλεκτρονικοί κατάλογοι και έχει ψηφιοποιηθεί το αρχείο, διαμορφώνοντας ευρεία ερευνητική υποδομή ώστε να μελετάται η ιστορία των Πανεπιστημίων και να δίνεται η ευκαιρία διεξαγωγής ειδικών ερευνών της νεότερης και σύγχρονης ιστορίας της εκπαίδευσης και των επιστημών. Η εμπειρία που προκύπτει από αυτή τη δράση, χρησιμοποιείται και για την οργάνωση αρχείων άλλων πανεπιστημίων, οργανισμών και επιχειρήσεων. Πέραν τούτων, το Ιστορικό Αρχείο, πραγματοποιεί ερευνητικά προγράμματα νεότερης ελληνικής και ευρωπαϊκής ιστορίας, εκθέσεις, συνεργάζεται με ευρωπαϊκά πανεπιστήμια και ιδρύματα σε συναφείς ερευνητικούς τομείς, διεξάγει σεμινάρια -διαλέξεις, προκηρύσσει υποτροφίες, ξεναγήσεις προβάλλοντας έτσι τον κοινωνικό του χαρακτήρα. Η συλλογή του Ιστορικού Αρχείου είναι ανοιχτή για το κοινό (<http://www.archive.uoa.gr> & <http://www.interel.uoa.gr>).

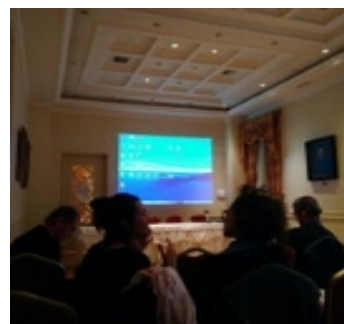
3.7. Κτήριο «Κωστής Παλαμάς»- Το «Ροζ Κτήριο»

(εικ. 21)

(εικ. 22)

(εικ. 23)

(εικ. 21: Πρόσοψη κτηρίου «Κωστής Παλαμάς» & εικ. 22: Μουσική εκδήλωση στο κτήριο «Κωστής Παλαμάς» & εικ 23: Εκδήλωση παρουσίασης στο κτήριο «Κωστής Παλαμάς»)

Το νεοκλασικό κτήριο του «Κωστή Παλαμά» (Ακαδημίας 48 και Σίνα), τα σχέδια του οποίου αποδίδονται στον Σταμάτη Κλεάνθη, ανεγέρθηκε το 1857 και λειτούργησε ως ιδιωτικό λύκειο το ονομαζόμενο «Ελληνικό Εκπαιδευτήριο».

Το αρχικό κτίσμα αποτελεί ένα πρώιμο δείγμα του νεοκλασικισμού στην πρωτεύουσα, κυρίαρχο στοιχείο του οποίου ήταν το πολυσυζητημένο χρώμα του, που διατηρείται ως τις μέρες μας (Ροζ κτήριο)

Το 1870, πέρασε στην κατοχή του Πανεπιστημίου Αθηνών και στεγάστηκαν σ' αυτό εργαστήρια φυσικών και ιατρικών επιστημών (ορυκτολογικό, πετρογραφικό, υγιεινής, μικροβιολογίας, ιατροδικαστικής και εγκληματολογίας), αίθουσες διδασκαλίας και πανεπιστημιακά μουσεία (Γεωλογικό, Παλαιοντολογικό, Ορυκτολογικό, Εγκληματολογικό και Τοξικολογικό).

Το 1972 με την παρέμβαση της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου, του ζωγράφου Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίκα και των αρχιτεκτόνων Παύλου Μυλωνά και Κίμωνα Λάσκαρη, απετράπη η κατεδάφιση του κτηρίου που είχε αποφασίσει η τότε κυβέρνηση της Χούντας προκειμένου να ανεγερθεί πολυώροφη οικοδομή για τις ανάγκες του Υπουργείου Παιδείας.

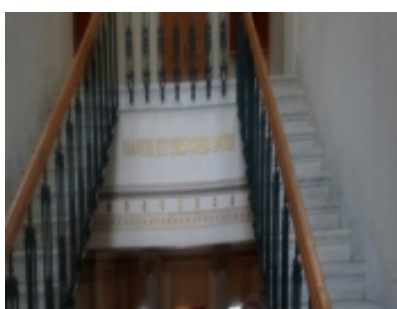
Το κτήριο σώθηκε και το 1984, χάρη στη δωρεά του ομότιμου καθηγητή του Πανεπιστημίου Δημήτριου Αντωνόπουλου, ξεκίνησαν τα έργα ανακαίνισης που ολοκληρώθηκαν το 1987, με σχέδια και επίβλεψη του Σ. Κυδωνιάτη.

Προς τιμή του ποιητή Κωστή Παλαμά, ο οποίος διετέλεσε πρώτος γραμματέας του τότε Εθνικού Πανεπιστημίου Αθηνών (1897- 1928), το κτήριο πήρε το ομώνυμο όνομα. Το 1981 ανακαινίσθηκε για να χρησιμοποιηθεί ως εντευκτήριο και εγκαινιάστηκε επίσημα το 1985 με την σημερινή του ονομασία. Σήμερα, λειτουργεί ως πολυδύναμο πολιτιστικό κέντρο και η κεντρική του αίθουσα διατίθεται για συμπόσια, ημερίδες, διαλέξεις, σεμινάρια, εκθέσεις κ.ά (Πανόραμα, 2010).

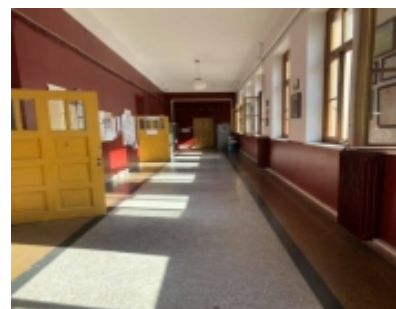
3.8. Μαράσλειο Διδασκαλείο

(εικ. 24)

(εικ. 25)

(εικ. 26)

(εικ. 24: Πρόσοψη Μαράσλειου Διδασκαλείου & εικ. 25: Εσωτερική διακόσμηση Μαράσλειου Διδασκαλείου & εικ 26: Διάδρομος αιθουσών διδασκαλίας Μαράσλειου Διδασκαλείου)

Το Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης στεγάσθηκε το 1905 στο «περικαλλές» νεοκλασικό κτήριο, το οποίο κτίσθηκε σε οικοπέδο 10 στρεμμάτων που παραχώρησε η Ιερά Μονή Ασωμάτων Πετράκη, μετά από πρωτοβουλία του Διδασκαλικού Συλλόγου Ελλάδος. Τόσο η ανέγερση του κτηρίου, την οποία ανέλαβε ο αρχιτέκτονας Δημήτριος Καλλίας, όσο και επίπλωση καθώς και ο εφοδιασμός του με μέσα διδασκαλίας έγιναν με δωρεά του εθνικού ευεργέτη, καταγομένου από την Οδησσό, Γρηγορίου Μαρασλή.

Η αποπεράτωση του κτηρίου του Μαρασλείου Διδασκαλείου ολοκληρώθηκε το 1905. Το Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης είναι συνδεδεμένο με τις προσπάθειες για εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και με τις ιδεολογικές ζυμώσεις καθώς και τις συγκρούσεις κυρίως των αρχών του προηγούμενου αιώνα.

Το κτήριο λειτούργησε ως διδασκαλείο για την κατάρτιση δασκάλων μέχρι το 1933, οπότε του έργου αυτού επιλήφθηκαν οι Παιδαγωγικές Ακαδημίες ανά την επικράτεια, συμπεριλαμβανομένης και αυτής της Μαρασλείου.

Σημαντικές προσωπικότητες, όπως οι δύο από τους πρωτεργάτες του Εκπαιδευτικού Ομίλου, ο Αλέξανδρος Δελμούζος και ο Δημήτρης Γληνός, θήτευσαν στο Μαράσλειο Διδασκαλείο και σφράγισαν την ιστορία του, και γενικότερα τα εκπαιδευτικά πράγματα της χώρας μας, με τη δράση και τις καινοτόμες για την εποχή ιδέες και επιλογές τους.

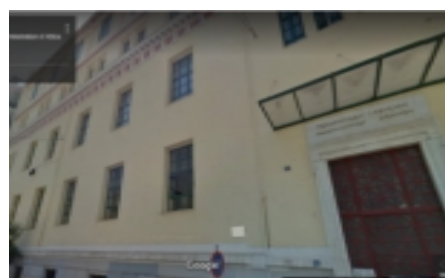
Αξίζει να μνημονευθεί μεταξύ άλλων και ο Ηλίας Βιγγόπουλος, ο οποίος τη δεκαετία του '70 δίδαξε στο Μαράσλειο Διδασκαλείο και διετέλεσε Διευθυντής του.

Στο χώρο αυτό, το 1972, επανιδρύθηκε και λειτουργεί ως Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης και ως θεσμός μετεκπαίδευσης δασκάλων (ν. 1222/1972). Σήμερα λειτουργεί ως πρότυπο σχολείο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (Πανόραμα, 2010; <https://www.uoa.gr> & <http://www.eie.gr/>).

3.9. Πειραματικό Σχολείο Σκουφά 43 και Λυκαβηττού

(εικ. 27)

(εικ. 28)

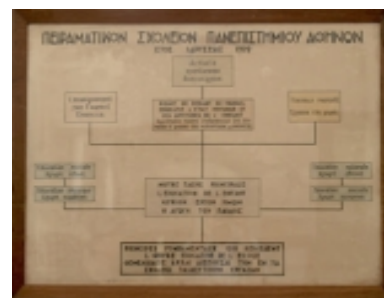
(εικ. 27: Σκίτσο του Πειραματικού Σχολείου & εικ. 28: Πρόσοψη κτηρίου Πειραματικού Σχολείου)

(εικ. 29)

(εικ. 30)

(εικ. 31)

(εικ. 29: Χορωδία- μάθημα μουσικής του Πειραματικού Σχολείου & εικ. 30: Παρακολούθηση της σωματικής (σωματικές μετρήσεις) και της νοητικής κατάστασης (μετρήσεις βαθμού νοημοσύνης, αναλυτικά ψυχογραφήματα) μαθητή του Πειραματικού Σχολείου & εικ 31: Οργανόγραμμα της αρχικής φυσιογνωμίας και των σκοπών του Πειραματικού Σχολείου)

Το 1927, επί της συμβολής των οδών Σκουφά και Λυκαβηττού, στεγάστηκε το νεότευκτο διδακτήριο «Σωκράτης», το οποίο προοριζόταν για τη στέγαση δύο τετρατάξεων γυμνασίων. Η ιδέα ίδρυσης ενός πειραματικού σχολείου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ήταν του Καθηγητή της Παιδαγωγικής, Νικόλαου Εξαρχόπουλου. Το 1929 με τον Νόμο 4376 «Περί ιδρύσεως Πειραματικών σχολείων εν τοις Πανεπιστημίοις Αθηνών και Θεσσαλονίκης», ιδρύθηκε το ΠΣΠΑ. Σκοπό είχε τη θεωρητική και πρακτική παιδαγωγική μόρφωση των καθηγητών της Μέσης Εκπαίδευσης, την προαγωγή της Παιδαγωγικής επιστήμης και την πρακτική παιδαγωγική κατάρτιση των μετεκπαιδευόμενων δημοδιδασκάλων στο Πανεπιστήμιο. Εγκαινίασε τη λειτουργία με τις τρεις κατώτερες τάξεις του Δημοτικού να απαριθμεί 85 μαθητές και τις δύο κατώτερες τάξεις του Γυμνασίου 60 μαθητές.

Το Πειραματικό Σχολείο αποτελείτο από ένα εξαθέσιο, ένα μονοθέσιο δημοτικό και το γυμνάσιο αρρένων. Ο διευθυντής του είχε τον βαθμό του Γενικού Επιθεωρητού, καθώς το σχολείο αποτελούσε αυτόνομη Γενική Επιθεώρηση. Πρώτος επόπτης του σχολείου, διετέλεσε ο Νικόλαος Εξαρχόπουλος και πρώτος διευθυντής του ο Νικόλαος Παλαιολόγος.

Το 1930 οργάνωσε τον -πρωτοποριακό για την εποχή- θεσμό των μαθητικών κοινοτήτων των τάξεων. Το 1933 ξεκίνησε η έκδοση των επιστημονικών «Δημοσιευμάτων» του Πειραματικού Σχολείου, ενώ το 1950 ξεκίνησε η έκδοση του μαθητικού περιοδικού «Η Φωνή του Πειραματικού».

Το 1938 ενοικιάστηκε οικία στην οδό Σκουφά 42, στην οποία στεγάστηκαν η πέμπτη και η έκτη τάξη του πολυθέσιου πια δημοτικού, ο σχολικός κινηματογράφος και η Γραμματεία της Μετεκπαίδευσης.

Κατά τη διάρκεια του πολέμων το κτήριο επιτασσόταν, ενώ το ισόγειό του μετατράπηκε σε καταφύγιο). Ωστόσο, οι ζημιές στο κτήριο υπήρξαν μεγάλες καθώς πολλά από τα πολύτιμα έπιπλα και τα όργανα του Εργαστηρίου χημείας χάθηκαν. Κατά τη διάρκεια των ετών 1940-1947 τα μαθήματα του σχολείου γίνονταν στο παράρτημα της Σκουφά 42.

Το 1952-53 ανοικοδομήθηκαν εκ θεμελίων η κατεστραμμένη με δυναμίτιδα από τους Γερμανούς αίθουσα του Εργαστηρίου Φυσικής και Χημείας καθώς και το αμφιθέατρο.

Από το 1976-77, παράλληλα με το τμήμα Αρρένων, λειτούργησε και τμήμα Μεικτό, εισάγοντας τα πρώτα κορίτσια στο σχολείο.

Έως σήμερα το κτήριο λειτουργεί ως Πειραματικό Σχολείο Πανεπιστημίου Αθηνών, καλύπτοντας μαθήματα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (γυμνάσιο- λύκειο). Οι δραστηριότητες που καλύπτει, το κάνουν αντάξιο της ιστορίας του, καθώς συμβαδίζει με την εποχή των νέων τεχνολογιών, συμμετέχοντας σε δράσεις με πλήθος μαθητικών ομίλων (αθλητισμού, φυσικών επιστημών, Ιστορικού αρχείου, «Escape room -δωμάτιο απόδρασης», Μαθηματικών κλπ). Συμμετέχει επίσης σε ευρωπαϊκά προγράμματα (Erasmus, Comenius κ.α) και με καινοτόμα προγράμματα (πρόγραμμα αγωγής υγείας: «Τρέχω στην πόλη - Τρέχω για την πόλη», εθελοντική αιμοδοσία κ.α.), τη διοργάνωση επιμορφωτικών ημερίδων, προσφέρει στο κοινωνικό σύνολο (<http://pspa.eu> & <http://pspa.eu>).

Στην οδό Σκουφά 42 δεν υπάρχει τίποτα που να θυμίζει την ιστορία αυτών του κτηρίου, καθώς στεγάζονται σε αυτό υπηρεσίες του Πανεπιστημίου ή έχουν ενοικιαστεί από το Πανεπιστήμιο σε επιχειρήσεις.

3.10. Πανεπιστημιακή Λέσχη

Το κτήριο της Πανεπιστημιακής Λέσχης στην οδό Ιπποκράτους 15, θεμελιώθηκε το 1927. Η Πανεπιστημιακή Λέσχη (Ιπποκράτους 15 και Ακαδημίας) έχει σκοπό τη βελτίωση των βιοτικών συνθηκών των φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών, την ψυχαγωγία και την προαγωγή της κοινωνικής και πνευματικής τους μόρφωσης, με διαδικασίες και πρωτοβουλίες συμμετοχής, κοινωνικοποίησης και αυτοδιαχείρισης.

Στη Λέσχη στεγάζονται τμήμα υγειονομικής περίθαλψης, γυμναστηρίου, πολιτιστικού ομίλου (θεατρικό, χορευτικό, κινηματογραφικό και φωτογραφικό) και ταμείο αρωγής φοιτητών, ενώ αξίζει να αναφερθεί η ύπαρξη της θεατρικής αίθουσας «Ιριδα» που παρά την κακή συντήρησή της παραμένει αρχιτεκτονικό κομψοτέχνημα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι όλο το οίκημα ανήκει στο ΕΚΠΑ και στο ισόγειο βρίσκονται εμπορικά καταστήματα τα οποία μισθώνονται, συμβάλλοντας στην αύξηση εσόδων του ΕΚΠΑ (Πανόραμα 2002 & <http://www.lesxi.uoa.gr>).

(εικ. 32)

(εικ. 33)

(εικ. 32: Παλιά φωτογραφία Πανεπιστημιακής Λέσχης & εικ. 33: Πανεπιστημιακή Λέσχη)

(εικ. 34)

(εικ. 35)

(εικ. 36)

(εικ. 34: Αίθουσα θεάτρου- κινηματογράφου «Ίριδα» & εικ 35: Αναγνωστήριο 2^{ου} ορόφου & εικ 36: Εστιατόριο φοιτητών)

3.11. Πανεπιστημιακός Ναός της Καπνικαρέας

Ο εν λόγω βυζαντινός Ναός του 11^{ου} αιώνα, βρίσκεται στην οδό Ερμού, έναν από τους εμπορικότερους δρόμους της πρωτεύουσας. Παραχωρήθηκε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών το 1932, υπό τη διοικητική εποπτεία της Θεολογικής Σχολής του ΕΚΠΑ.

Το όνομά της πιθανόν δόθηκε από την αιτιότητα του κτήτορα, καθώς λάμβανε τον «καπνικό φόρο» (είδος φόρου των οικοδόμων στα βυζαντινά χρόνια). Μεταξύ άλλων ονομασιών, είναι και αυτό της «Καμουχαρέας» προερχόμενης από τα πολύτιμα βυζαντινά χρυσοϋφαντά υφάσματα «Καμουχάς», καθώς ο Ναός βρισκόταν κοντά σε εργαστήρια τέτοιων υφασμάτων.

Η κατασκευή του Ναού ήταν τμηματική. Το πρώτο κτίσμα κτίστηκε πάνω σε αρχαίο Ναό (της Αθηνάς ή της Δήμητρας), προς τιμή της Εισόδου της Θεοτόκου στο Ναό του Κυρίου.

Αρχιτεκτονικά, είναι σύνθετος εγγεγραμμένος σταυροειδής Ναός «μετά τρούλου», στηριζόμενος σε τέσσερις κίονες με ρωμαϊκά κιονόκρανα.

Αργότερα προστέθηκε στη βόρεια πλευρά του Ναού, παρεκκλήσι «μετά τρούλου», προς τιμή της μνήμης της Αγίας Βαρβάρας. Στη Δυτική πλευρά, κατά μήκος των δύο Ναών, υπήρχε ανοιχτή στοά η οποία κλείστηκε και μετατράπηκε σε εξωνάρθηκα, όταν περιήλθε στο Πανεπιστήμιο. Στην τοιχοποιία έχουν ενσωματωθεί πολλά αρχαία και παλαιοχριστιανικά γλυπτά.

Οι τοιχογραφίες χρονολογούνται από το 1900 μΧ. Αξίζει να αναφερθεί ότι τις εσωτερικές τοιχογραφίες έχει φιλοτεχνήσει μία από τις μεγαλύτερες προσωπικότητες της νεότερης Ελλάδας τόσο στη ζωγραφική και όσο και στη λογοτεχνία, ο Φώτης Κόντογλου. Οι τοιχογραφίες με την επιβλητικότητά τους ενισχύουν το αίσθημα ευλάβειας των πιστών. Η ψηφιδωτή παράσταση της Παναγίας στο πρόπυλο με την επιγραφή «Η Χαρα των Θλιβομένων» ψηφοθετήθηκε το 1936 μ.Χ. από την ψηφιδογράφο -ζωγράφο Έλλη Βοΐλα.

Το 1834 ο Ναός, κατά τη διάνοιξη της οδού Ερμού, κινδύνεψε να ρυμοτομηθεί από το Βαυαρό νεοκλασικό αρχιτέκτονα Leon von Klenze. Το μνημείο σώθηκε χάρη της επέμβασης του Βασιλιά της Βαυαρίας, Λουδοβίκου, πατέρα του νεαρού Βασιλιά της Ελλάδας, Όθωνα. Το 1863, κινδύνεψε και πάλι ο Ναός να κατεδαφιστεί, αλλά αυτό απετράπη με την επέμβαση του τότε Μητροπολίτη Αθηνών Θεοφίλου Α΄ Βλαχοπαπαδόπουλου (Πανόραμα, 2002 & <http://www.byzantineathens.com>).

(εικ. 37)

(εικ. 38)

(εικ. 37 & εικ 38: Ναός Καπνικαρέας κατά την Τουρκοκρατία)

(εικ. 39: Ναός Καπνικαρέας)

3.12. Παλαιό Χημείο Πανεπιστημίου Αθηνών

Το κτήριο του Παλαιού Χημείου του ΕΚΠΑ θεμελιώθηκε το 1887 στην οδό Σόλωνος 103 και εγκαινιάστηκε τον Ιανουάριο του 1890. Για περισσότερο από έναν αιώνα στέγαζε τα μαθήματα

και τα εργαστήρια Φυσικής και Χημείας της Φυσικομαθηματικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Πρωτεργάτης της ίδρυσης και οικοδόμησης του κτηρίου ήταν ο σπουδαίος καθηγητής Χημείας και πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών Αναστάσιος Χρηστομάνος (1841-1906).

Το κτήριο του Παλαιού Χημείου σχεδιάστηκε από τον αρχιτέκτονα Ernst Ziller, ο οποίος συνεργάστηκε με τον Friedrich Zastrau, αρχιτέκτονα του Βερολίνιου Χημείου. Το αρχικό κτήριο ήταν διώροφο, με ημιυπόγειο προς την πλευρά της Χαριλάου Τρικούπη, όπου λειτούργησε και το πρώτο Πανεπιστημιακό οινοποιείο (1932). Το κτήριο κατά τη διάρκεια των χρόνων υπέστη φθορές, οι οποίες προκλήθηκαν κυρίως από την πυρκαγιά που έγινε τον Αυγούστο του 1911, κατά την οποία κάηκε το μεγαλύτερο μέρος του. Το 1916 αποκαταστάθηκαν οι ζημιές αυτές, προστέθηκε ο δεύτερος όροφος και ανυψώθηκε το Κεντρικό Αμφιθέατρο κατά έναν όροφο.

Καθώς οι ανάγκες της Φυσικομαθηματικής Σχολής αυξάνονταν συνεχώς, το 1926 προστέθηκε και ο τρίτος όροφος στεγάζοντας τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες της Φαρμακευτικής Χημείας.

Στο κτήριο στεγάστηκε, εκτός από τη Φυσικομαθηματική Σχολή, το Εθνικό Χημείο, το Γενικό Χημείο του Κράτους, το Εθνικό Γραφείο Μέτρων και Σταθμών, η Γεωδαιτική Επιτροπή, η Θαλασσογραφική Εταιρεία, η Φυσιοδιφική Εταιρεία, το Βοτανικό Μουσείο, ο Όμιλος Φίλων Ασυρμάτου, ο Ραδιοφωνικός Σταθμός του Πανεπιστημίου Αθηνών και το Μουσείο Φυσικών Επιστημών και Τεχνολογίας.

Το κτήριο του Παλαιού Χημείου, εκτός από τις αίθουσες εργαστηρίων και γραφείων, διαθέτει τρία αμφιθέατρα (το Μεγάλο Αμφιθέατρο Μεγάρου Φυσικής), χωρητικότητας 350 ατόμων, και δύο μικρότερα (το Μικρό Αμφιθέατρο Μεγάρου Φυσικής και το Μικρό Αμφιθέατρο Φαρμακευτικής) χωρητικότητας 80 ατόμων στον 3ο όροφο, χωρητικότητας 100 ατόμων. Στα αμφιθέατρα αυτά δίδαξαν μεγάλες προσωπικότητες των φυσικών επιστημών (Λεωνίδας Ζέρβας, Κωνσταντίνος Ζέγγελης, Τιμολέων Αργυρόπουλος, Γεώργιος Αθανασιάδης κ.α), ενώ στα έδρανά τους μαθήτευσαν σπουδαίοι επιστήμονες, οι οποίοι έχουν επανδρώσει τα μεγάλα Πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα του Εσωτερικού και του Εξωτερικού.

Το κτήριο του Παλαιού Χημείου αποτελεί μνημείο της Ιστορίας της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης των φυσικών επιστημών στη χώρα μας. Επίσης συνδέεται άμεσα με τους εθνικούς και δημοκρατικούς αγώνες φοιτητών και διδασκόντων την εποχή της Κατοχής και της

Δικτατορίας και τους αγώνες για την ανεξαρτητοποίηση της Κύπρου. Την ημέρα της Απελευθέρωσης της Αθήνας από τους γερμανούς κατακτητές (12 Οκτωβρίου 1944) ο πειραματικός ραδιοσταθμός του εργαστηρίου της Φυσικής που βρισκόταν στο ισόγειο, μετέδωσε πρώτος την είδηση της απελευθέρωσης. Η κεραία υπάρχει ακόμα στην ταράτσα του κτηρίου. Η Ένωση Χημικών Ελλάδος, τιμώντας τους αγώνες αυτούς, έχει τοποθετήσει ειδική τιμητική πινακίδα στην κεντρική είσοδο του κτηρίου. Στις αρχές Νοεμβρίου του 1973 το φοιτητικό κίνημα δραστηριοποιήθηκε και στους χώρους του Παλαιού Χημείου και δημιουργήθηκε μία από τις σπίνες του φοιτητικού κινήματος που οδήγησαν στην κατάληψη της Νομικής και την εξέγερση του Πολυτεχνείου. Επίσης, κατά τη διάρκεια της μεταπολίτευσης έγιναν μεγάλες καταλήψεις που συνδέθηκαν με σημαντικά αιτήματα του φοιτητικού κινήματος.

Μετά την οικοδόμηση της Σχολής Θετικών Επιστημών στην Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου και τη σταδιακή μεταφορά των εργαστηρίων στους νέους χώρους, το κτήριο λειτούργησε ως Μουσείο Φυσικών Επιστημών και Τεχνολογίας (1996-2006).

Το μοναδικό αυτό μνημείο, ιδιοκτησίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, έχει κηρυχθεί διατηρητέο από το Υπουργείο Πολιτισμού μαζί με τον εξοπλισμό του (κάποια όργανα χρονολογούνται από το 1837). Με υπουργική απόφαση το κτήριο θα στεγάζει το Μουσείο Φυσικών Επιστημών και Τεχνολογίας, την Κεντρική Βιβλιοθήκη και το Κέντρο Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων του Πανεπιστημίου Αθηνών, ενώ ορισμένοι μουσειακοί χώροι χαρακτηρίστηκαν ως διατηρητέοι «in situ» (ως έχουν).

Σήμερα στεγάζει τη Βιβλιοθήκη της Νομικής Σχολής, το Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (ΤΕΑΠΗ), ενώ έχει δρομολογηθεί η μεταφορά των πολύτιμων εκθεμάτων του Μουσείου Φυσικών Επιστημών και Τεχνολογίας (<http://law.lib.uoa.gr>).

(εικ. 40)

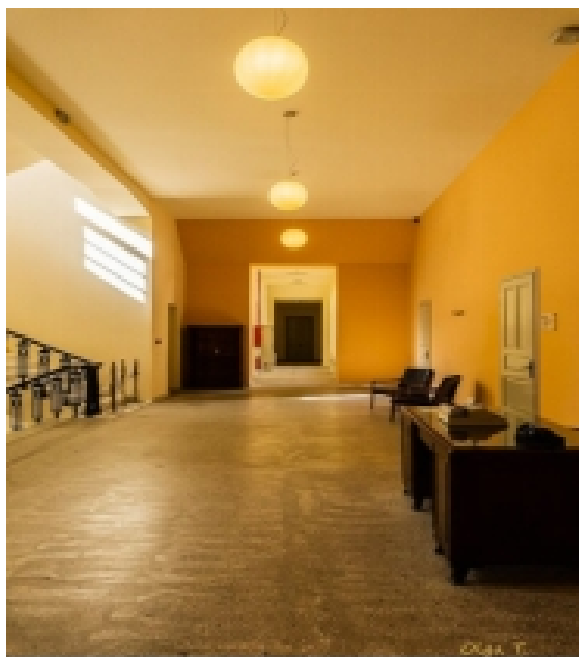

(εικ. 41)

(εικ. 40: Κεντρική είσοδος κτηρίου Παλαιού Χημείου ΕΚΠΑ & εικ 41: Αίθριο- χώρος ξεκούρασης του κτηρίου Παλαιού Χημείου ΕΚΠΑ)

(εικ. 42)

(εικ. 43)

(εικ. 42: Αναγνωστήριο του κτηρίου Παλαιού Χημείου ΕΚΠΑ & εικ 43: Διάδρομος 2^{ου} ορόφου του κτηρίου Παλαιού Χημείου ΕΚΠΑ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - Η ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΤΡΙΛΟΓΙΑ

Το Πανεπιστήμιο ήταν το πρώτο κτήριο της «Αθηναϊκής Τριλογίας» του 19ου αιώνα στη λεωφόρο της πρωτεύουσας του ελληνικού κράτους που φέρει το όνομά του. Σχεδιάστηκε από τον ταλαντούχο Δανό αρχιτέκτονα Χριστιανό Χάνσεν, ενώ τα άλλα δύο μνημειώδη κτήρια —η Ακαδημία Αθηνών και η Εθνική Βιβλιοθήκη— από τον διάσημο αδελφό του Θεόφιλο, ο οποίος υπήρξε κεντρική μορφή όχι μόνο της αθηναϊκής αλλά και της βιεννέζικης αρχιτεκτονικής. Και τα δύο αυτά έργα του Θεόφιλου Χάνσεν (1813--1891) ανεγέρθηκαν με τη συνεργασία και την επίβλεψη του ικανότατου Σάξωνα αρχιτέκτονα Ερνέστου Τσίλλερ, ο οποίος διαδραμάτισε πρωταγωνιστικό ρόλο στην ελληνική αρχιτεκτονική του όψιμου 19ου αιώνα. Η Τριλογία αποτελεί κορυφαία έκφραση του αθηναϊκού νεοκλασικισμού και μνημείο των προσπαθειών για τη συγκρότηση της εθνικής ταυτότητας και τον αστικό εκσυγχρονισμό του νεοπαγούς ελληνικού κράτους. Το πρώτο σχέδιο της Τριλογίας και του περιβάλλοντος χώρου εκπονήθηκε το 1859 από τον Θεόφιλο Χάνσεν με εντολή του βασιλιά Όθωνα. Βλέπουμε λοιπόν ότι το αφήγημα της Βαυαροκρατίας δεν ισχύει στην περίπτωση του κορυφαίου μνημειακού συγκροτήματος της νεοκλασικής Αθήνας, το οποίο σχεδιάστηκε από δύο Δανούς αρχιτέκτονες.

Και εδώ χρειάζεται να θυμηθούμε τα εξής. Η σχέση με την αρχαιότητα ανήκει στις ιδρυτικές συνθήκες της Ευρώπης και του νεοελληνικού κράτους. Στην ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική του 19ου αιώνα, του αιώνα της βιομηχανικής επανάστασης, η νεωτερικότητα συνυπήρχε με την εξιδανίκευση και τη δημιουργική μίμηση μορφολογικών προτύπων του παρελθόντος. Ήταν επομένως φυσικό ο κλασικισμός ως αναβίωση ή δημιουργική μίμηση της αρχαίας αθηναϊκής ρυθμολογίας να κυριαρχήσει στην αρχιτεκτονική της πρωτεύουσας του νέου ελληνικού κράτους.

Το μέγαρο της Ακαδημίας Αθηνών οικοδομήθηκε χάρις σε δωρεές του ομογενούς τραπεζίτη της Βιέννης και διπλωμάτη βαρόνου Σίμωνος Σίνα (1810-- 1877) και, μετά τον θάνατό του, της συζύγου του Ιφιγένειας. Η επονομαζόμενη τότε και «Σιναία» Ακαδημία των Επιστημών θεμελιώθηκε το 1859 και αποπερατώθηκε με πολλές καθυστερήσεις το 1885. Είναι το πιο σύνθετο κτήριο της Αθηναϊκής Τριλογίας και η αρτιότερη αναβίωση της κλασικής ρυθμολογίας από καλλιτεχνική και κατασκευαστική άποψη. Θεωρείται μάλιστα ένα από τα σημαντικότερα μνημεία του ρομαντικού κλασικισμού στον κόσμο.

(εικ. 44: Προπύλαια, προαύλιος χώρος)

Το οικοδόμημα έχει νεωτερική αρθρωτή δομή και μορφολογικά στοιχεία που παραπέμπουν σε αρχαία ελληνικά αλλά και σε μεταγενέστερα πρότυπα. Συγκροτείται από τρεις παράλληλες πτέρυγες συνδεδεμένες με μικρότερα τμήματα. Η κεντρική πτέρυγα που περιλαμβάνει την αίθουσα συνεδριάσεων σχεδιάστηκε ως αμφιπρόστυλος ιωνικός ναός. Από ρυθμολογική άποψη η Ακαδημία Αθηνών αποτελεί δημιουργική μίμηση του Ερεχθείου. Εκτός από τις ωραίες αναλογίες των ιωνικών μελών της, οι εσοχές και εξοχές των εξωτερικών τοίχων δημιουργούν έντονες φωτοσκιάσεις. Κατασκευάστηκε από πεντελικό μάρμαρο εδραζόμενο σε πειραϊκή πέτρα. Η ολόγλυφη παράσταση στο αέτωμα των Προπυλαίων με θέμα τη γέννηση της Αθηνάς είναι εμπνευσμένη από τον Παρθενώνα. Η αριστοτεχνική αυτή σύνθεση, οι δύο υψηλές ιωνικές στήλες με τα αγάλματα της Αθηνάς προμάχου και του Απόλλωνα κιθαρωδού είναι έργα του εξάιρετου γλύπτη Λεωνίδα Δρόση. Ο ίδιος σχεδίασε και τα καθήμενα αγάλματα του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη που είναι τοποθετημένα στο άνω μέρος της εξωτερικής κλίμακας. Στα οκτώ μικρά αετώματα οι ανάγλυφες συνθέσεις είναι του Franz Melnitzki (1875) και οι εσωτερικές τοιχογραφίες είναι του Christian Griepenkerl.

Η Εθνική Βιβλιοθήκη οικοδομήθηκε με δωρεά των τριών αδελφών Βαλλιάνου σε σχέδια Θεόφιλου Χάνσεν, τροποποιημένα από τον επιβλέποντα αρχιτέκτονα Ερνέστο Τσίλλερ. Συγκροτείται και αυτή από τρεις παράλληλες πτέρυγες συνδεδεμένες με μικρότερα τμήματα. Θεμελιώθηκε το 1887 και αποπερατώθηκε 15 χρόνια αργότερα, το 1902. Η μορφολογία του κτηρίου έχει εκλεκτικιστικό χαρακτήρα. Τα δωρικού ρυθμού στοιχεία του, στα οποία κυριαρχεί το εξάστυλο πρόπυλο σχεδιασμένο με πρότυπο το Θησείο, συνδυάζονται με τις καμπυλόσχημες

κλίμακες και άλλα στοιχεία νεοαναγεννησιακής και νεομπαρόκ τεχνοτροπίας. Ο προβλεπόμενος γλυπτός διάκοσμος δεν εκτελέστηκε λόγω έλλειψης πόρων.

(εικ. 45: Βιβλιοθήκη Αθηνών, προαύλιος χώρος)

Το Πανεπιστήμιο Αθηνών είναι έργο του Δανού αρχιτέκτονα Χριστιανού Χάνσεν. Εκτός από την καθοριστική επιρροή του στην ελληνική αρχιτεκτονική ανήκει στα αξιόλογα μνημεία και του ευρωπαϊκού νεοκλασικισμού. Όπως κάθε σημαντικό κτήριο, έτσι και το Πανεπιστήμιο είναι καρπός έμπνευσης, καλλιέργειας και μαεστρίας του αρχιτέκτονα που το σχεδίασε. Και όμως ο σημερινός επισκέπτης του αξιόλογου αυτού μνημείου μάταια θα αναζητήσει στις πολυάριθμες αναθηματικές επιγραφές αυτά που δεν θα έλειπαν σε ανάλογης σημασίας κτήρια της Ευρώπης: τη χρονολογία ανέγερσης και το όνομα του αρχιτέκτονα του. Είναι επομένως σκόπιμο να ειπωθούν δύο λόγια γι αυτόν.

Ο Χριστιανός Χάνσεν (1803--1883) ήταν άρτια οπλισμένος για έναν πρωταγωνιστικό ρόλο στην αθηναϊκή αρχιτεκτονική της περιόδου 1834--1843. Σπούδασε στην Βασιλική Ακαδημία Καλών Τεχνών της γενέτειράς του, της Κοπεγχάγης, όταν άρχισε η «χρυσή εποχή» των δανικών γραμμάτων και τεχνών (1800--1850). Οι αρχιτεκτονικές σπουδές σε αυτό το εκπαιδευτικό ίδρυμα ακολουθούσαν εν πολλοίς το απαιτητικό σύστημα της παρισινής École des beaux-arts. Δάσκαλοί του ήταν δύο κεντρικές μορφές του δανέζικου κλασικισμού: ο Γερμανός Gustav Friedrich Hetsch, καθηγητής του διακοσμητικού σχεδίου που τον μύησε στη θεωρία της πολυχρωμίας της ελληνορωμαϊκής αρχιτεκτονικής και ο Δανός Christian Frederik Hansen. Και

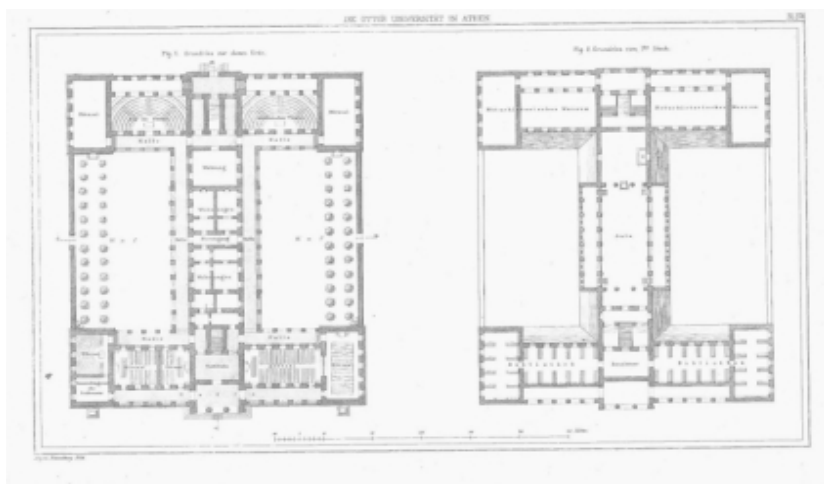
οι δύο δάσκαλοί του είχαν ενστερνισθεί το πνεύμα της γαλλικής αρχιτεκτονικής, που διακρινόταν για τη λειτουργικότητα, τον κατασκευαστικό ορθολογισμό και, από αισθητική άποψη, για τη λιτότητα, τη σαφήνεια της μορφής και τον καλαίσθητο διάκοσμο. Πρίν έλθει στην Ελλάδα πραγματοποίησε με υποτροφία ένα διετές εκπαιδευτικό ταξίδι στην Ευρώπη για την επιτόπια μελέτη της σύγχρονης αρχιτεκτονικής, αλλά και των μνημείων της ελληνορωμαϊκής αρχαιότητας και της Αναγέννησης. Σημαντικοί σταθμοί αυτής της περιήγησης ήταν οι δύο γερμανικές πρωτεύουσες του ρομαντικού κλασικισμού και ιστορισμού —το Βερολίνο του Schinkel και το Μόναχο—και εν συνεχεία η Ρώμη, η Νότιος Ιταλία και η Σικελία.

(εικ. 46: Χριστιανός Χάνσεν (1803--1883))

Η Αθήνα υπήρξε για τον Χριστιανό Χάνσεν τόπος μελέτης των αρχαίων μνημείων, στοχασμού και επαγγελματικής δράσης. Επί μία δεκαπενταετία θα εργαστεί ως κρατικός λειτουργός, ελεύθερος επαγγελματίας και καθηγητής στο Βασιλικό Σχολείο των Τεχνών, πρόδρομο του σημερινού Πολυτεχνείου. Σε συνεργασία με τον αρχαιολόγο Ludwig Ross και τον αρχιτέκτονα Eduard Schaubert συμμετείχε στις εργασίες αποκατάστασης των μνημείων της Ακρόπολης και της αναστύλωσης του ναού της Απτέρου Νίκης. Εκτός από το Πανεπιστήμιο, ήταν ο αρχιτέκτων του κατεδαφισμένου Νομισματοκοπείου στην πλατεία Κλαυθμώνος, του Οφθαλμιατρείου και της διασκευής ερειπωμένων αθηναϊκών εκκλησιών σε αίθουσες δικαστηρίων από τις οποίες σώζεται μόνο το Παλιό Κακουργοδικείο στου Ψυρρή. Έκτισε επίσης αρκετές ιδιωτικές κατοικίες, το εμπορικό συγκρότημα Γεωργίου Καντακουζηνού στο Μεταξουργείο και ταφικά μνημεία.

Η αρχιτεκτονική μελέτη του Πανεπιστημίου Αθηνών εκπονήθηκε με νεωτερικό πνεύμα, έμπνευση, αίσθηση του μέτρου και της αρμονίας. Η κτιριολογική λύση του Χριστιανού Χάνσεν συνδυάζει υποδειγματικά τη λειτουργικότητα με τη γεωμετρική καθαρότητα και την προσαρμογή στις ελληνικές κλιματολογικές συνθήκες.

(εικ. 47: Σκίτσο- αρχιτεκτονική μελέτη του Πανεπιστημίου Αθηνών)

(εικ. 48: Προπύλαια)

(εικ. 49: Σκίτσο- αρχιτεκτονική μελέτη εσωτερικού του Πανεπιστημίου Αθηνών)

Το κτήριο συγκροτείται από τρεις διώροφες πτέρυγες με στοές που σχηματίζουν σε κάτοψη διπλό ταυ. Εκατέρωθεν της μεσαίας πτέρυγας υπάρχουν δύο συμμετρικές αυλές με χαμηλούς τοίχους προς τις πλευρές των δρόμων. Οι πτέρυγες και οι αυλές τους εγγράφονται σε ένα ορθογώνιο. Το ισόγειο περιελάμβανε αρχικά τέσσερις αίθουσες διδασκαλίας στην πρόσθια πτέρυγα, χώρους διοίκησης και γραμματείας στη μεσαία και δύο αμφιθέατρα στην πίσω πτέρυγα. Στον όροφο μπροστά στεγαζόταν η βιβλιοθήκη, στον μεσόδομο η αίθουσα τελετών και πίσω το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας.

Η δημιουργία στοάς στην κύρια όψη, η οποία έχει μεσημβρινό προσανατολισμό, κρίθηκε σκόπιμη όχι μόνο για αισθητικούς λόγους αλλά και για πρακτικούς καθώς εξασφάλιζε την άνετη παραμονή των φοιτητών πριν από την έναρξη των παραδόσεων. Η κατασκευή περιτειχίσματος στο κάτω μέρος της στοάς διευκόλυνε την τοποθέτηση καθισμάτων. Σκίαση και ευχάριστη ατμόσφαιρα κατά τα διαλείμματα των παραδόσεων εξασφάλιζαν στους φοιτητές και οι στοές των δύο αυλών σχήματος Π. Με άλλα λόγια η ανθρωποκεντρική λύση του Χάνσεν εναρμόνισε υποδειγματικά τους κλειστούς, ημιυπαίθριους και υπαίθριους χώρους του Πανεπιστημίου.

Ο αρχιτέκτων έλυσε επίσης με τέχνη τα μορφολογικά προβλήματα που έθετε μια αρχιτεκτονική υψηλού συμβολισμού και περιορισμένων μέσων στην Αθήνα εκείνης της εποχής. Βασικά γνωρίσματα των όψεων είναι η λιτότητα, η ιωνική ρυθμολογία, οι ωραίες αναλογίες και ο καλαίσθητος διάκοσμος. Η αποστολή και ο ελληνικός χαρακτήρας του Πανεπιστημίου εκφράζονται κυρίως στη μεσημβρινή πτέρυγα των Προπυλαίων. Η πτέρυγα αυτή με τον επιβλητικό προθάλαμο και τη στοά ήταν η μόνη που σχεδόν ολοκληρώθηκε με την επίβλεψη του Χάνσεν. Αν και πρόκειται για διώροφο κτίσμα, η πρόσοψή του προβάλλει ήρεμα ως ισόγεια συμμετρική σύνθεση. Στο κέντρο βρίσκεται το ελαφρά προεξέχον αετωματικό πρόπυλο με τους δύο ιωνικούς κίονες, που αποτελούν έντεχνη μίμηση των αντίστοιχων κιόνων στα Προπύλαια

της Ακρόπολης. Το πρόπυλο πλαισιώνεται από το περιτείχισμα της στοάς το οποία αρθρώνεται αρμονικά με ιωνική πεσσοστοιχία και συμπαγή γωνιακά τμήματα.

(εικ. 50: Προπύλαια, ζωφόρος κεντρικής εισόδου)

(εικ. 51: Προπύλαια, ζωφόρος κεντρικής εισόδου)

(εικ. 52: Προπύλαια, ζωφόρος που απεικονίζει τον Όθωνα και τις Επιστήμες)

Η στοά της πρόσοψης είναι το εμβληματικότερο στοιχείο του Πανεπιστημίου. Στον τοίχο του βάθους λάμπουν κυριολεκτικά τα ζωηρά χρώματα των τοιχογραφιών της φαρδιάς ζωφόρου με θέμα την αναγέννηση των γραμμάτων και των τεχνών στην Ελλάδα του Όθωνα. Τις τοιχογραφίες συνέθεσε το 1861 σε μυθολογικό ύφος ο εγκατεστημένος στη Βιέννη ζωγράφος Karl Rahl με ανάθεση του βαρώνου Σίμωνος Σίνα. Οι τοιχογραφίες εκτελέστηκαν μετά τον θάνατό του από τον Πολωνό Eduard Lebiezky, το 1888--1889, με χρηματοδότηση του βιεννέζου ομογενούς βαρώνου Νικολάου Δούμπα.

Η δαπάνη ανέγερσης, επισκευών και διασκευών του κτηρίου ανήλθε σε 751,000 δραχμές (750,921) και καλύφθηκε σχεδόν εξολοκλήρου από ερανικές εισφορές Ελλήνων πολιτών, και χορηγίες του Όθωνα, ομογενών και Φιλελλήνων. Η ανέγερσή του έγινε τμηματικά λόγω περιορισμένων μέσων και δυσκολιών που συνδέονται με την πολυτάραχη ιστορία και τα πολιτικά πάθη της περιόδου. Αρχισε το 1839 και αποπερατώθηκε το 1864. Στα 25 αυτά χρόνια χώροι του Πανεπιστημίου χρησιμοποιήθηκαν και για άλλους σκοπούς, που δημιούργησαν προβλήματα στη λειτουργία του και προκάλεσαν φθορές στο κτήριο. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στα αμφιθέατρα της πίσω πτέρυγας συνεδρίαζαν η Βουλή και η Γερουσία από το 1854 έως το 1863.

Η τοιχοποιία είναι από επιχρισμένη λιθοδομή με πελεκητούς μαρμαρόλιθους του Υμηττού. Τα πατώματα του ορόφου και τα ζευκτά των στεγών του είναι ξύλινα. Από λευκό πεντελικό μάρμαρο κατασκευάστηκαν οι ιωνικοί κίονες και τα κιονόκρανα του προπύλου, των κλιμακοστασίων και της αίθουσας τελετών, καθώς και όλα τα επίκρανα των παραστάδων και πεσσών. Ο θριγγός της πρόσοψης κατασκευάστηκε από κυανίζον μάρμαρο του Υμηττού. Από

τηνιακό μάρμαρο είναι τα ανώφλια και κατώφλια των θυρών και τα δάπεδα των αιθουσών και των στοών. Η στέγαση με αρχαιότροπους καλυπτήρες και στρωτήρες που σχεδίασε ο Χάνσεν δεν πραγματοποιήθηκε για οικονομικούς λόγους.

(εικ. 53: Προπύλαια, άποψη εσωτερικού χώρου)

Η ανέγερση της μεσημβρινής πτέρυγας, είχε ολοκληρωθεί το 1842 με επιβλέποντα τον ίδιο τον μελετητή. Μετά τη συνταγματική μεταρρύθμιση του 1843 ο Χριστιανός Χάνσεν ως αλλοδαπός απολύθηκε από τη δημόσια θέση του. Οι υπόλοιπες πτέρυγες συνέχισαν να οικοδομούνται μέχρι και το 1864, υπό τη διαδοχική επίβλεψη του εξάιρετου αρχιτέκτονα και διευθυντή του Βασιλικού Σχολείου των Τεχνών Λύσανδρου Καυταντζόγλου και του στρατιωτικού μηχανικού Αναστάσιου Θεοφιλά. Ο Καυταντζόγλου τήρησε τα σχέδια του Χάνσεν για τις υπόλοιπες πτέρυγες του Πανεπιστημίου έως το 1862. Αντίθετα ο Θεοφιλάς, ο οποίος ανέλαβε την αποπεράτωση του κτηρίου το 1863--1864, έκανε ορισμένες ατυχείς τροποποιήσεις.

Η σημαντικότερη από αυτές ήταν η αλλαγή του χαρακτήρα της αίθουσας τελετών. Για τη διαμόρφωσή της ο Χάνσεν είχε επιλέξει τον ιωνικό ρυθμό προκειμένου να εκφράσει την ιδέα του «Ναού της γνώσης». Στην αίθουσα αυτή είχαν ήδη κατασκευαστεί βασικά μέλη της: οι δύο σειρές πεσσών και οι τέσσερις μαρμαρίνοι κίονες με τον θριγκό, ο οποίος προοριζόταν στηρίζει τις δοκούς της φατνωματικής οροφής. Απέμενε να συμπληρωθούν οι ιωνικές παραστάδες των πεσσών και των τοίχων με τα επίκρανά τους και να κατασκευαστεί η οροφή με τα φατνώματα,

όμοια με εκείνη του προθαλάμου. Όμως οι συμπληρωματικές αυτές εργασίες δεν έγιναν. Προτιμήθηκε η λύση της επίπεδης οροφής με ζωγραφικό διάκοσμο ο οποίος παραπέμπει σε αίθουσες μουσικής του 18ου αιώνα, δηλαδή σε πρότυπα τεχνοτροπίας ροκοκό. Όμως έτσι η επίπεδη οροφή μένει αισθητικά μετέωρη καθώς δεν στηρίζεται επί του θριγκού της αίθουσας. Επιπλέον τα ακροκέραμα, τα οποία ανήκουν στον εξωτερικό διάκοσμο της στέγης, τοποθετήθηκαν ατόπως επί του θριγκού των πεσσών και κιόνων της αίθουσας.

Αντίθετα, δεν έχουν τοποθετηθεί μέχρι σήμερα τα γωνιαία ακρωτήρια και τα ακροκέραμα της στέγης, τα οποία θεωρούνται απαραίτητος διάκοσμος κάθε νεοκλασικού κτηρίου. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Χριστιανός Χάνσεν είχε κατασκευάσει ένα δείγμα ακροκεράμου δίπλα στο αέτωμα.

Σύμφωνα με τα σχέδια του Χάνσεν, τοποθετήθηκαν μπροστά στο Πανεπιστήμιο πέντε ανδριάντες, φιλοτεχνημένοι από εξάιρετους Έλληνες γλύπτες. Στα Προπύλαια στήθηκαν το 1871 και 1872 με χρηματοδότηση Γεωργίου Αβέρωφ οι ανδριάντες του πολιτικού στοχαστή και επαναστάτη Ρήγα Φεραίου (1757--1798) και του μάρτυρα του Αγώνα πατριάρχη Γρηγορίου του Ε' (1746--1821), έργα του Δημητρίου Κόσσου ο πρώτος και του Λάζαρου Φυτάλη ο δεύτερος. Στις εξωτερικές κλίμακες τοποθετήθηκε το 1875 το καθήμενο άγαλμα του λόγιου Αδαμάντιου Κοραή (1748- 1833), ηγετικής μορφής του Ελληνικού Διαφωτισμού, φιλοτεχνημένο από τον Γεώργιο Βρούτο, και το 1928 τοποθετήθηκε το επίσης καθήμενο άγαλμα του Ιωάννη Καποδίστρια (1776--1831), πρώτου Κυβερνήτη της Ελλάδας και διπλωμάτη ευρωπαϊκού διαμετρήματος, έργο του Γεωργίου Μπονάνου. Τέλος, το 1885 στήθηκε ο ανδριάντας του φιλέλληνα Βρετανού Γλάδστωνος, έργο του Γεωργίου Βιτάλη.

Στις μέρες μας δυστυχώς η Αθηναϊκή Τριλογία και ο δημόσιος χώρος της με τα σπουδαία αυτά έργα τέχνης αποτελούν στόχους αλλεπάλληλων βανδαλισμών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1. Φιλοσοφία της έρευνας

Η φιλοσοφία της έρευνας αντικατοπτρίζει σημαντικές υποθέσεις του συγγραφέα. Οι υποθέσεις αυτές είναι η βάση για τη στρατηγική έρευνας και την ανάπτυξη της σχέσης μεταξύ της γνώσης και της διαδικασίας συλλογής δεδομένων στον τομέα της έρευνας. Αυτό περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα φιλοσοφικών προσεγγίσεων που σχετίζονται με μια μελέτη. Ωστόσο, οι ερευνητές διακρίνουν δύο θεωρητικά πλαίσια που έχουν στενή σχέση με τις ερευνητικές σπουδές: τον θετικισμό και την φαινομενολογία. Παρόλα αυτά υπάρχουν και άλλα αρκετά βασικά θεωρητικά πλαίσια όπως η οντολογία, ο ρεαλισμός ή ο διερμηνευτισμός (Hammersley, 1993).

Ο θετικισμός ως φιλοσοφία εμμένει στην άποψη ότι μόνο η «πραγματική» γνώση που έχει αποκτηθεί μέσω της παρατήρησης (αισθήσεις), συμπεριλαμβανομένης της μέτρησης, είναι αξιόπιστη. Σε θετικιστικές μελέτες ο ρόλος του ερευνητή περιορίζεται στη συλλογή και ερμηνεία δεδομένων μέσω αντικειμενικής προσέγγισης και τα ευρήματα της έρευνας είναι συνήθως παρατηρήσιμα και μετρήσιμα (Hammersley, 1993).

Η φαινομενολογία υποστηρίζει την επιστημονική μελέτη των άμεσων εμπειριών και επικεντρώνεται σε γεγονότα και εκδηλώσεις, με ελάχιστη μέριμνα για την εξωτερική, φυσική πραγματικότητα.

Ο επαγωγικός συλλογισμός συμβαίνει όταν ένας ερευνητής εργάζεται από τις πιο γενικές πληροφορίες προς το πιο ειδικό. Αυτό αιτιολογείται, επειδή ο ερευνητής ξεκινά από την κορυφή με ένα πολύ ευρύ φάσμα πληροφοριών και το έργο του είναι να φτάσει μέσω συνεχούς επεξεργασίας σε ένα συγκεκριμένο συμπέρασμα. Για παράδειγμα, ένας ερευνητής μπορεί να αρχίσει με μια θεωρία σχετικά με το θέμα του ενδιαφέροντος του. Από εκεί, θα περιοριστεί σε πιο συγκεκριμένες υποθέσεις που μπορούν να ελεγχθούν. Οι υποθέσεις στην συνέχεια περιορίζονται ακόμη περισσότερο, όταν συλλέγονται οι παρατηρήσεις για τη δοκιμή των υποθέσεων. Αυτό τελικά οδηγεί στον ερευνητή να είναι σε θέση να δοκιμάσει τις υποθέσεις με συγκεκριμένα στοιχεία, που οδηγούν σε επιβεβαίωση (ή όχι) της αρχικής θεωρίας και να καταλήξει σε ένα συμπέρασμα.

Στην παρούσα έρευνα επιλέγεται ο θετικισμός και ως μέθοδος προσέγγισης, η παραγωγική μέθοδος.

5.2. Ερευνητική προσέγγιση

Οι ποσοτικές επιλογές έρευνας είναι προκαθορισμένες και εμπλέκεται ένας μεγάλος αριθμός ερωτηθέντων. Εξ ορισμού, η μέτρηση πρέπει να είναι αντικειμενική, ποσοτική και στατιστικά

έγκυρα. Με απλά λόγια, πρόκειται για αριθμούς, αντικειμενικά δεδομένα του σκληρού. Το μέγεθος του δείγματος για την έρευνα υπολογίζεται από τους στατιστικούς χρησιμοποιώντας τύπους για να προσδιοριστεί πόσο μεγάλη θα χρειαστεί ένα μέγεθος δείγματος από έναν δεδομένο πληθυσμό, προκειμένου να επιτευχθούν ευρήματα με ένα αποδεκτό βαθμό ακρίβειας. Σε γενικές γραμμές, οι ερευνητές αναζητούν μεγέθη δείγματος που προκύψουν συμπεράσματα με τουλάχιστον ένα 95% διάστημα εμπιστοσύνης (πράγμα που σημαίνει ότι εάν επαναλάβετε την έρευνα του 100 φορές, 95 φορές στις εκατό, θα πάρετε την ίδια απάντηση), συν / πλην ένα περιθώριο σφάλματος 5 ποσοστιαίων μονάδων. Πολλές έρευνες έχουν σχεδιαστεί για να παράγουν μικρότερο περιθώριο λάθους (Hammersley, 1993).

Η ποιοτική έρευνα είναι η συλλογή, η ανάλυση και η ερμηνεία των δεδομένων παρατηρώντας τι κάνουν οι άνθρωποι. Αν και, η ποσοτική έρευνα αναφέρεται σε μέτρα των πραγμάτων, η ποιοτική έρευνα αναφέρεται στις έννοιες, τους ορισμούς, τα χαρακτηριστικά, τα σύμβολα, καθώς και τις περιγραφές των πραγμάτων.

Στην περίπτωση της έρευνας η οποία προτείνεται από την παρούσα διαδικασία, θα επιλεγεί περισσότερο η ποσοτική στρατηγική προσέγγιση.

Ο λόγος που επιλέγεται η ποσοτική διερεύνηση, είναι διότι μας ενδιαφέρει να εξετάσουμε σε ποσοστιαίες μονάδες, τις απόψεις των κατοίκων σχετικά με τις γνώσεις τους για την ιστορία, την αισθητική και την πολιτισμική αξία που αποφέρουν στην κοινωνία τα κτήρια του ΕΚΠΑ στην Αττική και να κρίνουμε κατά πόσο υπάρχει συμφωνία στην άποψη, εάν αξίζει να οργανωθούν πολιτισμικές διαδρομές, προκειμένου το ευρύ κοινό να γνωρίσει καλύτερα τα κτήρια αυτά.

5.3. Σχεδιασμός έρευνας

Τα στοιχεία της έρευνας αφορούν τόσο ποιοτικά δεδομένα που έχουν συλλεχθεί από την βιβλιογραφική ανασκόπηση αλλά και από άλλες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί πάνω στο αντικείμενο της μελέτης, καθώς και από ποσοτικά δεδομένα που συλλέχθηκαν από την διεξαγωγή της προσωπικής έρευνας.

5.4. Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα, βάσει των οποίων προέκυψε και η δομή των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου, τα αποτελέσματα του οποίου θα δούμε αναλυτικά στο επόμενο κεφάλαιο, συνοψίζονται ως ακολούθως:

Ερευνητικό ερώτημα 1:

Ποιο είναι το είδος και η ηλικία των επισκεπτών που δέχεται η περιοχή;

Ερευνητικό ερώτημα 2:

Γνωρίζουν οι ερωτηθέντες τα κτήρια του ΕΚΠΑ;

Ερευνητικό ερώτημα 3:

Θεωρείται από τους ερωτηθέντες σημαντικό από αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής άποψης το σύμπλεγμα των κτηρίων του ΕΚΠΑ;

Ερευνητικό ερώτημα 4:

Ποιες είναι οι υποδομές στις οποίες πρέπει να στηριχθεί η συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή και πόσο μπορεί το κράτος να συμμετέχει σε αυτό;

Ερευνητικό ερώτημα 5:

Πόσο σημαντική είναι η διαφήμιση της συγκεκριμένης πολιτιστικής διαδρομής τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό;

5.5. Τεχνικές έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε:

Με βιβλιογραφική μελέτη σε πρώτη φάση σε πρωτογενές υλικό και κυρίως σε άρθρα που έχουν πραγματοποιηθεί από διάφορους επιστήμονες πάνω στις πολιτιστικές διαδρομές, την μουσειολογία και τα κτήρια του ΕΚΠΑ.

Με κατάρτιση ερωτηματολογίου ερωτήσεων κλειστού τύπου, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα συγκέντρωσης αποτελεσμάτων περισσότερο διευρυμένα. Ο αριθμός των απαντήσεων που αναμένεται να ληφθούν από το σύνολο των ερωτηματολογίων είναι 50.

Στόχος της συγκεκριμένης ενέργειας, είναι να διερευνηθεί το κατά πόσο οι πολίτες της Αθήνας, θεωρούν ότι πρέπει να δημιουργηθεί μια πολιτιστική διαδρομή που αφορά στα κτήρια του ΕΚΠΑ, κατά πόσο αυτά έχουν αξία αρχιτεκτονική και πολιτιστική και κατά πόσο είναι εφικτό μέσω κρατικών και ακαδημαϊκών δράσεων η συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή να διαφημιστεί στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό.

5.5.1. Σχεδιασμός Ερευνητικού Ερωτηματολογίου

Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της παρούσας έρευνας, μελετήθηκαν τα δεδομένα που προέκυψαν από ερωτηματολόγιο, το οποίο σχεδιάστηκε με συγκεκριμένες ερωτήσεις που αφορούσαν το πώς κρίνουν οι πολίτες της Αθήνας την εφαρμογή μιας πολιτιστικής διαδρομής στα κτήρια του ΕΚΠΑ.

Για τη συλλογή δεδομένων, σχεδιάστηκε ένα ερωτηματολόγιο, σχετικά σύντομο και ευχάριστο, ώστε να δεχθούμε σαφέστερες απαντήσεις και να μην κουραστούν όσοι ανταποκριθούν σε αυτό. Συγκεκριμένα το ερωτηματολόγιο περιείχε 21 ερωτήσεις. Η μέθοδος διανομής του ερωτηματολογίου, ήταν πραγματική, με την βοήθεια του σχεδιασμού ερωτηματολογίου μέσω της ειδικής πλατφόρμας Google Form.

5.5.2. Πεδίο Διεξαγωγής Έρευνας - Διαδικασία Δειγματοληψίας - Δείγμα Έρευνας

Το πλήθος των απαντήσεων που συγκεντρώθηκαν στο σύνολο του, ανέρχεται στις 50, για να μπορέσουν να προκύψουν τα γραφήματα και μια σαφέστερη ανάλυση που θα μπορέσει να αποφέρει αποτελέσματα που έχουν μια συγκεκριμένη ισχύ. Ας αναφερθεί εδώ, ότι δεν υπήρχε κριτήριο επιλογής των ατόμων καθώς έγινε επιχείρηση να καλυφθούν οι προϋποθέσεις, λαμβάνοντας απαντήσεις από άτομα όλων των ηλικιών που θεωρήθηκαν απαραίτητες και από όλα τα εκπαιδευτικά επίπεδα για να αναλυθούν οι απόψεις τους σχετικά με την συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή με μεγαλύτερη ευκολία. Μια γενική πρώτη άποψη, φαίνεται να είναι πως το θέμα ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρον και τα αποτελέσματα συγκεντρώθηκαν αρκετά σύντομα.

Τα ερωτηματολόγια προωθήθηκαν στους ερωτηθέντες, σε υπαίθριους χώρους έξω από ορισμένα κτήρια, εισόδους καταστημάτων και café. Επίσης, στο ερωτηματολόγιο, δεχθήκαμε απαντήσεις τόσο από γυναίκες όσο και από άνδρες.

Όσον αφορά στην μέθοδο δειγματοληψίας που επιλέχθηκε αυτή ήταν η δειγματοληψία ευκολίας. Η δειγματοληψία ευκολίας είναι ίσως ο ευκολότερος τρόπος δειγματοληψίας, επειδή οι συμμετέχοντες επιλέγονται με τον πιο πρόσφορο τρόπο, και συχνά υπάρχει η δυνατότητα να επιλέξουν ή να λάβουν μέρος εθελοντικά. Καλά αποτελέσματα μπορούν να επιτευχθούν, αλλά το σύνολο των δεδομένων μπορεί να είναι σοβαρά μεροληπτικό, γιατί όσοι προσφέρονται εθελοντικά να λάβουν μέρος μπορούν να είναι διαφορετικοί από εκείνους που επιλέγουν να μην λάβουν μέρος.

5.5.3. Δικαιολόγηση Τρόπου Στατιστικής Ανάλυσης

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων έγινε με συλλογή των δεδομένων και εκκαθάριση τους, όπου τροποποιήθηκαν οι λίστες για να μπορέσουμε να εξάγουμε τα αποτελέσματα με σωστό τρόπο. Τα δεδομένα εισήχθησαν στο λογισμικό πακέτο SPSS, όπου και ακολούθησε η παραγωγή μέσω αυτού, γραφημάτων. Είναι δεδομένο πως το συγκεκριμένο πρόγραμμα αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο για την ανάλυση αποτελεσμάτων με σαφή και ιδιαίτερα επαγγελματικό τρόπο.

Εάν οι απαντήσεις στα στοιχεία ενός ερωτηματολογίου αποτελούνται από δύο κατηγορίες (π.χ. «ναι» και «όχι» ή «σωστό» και «λάθος»), τότε η αξιοπιστία εσωτερικής συνέπειας εκτιμάται με το συντελεστή Kuder-Richardson, ενώ εάν οι απαντήσεις στα στοιχεία ενός ερωτηματολογίου αποτελούνται από >2 κατηγορίες (όπως π.χ., στην περίπτωση των κλιμάκων Likert), τότε η αξιοπιστία εσωτερικής συνέπειας εκτιμάται με το συντελεστή Cronbach's alpha. Οι τιμές του συντελεστή Kuder-Richardson και του συντελεστή Cronbach's alpha πρέπει να είναι τουλάχιστον $\geq 0,7$.

5.6. Στοιχεία που επηρεάζουν τις απαντήσεις – εξαρτημένες μεταβλητές

Τα στοιχεία που επηρεάζουν τις απαντήσεις των ερωτηθέντων είναι κατά κύριο λόγο οι μεταβλητές που αφορούν στα δημογραφικά τους στοιχεία. Κρίνεται ότι κυρίαρχο ρόλο στην επιλογή των απαντήσεων τους διαδραματίζουν η ηλικία, το μορφωτικό τους επίπεδο και το αν πρόκειται για μόνιμους κάτοικους της περιοχής ή περιστασιακούς επισκέπτες.

5.7. Στρατηγική έρευνας

Στην περίπτωση της συγκεκριμένης έρευνας θα χρησιμοποιηθεί η έρευνα επισκόπησης. Στοχεύει στην συλλογή στοιχείων μέσω της ανασκόπησης. Αποτελεί την συχνότερη μέθοδο ειδικότερα στις περιπτώσεις που αφορούν τις έρευνες που διεξάγονται από τις επιχειρήσεις. Παρόλα αυτά υπάρχουν και προβλήματα στην διαδικασία της έρευνας λόγω του ότι μπορεί στην διαδικασία ερωτηματολογίων να μην υπάρχει η αντίστοιχη προθυμία για απάντηση από τους ερωτώμενους.

5.8. Διασφάλιση αξιοπιστίας έρευνας

Μια από τις βασικές απαιτήσεις της έρευνας είναι αυτή να διεξαχθεί σεβόμενη κατά βάση την επιστημονική αλήθεια. Ο σεβασμός της θα πρέπει να είναι γενικός και να περιλαμβάνει ως στοιχεία την ζωή, το περιβάλλον, αλλά και τον άνθρωπο και τις βιολογικές ή κοινωνικές προεκτάσεις του, καθώς επίσης και την αξιοπρέπεια του. Σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να προβλέπεται και ο σεβασμός στην πνευματική ιδιοκτησία αλλά και τα προσωπικά δεδομένα.

Αν και η έρευνα μπορεί να έχει κάποιους περιορισμούς όσον αφορά την έρευνα και την ομάδα στην οποία θα πραγματοποιηθεί, θα πρέπει σε κάθε περίπτωση, αν αυτό δεν αποτελεί περιορισμό της έρευνας λόγω της διερεύνησης μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας, να αποφεύγονται οι διακρίσεις που μπορεί να οφείλονται σε διαφορετική εθνότητα, θρησκεία,

γλώσσα, οικονομική κατάσταση και γενικότερες αντιλήψεις. Επιπλέον, θεωρείται απαραίτητο το γεγονός ότι η διεξαγωγή της έρευνας θα συνεπάγεται την τήρηση του ερευνητικού πρωτοκόλλου και της επαγγελματικής δεοντολογίας.

Σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει, η έρευνα που παρουσιάζεται να αποτελεί μια επανάληψη ερευνητών που έχουν πραγματοποιηθεί σε προηγούμενη φάση, εκτός και αν αναφέρεται στους στόχους της έρευνας πιθανή σύγκριση της προσωπικής έρευνας με άλλες έρευνες που έχουν ήδη εκπονηθεί. Απαγορευμένη είναι επίσης και η λογοκλοπή, καθώς θεωρείται αντιδεοντολογική. Οι ερευνητές δεν πρέπει να επαναλαμβάνουν προηγούμενες έρευνες άλλων παρά μόνο αν δικαιολογείται επιστημονικά η επανάληψη. Επίσης, η έρευνα θα πρέπει να είναι σε όλα τα σημεία σύμφωνη με την νομοθεσία της προστασίας της πνευματικής περιουσίας και πιο συγκεκριμένα τους νόμους Ν. 1733/1987, 1883/1990, 2029/1992, 2128/1993, 8121/1993.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

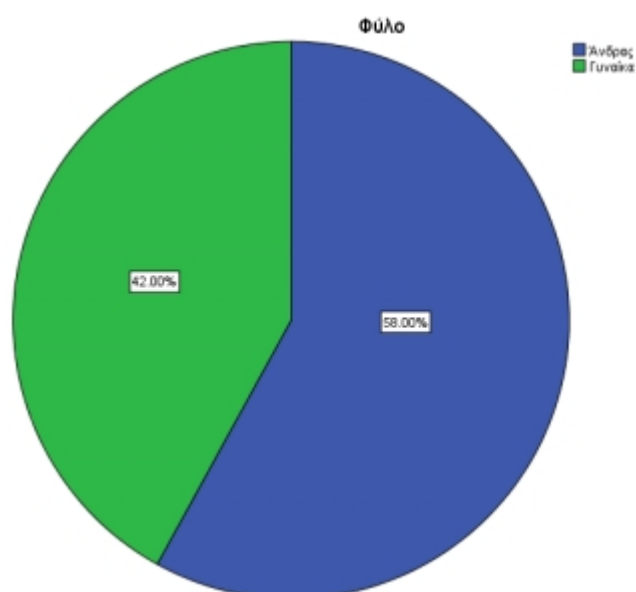
6.1. Δημογραφικά αποτελέσματα

Στο σημείο αυτό παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που αποκομίστηκαν από την ερευνητική διαδικασία, ως προς τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων.

Πίνακας 1. Φύλο ερωτηθέντων

Φύλο

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	Ανδρας	29	58.0	58.0	58.0
	Γυναίκα	21	42.0	42.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

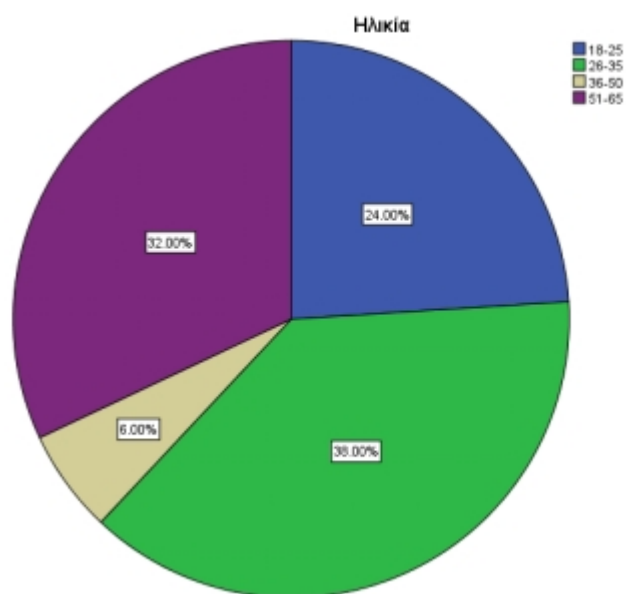
Γράφημα 1. Φύλο ερωτηθέντων

Όπως παρατηρείται στον παραπάνω πίνακα και στο αντίστοιχο γράφημα, το ποσοστό των ανδρών που απάντησαν στην έρευνα ήταν 58% και το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών ήταν 42%.

Πίνακας 2. Ηλικία ερωτηθέντων

Ηλικία

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	18-25	12	24.0	24.0	24.0
	26-35	19	38.0	38.0	62.0
	36-50	3	6.0	6.0	68.0
	51-65	16	32.0	32.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

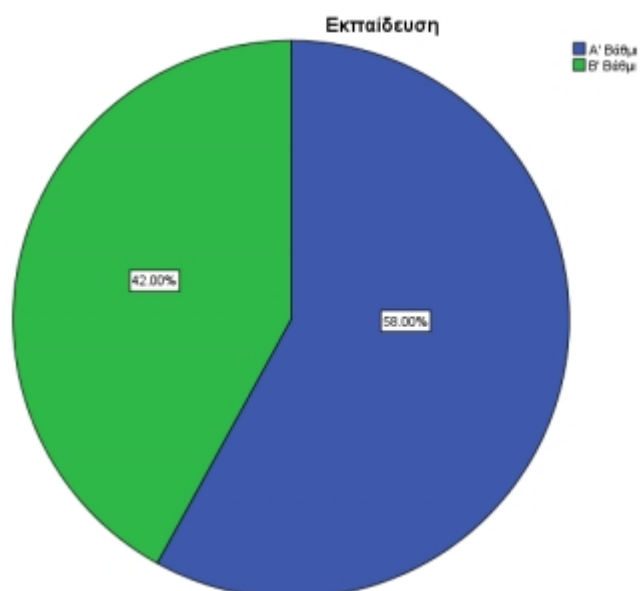
Γράφημα 2. Ηλικία ερωτηθέντων

Αυτό που παρατηρείται από τα παραπάνω, είναι ότι όσον αφορά στην ηλικία των ερωτηθέντων, αυτοί κατά 24% ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 18-25, κατά 38% στην ηλικιακή ομάδα 26-35, κατά 6% στην ηλικιακή ομάδα 36-50 και κατά 32% στην ηλικιακή ομάδα 51-65.

Πίνακας 3. Εκπαιδευτικό επίπεδο ερωτηθέντων

Εκπαίδευση

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	A' Βάθμια	9	18.0	18.0	18.0
	B' Βάθμια	27	54.0	54.0	72.0
	Γ' Βάθμια	14	28.0	28.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

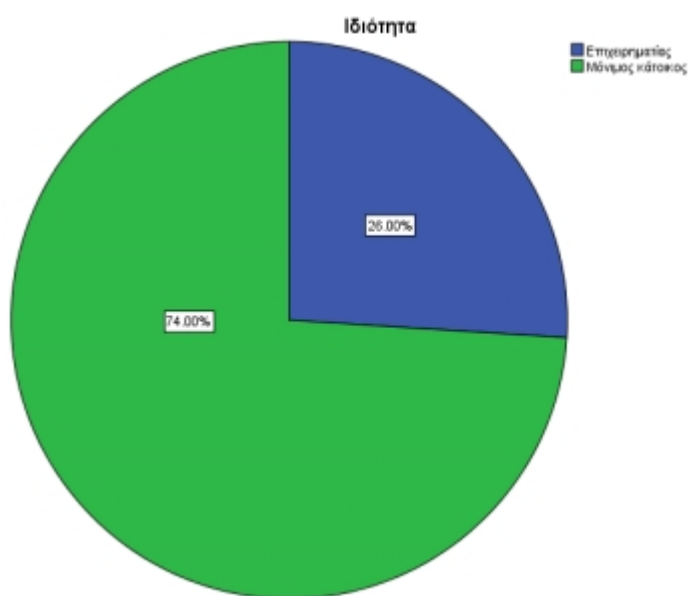
Γράφημα 3. Εκπαιδευτικό επίπεδο ερωτηθέντων

Όσον αφορά στο εκπαιδευτικό επίπεδο των ερωτηθέντων, εδώ παρατηρείται ότι το 18% δηλώνουν απόφοιτοι Α' βαθμίδας εκπαίδευσης, το 54% δηλώνουν απόφοιτοι Β' βαθμίδας εκπαίδευσης και το 28% δηλώνουν απόφοιτοι Γ' βαθμίδας εκπαίδευσης.

Πίνακας 4. Ιδιότητα ερωτηθέντων

Ιδιότητα

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	Τουρίστας	13	26.0	26.0	26.0
	Μόνιμος κάτοικος	37	74.0	74.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

Γράφημα 4. Ιδιότητα ερωτηθέντων

Τέλος, όσον αφορά την ιδιότητα των ερωτηθέντων, εδώ παρατηρείται ότι το 74% δηλώνουν μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής, και το 26% δηλώνουν τουρίστες στην περιοχή.

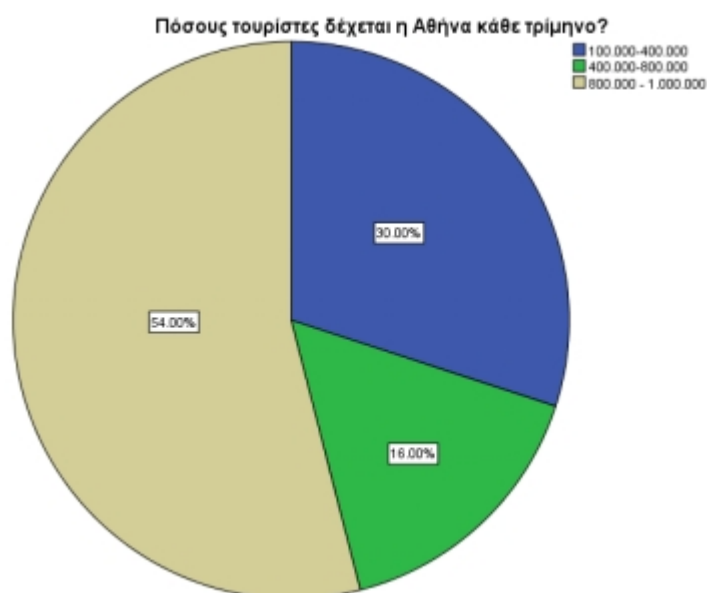
6.2. Αποτελέσματα σχετικά με τα στατιστικά τουριστών της Αθήνας

Στο σημείο αυτό παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που αποκομίστηκαν από την ερευνητική διαδικασία, ως προς τα στοιχεία των τουριστών της Αθήνας.

Πίνακας 5. Αριθμός τουριστών που δέχεται η Αθήνα ανά τρίμηνο

Πόσους τουρίστες δέχεται η Αθήνα κάθε τρίμηνο?

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	100.000-400.000	15	30.0	30.0	30.0
	400.000-800.000	8	16.0	16.0	46.0
	800.000 - 1.000.000	27	54.0	54.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

Γράφημα 5. Αριθμός τουριστών που δέχεται η Αθήνα ανά τρίμηνο

Οι ερωτηθέντες όσον αφορά στον αριθμό των τουριστών που δέχεται η περιοχή κάθε τρίμηνο, κατά 30% απαντούν ότι δέχεται 100000-400000, κατά 16% απαντούν ότι δέχεται 400000-800000 και κατά 54% απαντούν ότι δέχεται 800000 – 1000000.

Πίνακας 6. Επικρατέστερο είδος επισκεπτών/ τουρισμού στην Αθήνα

Τι είδος τουρισμού είναι αυτό που επικρατεί στην Αθήνα?

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	Θεματικό	20	40.0	40.0	40.0

	Μαζικό	30	60.0	60.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

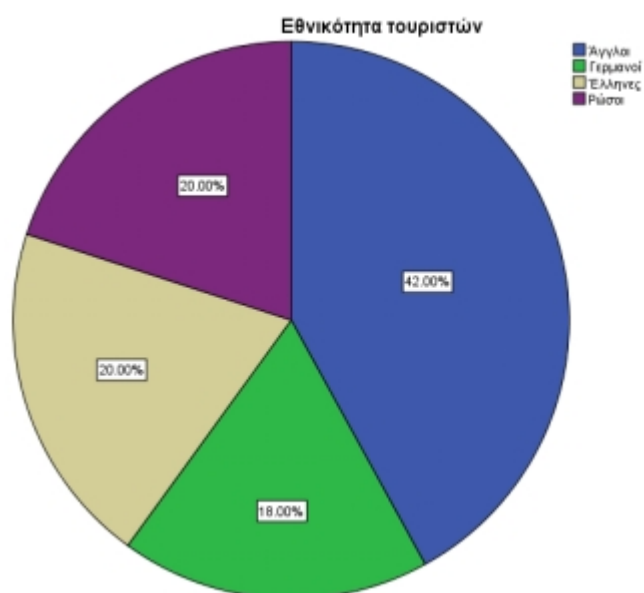
Γράφημα 6. Επικρατέστερο είδος τουρισμού στην Αθήνα

Όσον αφορά στο είδος τουρισμού που έχει η περιοχή, εδώ το 40% απαντούν ότι έχει θεματικό τουρισμό, ενώ το 60% απαντά ότι έχει μαζικό τουρισμό.

Πίνακας 7. Εθνικότητα τουριστών στην Αθήνα

Εθνικότητα τουριστών

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	Άγγλοι	21	42.0	42.0	42.0
	Γερμανοί	9	18.0	18.0	60.0
	Έλληνες	10	20.0	20.0	80.0
	Ρώσοι	10	20.0	20.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

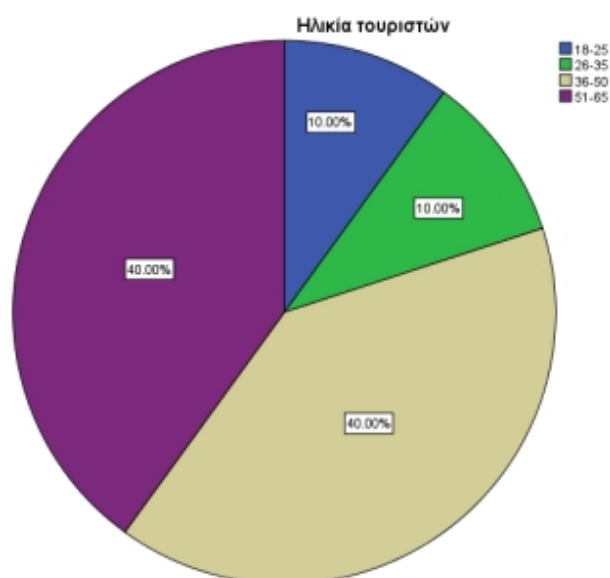
Γράφημα 7. Εθνικότητα τουριστών στην Αθήνα

Στην ερώτηση που αφορά στην εθνικότητα των τουρισμών που δέχεται η περιοχή, εδώ οι ερωτηθέντες απαντούν ότι οι τουρίστες είναι κατά 42% Άγγλοι, κατά 18% Γερμανοί, κατά 20% Έλληνες και κατά ένα επιπλέον 20% Ρώσοι.

Πίνακας 8. Ηλικία τουριστών στην Αθήνα

Ηλικία τουριστών

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	18-25	5	10.0	10.0	10.0
	26-35	5	10.0	10.0	20.0
	36-50	20	40.0	40.0	60.0
	51-65	20	40.0	40.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

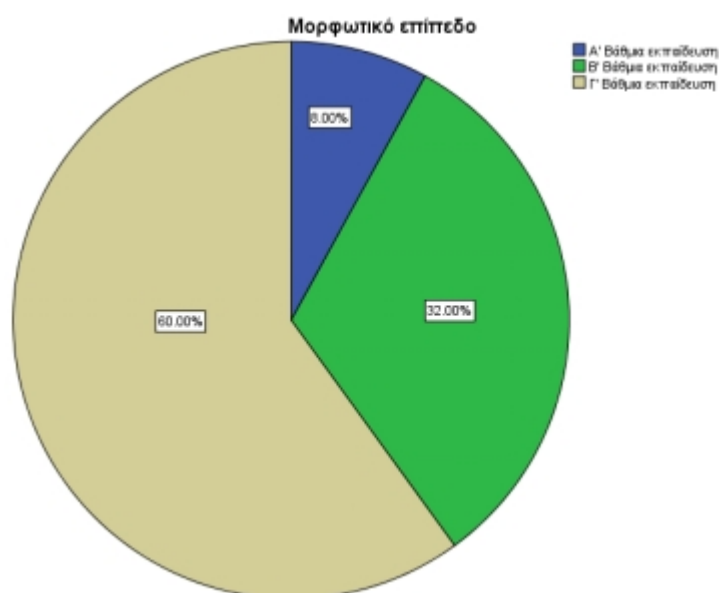
Γράφημα 8. Ηλικία τουριστών στην Αθήνα

Όσον αφορά στην ηλικία των τουριστών που δέχεται η περιοχή, οι ερωτηθέντες απαντούν ότι κατά 10% είναι ηλικίας 18-24 ετών, κατά επιπλέον 10% είναι ηλικίας 26-35 ετών, κατά 40% είναι ηλικίας 36-50 ετών και κατά επιπλέον 40% είναι ηλικίας 51-65 ετών.

Πίνακας 9. Μορφωτικό επίπεδο τουρισμών στην Αθήνα

Μορφωτικό επίπεδο

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	Α' Βάθμια εκπαίδευση	4	8.0	8.0	8.0
	Β' Βάθμια εκπαίδευση	16	32.0	32.0	40.0
	Γ' Βάθμια εκπαίδευση	30	60.0	60.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

Γράφημα 9. Μορφωτικό επίπεδο τουριστών στην Αθήνα

Στην ερώτηση που αφορά στην κρίση των ερωτηθέντων σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των τουριστών στην περιοχή, εδώ το 8% απαντά ότι είναι απόφοιτοι Α' βάθμιας εκπαίδευσης, το 32% απαντούν ότι είναι απόφοιτοι Β' βάθμιας εκπαίδευσης και το 60% ότι είναι απόφοιτοι Γ' βάθμιας εκπαίδευσης.

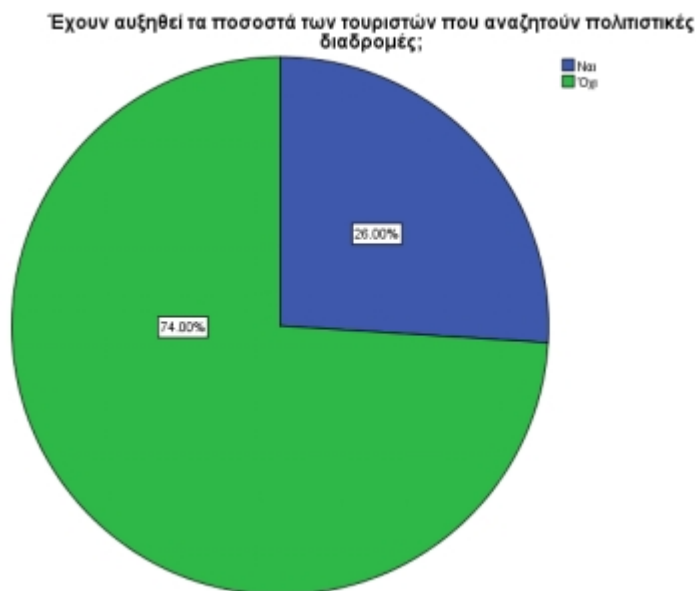
6.3. Αποτελέσματα σχετικά με τις πολιτιστικές διαδρομές και το ΕΚΠΑ

Στο σημείο αυτό παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που αποκομίστηκαν από την ερευνητική διαδικασία, ως προς τις πολιτιστικές διαδρομές γενικά και την αντίστοιχη του ΕΚΠΑ.

Πίνακας 10. Αύξηση ή μείωση των ποσοστών τουριστών που αναζητούν πολιτιστικές διαδρομές

Έχουν αυξηθεί τα ποσοστά των τουριστών που αναζητούν πολιτιστικές διαδρομές;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	Ναι	13	26.0	26.0	26.0
	Όχι	37	74.0	74.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

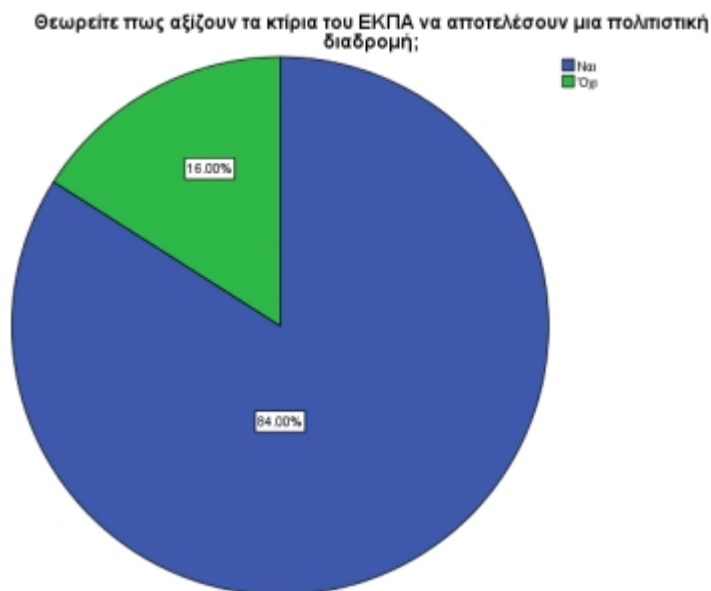
Γράφημα 10. Αύξηση ή μείωση των ποσοστών τουριστών που αναζητούν πολιτιστικές διαδρομές

Όσον αφορά στο αν τα ποσοστά των τουριστών που αναζητούν πολιτιστικές διαδρομές αυξήθηκαν ή μειώθηκαν κατά το τελευταίο έτος, εδώ το 26% απαντά θετικά και το 74% απαντά αρνητικά. Η αρνητική απάντηση βέβαια ενδέχεται να σηματοδοτεί ότι παρέμειναν στάσιμα.

Πίνακας 11. Αποψη περί αξίωσης των κτηρίων του ΕΚΠΑ να αποτελέσουν πολιτιστική διαδρομή

Θεωρείτε πως αξίζουν τα κτήρια του ΕΚΠΑ να αποτελέσουν μια πολιτιστική διαδρομή;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	Ναι	42	84.0	84.0	84.0
	Όχι	8	16.0	16.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

Γράφημα 11. Αποψη περί αξίωσης των κτηρίων του ΕΚΠΑ να αποτελέσουν πολιτιστική διαδρομή

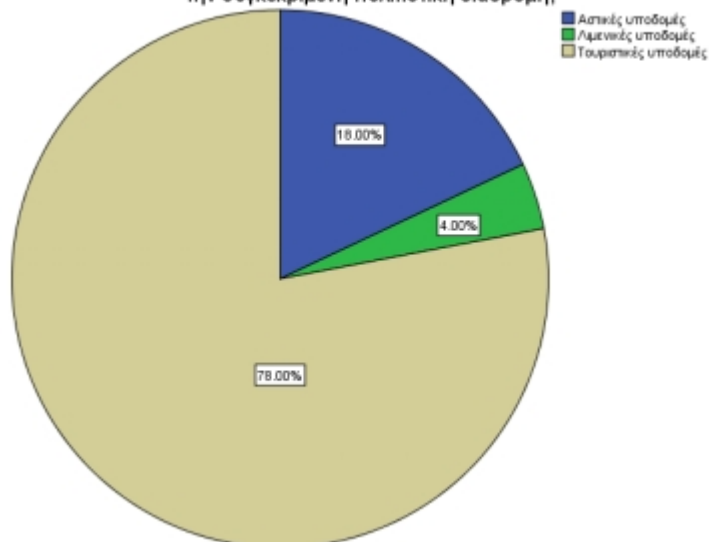
Σχετικά με το αν οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι αξίζουν τα κτήρια του ΕΚΠΑ να αποτελέσουν μια πολιτιστική διαδρομή, το 84% των ερωτηθέντων απαντά καταφατικά και το 16% απαντά αρνητικά.

Πίνακας 12. Υποδομές που θα βοηθούσαν στην προσέλκυση τουριστών στην συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή

Ποιες υποδομές πιστεύετε ότι θα βοηθήσουν στην προσέλκυση τουριστών για την συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	Αστικές υποδομές	9	18.0	18.0	18.0
	Λιμενικές υποδομές	2	4.0	4.0	22.0
	Τουριστικές υποδομές	39	78.0	78.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

Ποιες υποδομές πιστεύετε ότι θα βοηθήσουν στην προσέλκυση τουριστών για την συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή;

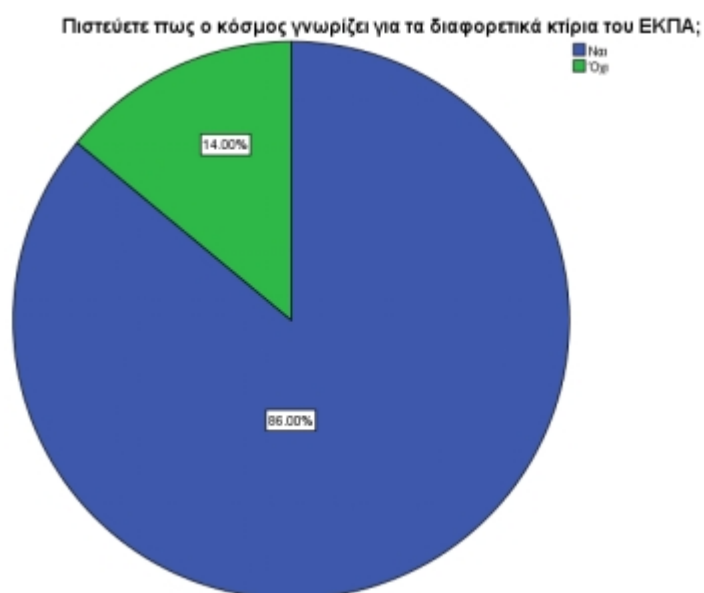
Γράφημα 12. Υποδομές που θα βοηθούσαν στην προσέλκυση τουριστών στην συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή

Όσον αφορά στις υποδομές της περιοχής που πιστεύουν ότι θα βοηθήσουν στην προσέλκυση τουριστών για την συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή, οι ερωτηθέντες κρίνουν ότι κατά 18% είναι οι αστικές υποδομές, κατά 4% οι λιμενικές υποδομές και κατά 78% οι τουριστικές υποδομές.

Πίνακας 13. Άποψη περί γνώσης του κόσμου για τα διαφορετικά κτήρια του ΕΚΠΑ

Πιστεύετε πως ο κόσμος γνωρίζει για τα διαφορετικά κτήρια του ΕΚΠΑ;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	Ναι	43	86.0	86.0	86.0
	Όχι	7	14.0	14.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

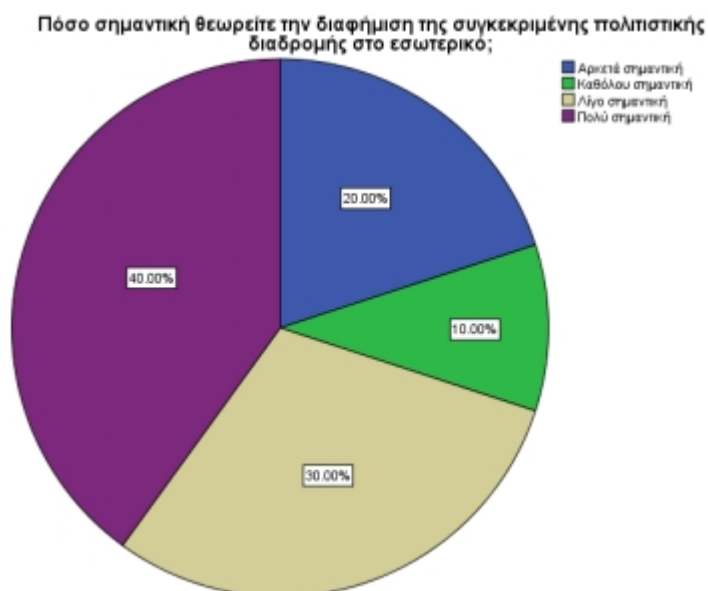
Γράφημα 13. Άποψη περί γνώσης του κόσμου για τα διαφορετικά κτήρια του ΕΚΠΑ

Σχετικά με την άποψη των ερωτηθέντων για το αν θεωρούν ότι ο κόσμος γνωρίζει για τα διαφορετικά κτήρια του ΕΚΠΑ, εδώ οι ερωτηθέντες κατά 86% απαντούν καταφατικά και κατά 14% απαντούν αρνητικά.

Πίνακας 14. Σημαντικότητα της διαφήμισης της πολιτιστικής διαδρομής στο εσωτερικό

**Πόσο σημαντική θεωρείτε την διαφήμιση της συγκεκριμένης
πολιτιστικής διαδρομής στο εσωτερικό;**

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	Αρκετά σημαντική	10	20.0	20.0	20.0
	Καθόλου σημαντική	5	10.0	10.0	30.0
	Λίγο σημαντική	15	30.0	30.0	60.0
	Πολύ σημαντική	20	40.0	40.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

Γράφημα 14. Σημαντικότητα της διαφήμισης της πολιτιστικής διαδρομής στο εσωτερικό

Όσον αφορά το πόσο σημαντική κρίνουν οι ερωτηθέντες την διαφήμιση της συγκεκριμένης πολιτιστικής διαδρομής στο εσωτερικό, το 20% απαντά πως είναι αρκετά σημαντική, το 10% απαντά πως δεν είναι καθόλου σημαντική, το 30% απαντά πως είναι λίγο σημαντική και το 40% απαντά πως είναι πολύ σημαντική.

Πίνακας 15. Σημαντικότητα της διαφήμισης της πολιτιστικής διαδρομής στο εξωτερικό

Πόσο σημαντική θεωρείτε την διαφήμιση της συγκεκριμένης πολιτιστικής διαδρομής στο εξωτερικό;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	Αρκετά σημαντική	24	48.0	48.0	48.0
	Καθόλου σημαντική	8	16.0	16.0	64.0
	Λίγο σημαντική	6	12.0	12.0	76.0
	Πολύ σημαντική	12	24.0	24.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

Γράφημα 15. Σημαντικότητα της διαφήμισης της πολιτιστικής διαδρομής στο εξωτερικό

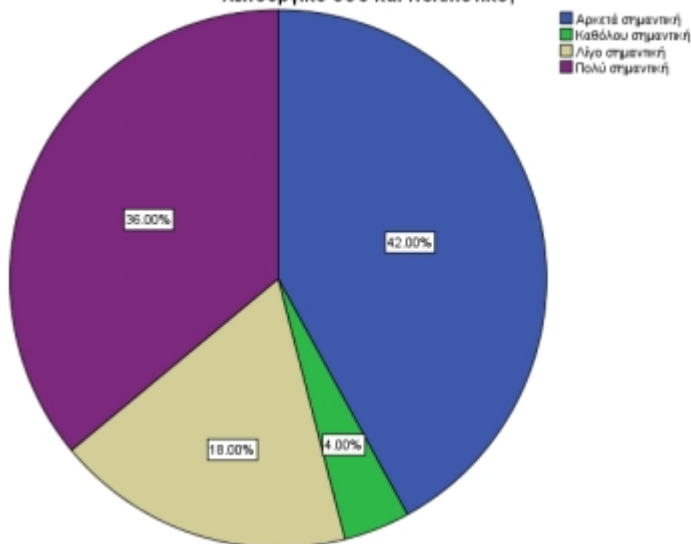
Σχετικά με την σημαντικότητα της διαφήμισης της συγκεκριμένης πολιτιστικής διαδρομής στο εξωτερικό, το 48% των ερωτηθέντων απαντά ότι είναι αρκετά σημαντική, το 16% απαντά ότι δεν είναι καθόλου σημαντική, το 12% απαντά ότι είναι λίγο σημαντική, και το 24% απαντά ότι είναι πολύ σημαντική.

Πίνακας 16. Σημαντικότητα της τακτικής συντήρησης των κτηρίων με σκοπό τόσο λειτουργικό όσο και πολιτιστικό

Πόσο σημαντική θεωρείτε την τακτική συντήρηση των κτηρίων με σκοπό τόσο λειτουργικό όσο και πολιτιστικό;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	Αρκετά σημαντική	21	42.0	42.0	42.0
	Καθόλου σημαντική	2	4.0	4.0	46.0
	Λίγο σημαντική	9	18.0	18.0	64.0
	Πολύ σημαντική	18	36.0	36.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

Πόσο σημαντική θεωρείτε την τακτική συντήρηση των κτηρίων με σκοπό τόσο λειτουργικό όσο και πολιτιστικό;

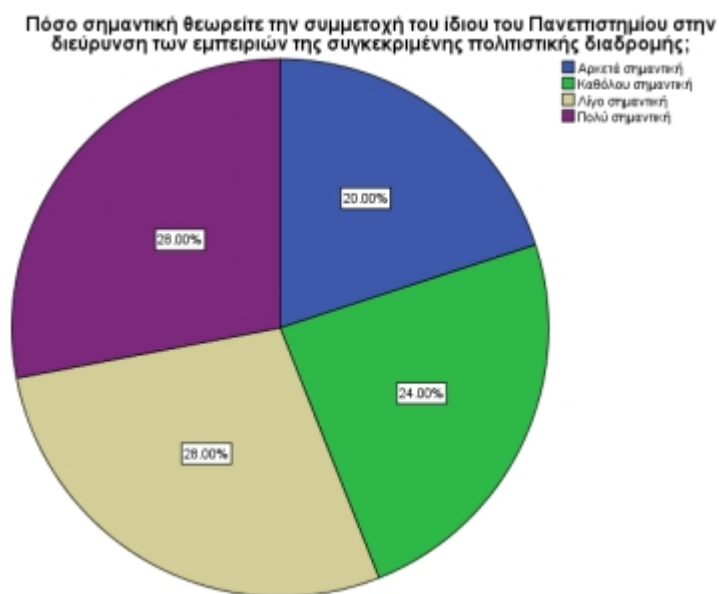
Γράφημα 16. Σημαντικότητα της τακτικής συντήρησης των κτηρίων με σκοπό τόσο λειτουργικό όσο και πολιτιστικό

Όσον αφορά το πόσο σημαντικό κρίνουν οι ερωτηθέντες την τακτική συντήρηση των κτηρίων με σκοπό τόσο λειτουργικό όσο και πολιτιστικό, το 42% απαντά ότι είναι αρκετά σημαντική, το 4% απαντά ότι δεν είναι καθόλου σημαντική, το 18% απαντά ότι είναι λίγο σημαντική, και το 36% απαντά ότι είναι πολύ σημαντική.

Πίνακας 17. Σημαντικότητα της συμμετοχής του Πανεπιστημίου στην διεύρυνση των εμπειριών της συγκεκριμένης πολιτιστικής διαδρομής

Πόσο σημαντική θεωρείτε την συμμετοχή του ίδιου του Πανεπιστημίου στην διεύρυνση των εμπειριών της συγκεκριμένης πολιτιστικής διαδρομής;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	Αρκετά σημαντική	10	20.0	20.0	20.0
	Καθόλου σημαντική	12	24.0	24.0	44.0
	Λίγο σημαντική	14	28.0	28.0	72.0
	Πολύ σημαντική	14	28.0	28.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

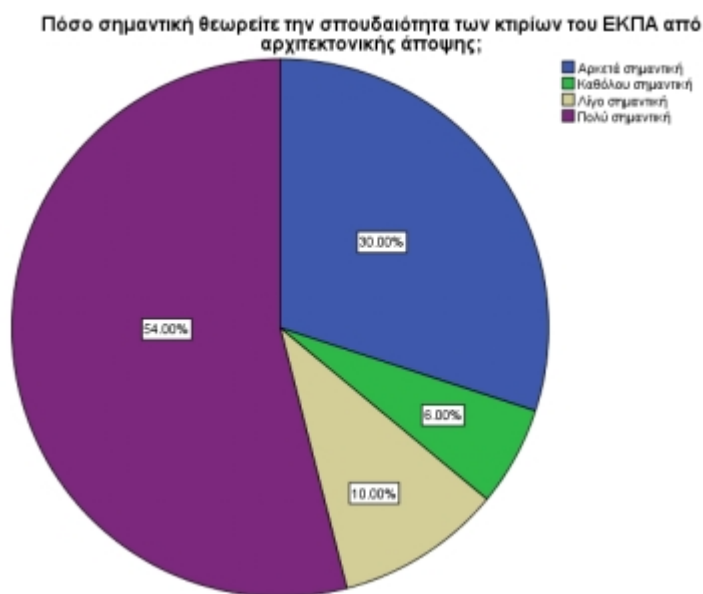
Γράφημα 17. Σημαντικότητα της συμμετοχής του Πανεπιστημίου στην διεύρυνση των εμπειριών της συγκεκριμένης πολιτιστικής διαδρομής

Σχετικά με την σημαντικότητα της συμμετοχής του ίδιου του Πανεπιστημίου στην διεύρυνση των εμπειριών που αποκομίζονται από την συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή, εδώ το 20% κρίνει ότι είναι αρκετά σημαντική, το 24% κρίνει ότι δεν είναι καθόλου σημαντική, το 28% κρίνει ότι είναι λίγο σημαντική και ένα επιπλέον 28% ότι είναι πολύ σημαντική.

Πίνακας 18. Άποψη περί σημαντικότητας των κτηρίων του ΕΚΠΑ από αρχιτεκτονικής άποψης

Πόσο σημαντική θεωρείτε την σπουδαιότητα των κτηρίων του ΕΚΠΑ από αρχιτεκτονικής άποψης;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	Αρκετά σημαντική	15	30.0	30.0	30.0
	Καθόλου σημαντική	3	6.0	6.0	36.0
	Λίγο σημαντική	5	10.0	10.0	46.0
	Πολύ σημαντική	27	54.0	54.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

Γράφημα 18. Άποψη περί σημαντικότητας των κτηρίων του ΕΚΠΑ από αρχιτεκτονικής άποψης

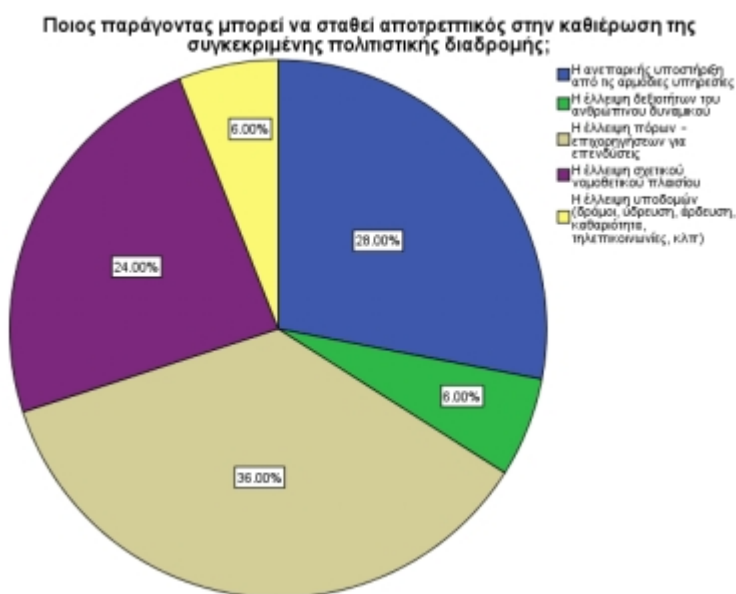
Σχετικά με το πόσο σημαντική θεωρούν οι ερωτηθέντες την σπουδαιότητα των κτηρίων του ΕΚΠΑ από αρχιτεκτονικής άποψης, το 54% την θεωρεί πολύ σημαντική, το 30% την θεωρεί αρκετά σημαντική, το 10% την θεωρεί λίγο σημαντική και το 6% την θεωρεί καθόλου σημαντική.

Πίνακας 19. Αποτρεπτικοί παράγοντες για την καθιέρωση της πολιτιστικής διαδρομής

Ποιος παράγοντας μπορεί να σταθεί αποτρεπτικός στην καθιέρωση της συγκεκριμένης πολιτιστικής διαδρομής;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	Η ανεπαρκής υποστήριξη από τις αρμόδιες υπηρεσίες	14	28.0	28.0	28.0
	Η έλλειψη δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού	3	6.0	6.0	34.0

Η έλλειψη πόρων – επιχορηγήσεων για επενδύσεις	18	36.0	36.0	70.0
Η έλλειψη σχετικού νομοθετικού πλαισίου	12	24.0	24.0	94.0
Η έλλειψη υποδομών (δρόμοι, ύδρευση, άρδευση, καθαριότητα, τηλεπικοινωνίες, κλπ)	3	6.0	6.0	100.0
Σύνολο	50	100.0	100.0	

Γράφημα 19. Αποτρεπτικοί παράγοντες για την καθιέρωση της πολιτιστικής διαδρομής

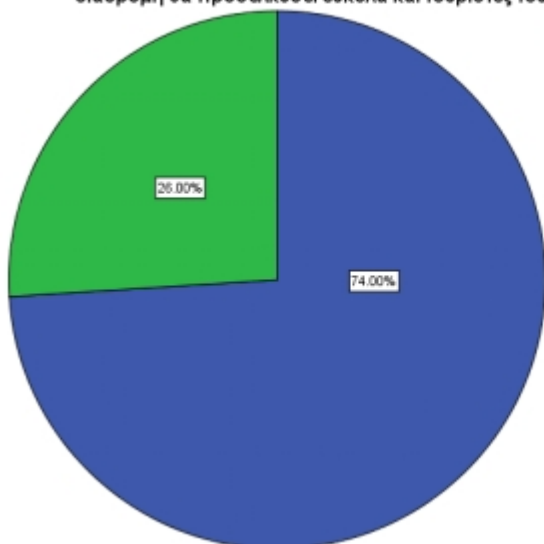
Όσον αφορά στους παράγοντες που μπορούν να σταθούν αποτρεπτικοί στην καθιέρωση της συγκεκριμένης πολιτιστικής διαδρομής, εδώ το 28% κρίνει ότι αφορούν την ανεπαρκή υποστήριξη από τις αρμόδιες υπηρεσίες, το 6% κρίνει ότι αφορούν την έλλειψη δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, το 36% κρίνει ότι αφορούν την έλλειψη πόρων – επιχορηγήσεων για επενδύσεις, το 24% κρίνει ότι αφορούν την έλλειψη σχετικού νομοθετικού πλαισίου, και τέλος, ένα επιπλέον 24% κρίνει ότι αφορούν την έλλειψη υποδομών (δρόμοι, ύδρευση, άρδευση, καθαριότητα, τηλεπικοινωνίες, κλπ).

Πίνακας 20. Άποψη περί ευκολίας προσέγγισης τουριστών από το εξωτερικό για την συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή

Θεωρείτε ότι εκτός από τους εγχώριους τουρίστες, η συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή θα προσελκύσει εύκολα και τουρίστες του εξωτερικού;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	Ναι	37	74.0	74.0	74.0
	Όχι	13	26.0	26.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

Θεωρείτε ότι εκτός από τους εγχώριους τουρίστες, η συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή θα προσελκύσει εύκολα και τουρίστες του εξωτερικού;

Γράφημα 20. Άποψη περί ευκολίας προσέγγισης τουριστών από το εξωτερικό για την συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή

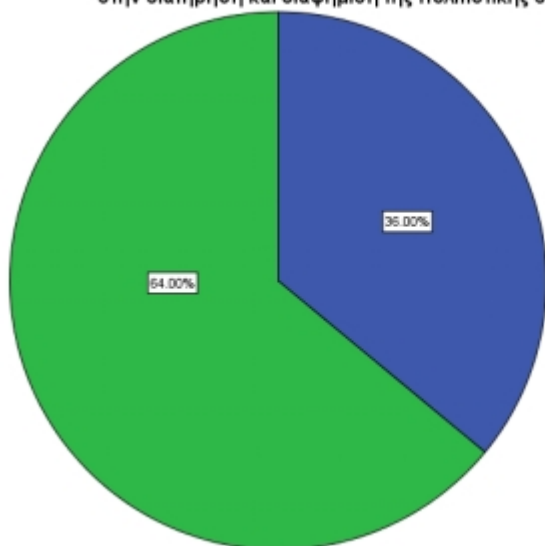
Σχετικά με το αν οι ερωτηθέντες κρίνουν ότι εκτός από τους εγχώριους τουρίστες, η συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή θα προσελκύσει εύκολα και τουρίστες του εξωτερικού, εδώ το 74% απαντά καταφατικά και το 26% απαντά αρνητικά.

Πίνακας 21. Άποψη περί δυνατότητας κράτους να διαδραματίσει ρόλο στην θεσμοθέτηση, διατήρηση και διαφήμιση της πολιτιστικής διαδρομής

Πιστεύετε ότι το κράτος μπορεί να διαδραματίσει ρόλο, στην θεσμοθέτηση και στην διατήρηση και διαφήμιση της πολιτιστικής διαδρομής;

		Συχνότητα	Ποσοστό	Ισχύον Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Ισχύον	Ναι	18	36.0	36.0	36.0
	Όχι	32	64.0	64.0	100.0
	Σύνολο	50	100.0	100.0	

Πιστεύετε ότι το κράτος μπορεί να διαδραματίσει ρόλο, στην θεσμοθέτηση και στην διατήρηση και διαφήμιση της πολιτιστικής διαδρομής;

Γράφημα 21. Άποψη περί δυνατότητας κράτους να διαδραματίσει ρόλο στην θεσμοθέτηση, διατήρηση και διαφήμιση της πολιτιστικής διαδρομής

Τέλος, όσον αφορά στο αν οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι το κράτος μπορεί να διαδραματίσει ρόλο, στην θεσμοθέτηση και στην διατήρηση και διαφήμιση της πολιτιστικής διαδρομής, το 64% απαντά αρνητικά ενώ το 36% απαντά θετικά.

6.4. Συσχετισμός δημογραφικών στοιχείων με τις απόψεις των ερωτηθέντων

Στα παρακάτω στατιστικά παρουσιάζεται η συσχέτιση του φύλου με το αν οι ερωτηθέντες κρίνουν ότι εκτός από τους εγχώριους τουρίστες, η συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή θα προσελκύσει εύκολα και τουρίστες του εξωτερικού, Εδώ παρατηρείται ότι οι άνδρες τείνουν να απαντούν περισσότερο θετικά, ενώ οι γυναίκες στην πλειονότητά τους αρνητικά.

Crosstab

Count

		Θεωρείτε ότι εκτός από τους εγχώριους τουρίστες, η συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή θα προσελκύσει εύκολα και τουρίστες του εξωτερικού;		Total
		Ναι	Όχι	
Φύλο	Άνδρας	29	0	29
	Γυναίκα	8	13	21
Total		37	13	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	24,260 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	21,149	1	,000		
Likelihood Ratio	29,395	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
N of Valid Cases	50				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,46.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

Εν συνεχεία, παρατηρείται η συσχέτιση του φύλου με το αν οι ερωτηθέντες πιστεύουν ότι το κράτος μπορεί να διαδραματίσει ρόλο, στην θεσμοθέτηση και στην διατήρηση και διαφήμιση της πολιτιστικής διαδρομής. Εδώ παρατηρείται ότι οι απαντήσεις των ανδρών είναι σχεδόν μοιρασμένες, ενώ οι γυναίκες απαντούν ως επί το πλείστον αρνητικά.

Crosstab

Count

		Πιστεύετε ότι το κράτος μπορεί να διαδραματίσει ρόλο, στην θεσμοθέτηση και στην διατήρηση και διαφήμιση της πολιτιστικής διαδρομής;		Total
		Ναι	Όχι	
Φύλο	Άνδρας	18	11	29
	Γυναίκα	0	21	21
Total		18	32	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	20,366 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	17,761	1	,000		
Likelihood Ratio	26,846	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
N of Valid Cases	50				

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7,56.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Στα παρακάτω στατιστικά εμφανίζεται ο συσχετισμός του φύλο με το αν οι ερωτηθέντες θεωρούν πως αξίζουν τα κτήρια του ΕΚΠΑ να αποτελέσουν μια πολιτιστική διαδρομή. Εδώ παρατηρείται ότι οι άνδρες απαντούν εξ ολοκλήρου θετικά, ενώ οι γυναίκες είναι σχεδόν μοιρασμένες μεταξύ θετικών και αρνητικών απαντήσεων, αν και σε γενικές γραμμές και σε αυτές οι θετικές απαντήσεις είναι περισσότερες.

Crosstab

Count

		Θεωρείτε πως αξίζουν τα κτήρια του ΕΚΠΑ να αποτελέσουν μια πολιτιστική διαδρομή;		Total
		Ναι	Όχι	
Φύλο	Ανδρας	29	0	29
	Γυναίκα	13	8	21
Total		42	8	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	13,152 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	10,470	1	,001		
Likelihood Ratio	16,057	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
N of Valid Cases	50				

a. 2 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,36.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Όσον αφορά τον συσχετισμό της ηλικίας των ερωτηθέντων με το αν θεωρούν ότι εκτός από τους εγχώριους τουρίστες, η συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή θα προσελκύσει εύκολα και τουρίστες του εξωτερικού, εδώ οι ηλικίες που έχουν μεγαλύτερη συγκέντρωση σε αρνητικές απαντήσεις είναι οι ηλικίες 51-65, ενώ όλες οι άλλες ηλικίες απαντούν εξ ολοκλήρου θετικά.

Crosstab

Count

		Θεωρείτε ότι εκτός από τους εγχώριους τουρίστες, η συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή θα προσελκύσει εύκολα και τουρίστες του εξωτερικού;		Total
		Ναι	Όχι	
Ηλικία	18-25	12	0	12
	26-35	19	0	19
	36-50	3	0	3
	51-65	3	13	16
Total		37	13	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	37,331 ^a	3	,000
Likelihood Ratio	41,863	3	,000
N of Valid Cases	50		

a. 5 cells (62,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,78.

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Όσον αφορά στον συσχετισμό της ηλικίας με το αν οι ερωτηθέντες πιστεύουν ότι το κράτος μπορεί να διαδραματίσει ρόλο, στην θεσμοθέτηση και στην διατήρηση και διαφήμιση της πολιτιστικής διαδρομής, οι ηλικίες 36 – 50 και 51 – 65 απαντούν εξ' ολοκλήρου αρνητικά, οι ηλικίες 18-25 απαντούν εξ' ολοκλήρου θετικά ενώ στις ηλικίες 26-35 οι απαντήσεις είναι μοιρασμένες αν και περισσότερες είναι οι αρνητικές.

Crosstab

Count

		Πιστεύετε ότι το κράτος μπορεί να διαδραματίσει ρόλο, στην θεσμοθέτηση και στην διατήρηση και διαφήμιση της πολιτιστικής διαδρομής;		Total
		Ναι	Όχι	
Ηλικία	18-25	12	0	12
	26-35	6	13	19
	36-50	0	3	3
	51-65	0	16	16
Total		18	32	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	32,182 ^a	3	,000
Likelihood Ratio	41,643	3	,000
N of Valid Cases	50		

a. 3 cells (37,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,08.

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Εν συνεχεία, και όσον αφορά τον συσχετισμό της ηλικίας με το αν οι ερωτηθέντες θεωρούν πως αξίζουν τα κτήρια του ΕΚΠΑ να αποτελέσουν μια πολιτιστική διαδρομή, οι ηλικίες 18 – 25, 26-35 και 36 – 50 απαντούν εξ ολοκλήρου θετικά ενώ στις ηλικίες 51-65 είναι ακριβώς μοιρασμένες.

Crosstab

Count

		Θεωρείτε πως αξίζουν τα κτήρια του ΕΚΠΑ να αποτελέσουν μια πολιτιστική διαδρομή;		Total
		Ναι	Όχι	
Ηλικία	18-25	12	0	12
	26-35	19	0	19
	36-50	3	0	3
	51-65	8	8	16
Total		42	8	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,238 ^a	3	,000
Likelihood Ratio	21,786	3	,000
N of Valid Cases	50		

a. 5 cells (62,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,48.

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Στον συσχετισμό του επιπέδου εκπαίδευσης με το αν οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι εκτός από τους εγχώριους τουρίστες, η συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή θα προσελκύσει εύκολα και τουρίστες του εξωτερικού, εδώ παρατηρείται ότι οι απόφοιτοι Α' Βάθμιας και Β' Βάθμιας εκπαίδευσης απαντούν εξ' ολοκλήρου θετικά, ενώ οι απόφοιτοι της Γ' Βάθμιας εκπαίδευσης απαντούν ως επί το πλείστον (πλην ενός) αρνητικά.

Crosstab

Count

		Θεωρείτε ότι εκτός από τους εγχώριους τουρίστες, η συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή θα προσελκύσει εύκολα και τουρίστες του εξωτερικού;		Total
		Ναι	Όχι	
Εκπαίδευση	A' Βάθμι	9	0	9
	B' Βάθμι	27	0	27
	Γ' Βάθμι	1	13	14
Total		37	13	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	45,174 ^a	2	,000
Likelihood Ratio	50,101	2	,000
N of Valid Cases	50		

a. 2 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,34.

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Στα παρακάτω στατιστικά στοιχεία, κρίνεται ο συσχετισμός του επιπέδου εκπαίδευσης με το αν οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι το κράτος μπορεί να διαδραματίσει ρόλο, στην θεσμοθέτηση και στην διατήρηση και διαφήμιση της πολιτιστικής διαδρομής. Εδώ παρατηρείται ότι οι απόφοιτοι της Α' Βάθμιας εκπαίδευσης απαντούν εξ ολοκλήρου θετικά, οι απόφοιτοι της Β' Βάθμιας εκπαίδευσης απαντούν ως επί το πλείστον αρνητικά (με 18 έναντι 9) και οι απόφοιτοι της Γ' Βάθμιας εκπαίδευσης απαντούν εξ ολοκλήρου αρνητικά.

Crosstab

Count

		Πιστεύετε ότι το κράτος μπορεί να διαδραματίσει ρόλο, στην θεσμοθέτηση και στην διατήρηση και διαφήμιση της πολιτιστικής διαδρομής;		Total
		Ναι	Όχι	
Εκπαίδευση	A' Βάθμι	9	0	9
	B' Βάθμι	9	18	27
	Γ' Βάθμι	0	14	14
Total		18	32	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,958 ^a	2	,000
Likelihood Ratio	30,970	2	,000
N of Valid Cases	50		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,24.

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Όσον αφορά τον συσχετισμό του επιπέδου εκπαίδευσης με το αν οι ερωτηθέντες θεωρούν πως αξίζουν τα κτήρια του ΕΚΠΑ να αποτελέσουν μια πολιτιστική διαδρομή, εδώ οι απόφοιτοι της Α' Βάθμιας και της Β' Βάθμιας εκπαίδευσης απαντούν εξ ολοκλήρου θετικά ενώ στους απόφοιτους της Γ' Βάθμιας εκπαίδευσης οι απαντήσεις είναι σχεδόν μοιρασμένες.

Crosstab

Count

		Θεωρείτε πως αξίζουν τα κτήρια του ΕΚΠΑ να αποτελέσουν μια πολιτιστική διαδρομή;		Total
		Ναι	Όχι	
Εκπαίδευση	A' Βάθμι	9	0	9
	B' Βάθμι	27	0	27
	Γ' Βάθμι	6	8	14
Total		42	8	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	24,490 ^a	2	,000
Likelihood Ratio	24,846	2	,000
N of Valid Cases	50		

a. 3 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,44.

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Όσον αφορά τον συσχετισμό της ιδιότητας με το αν οι ερωτηθέντες θεωρούν ότι εκτός από τους εγχώριους τουρίστες, η συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή θα προσελκύσει εύκολα και τουρίστες του εξωτερικού, εδώ οι επιχειρηματίες απαντούν εξ' ολοκλήρου θετικά ενώ οι μόνιμοι κάτοικοι εξ' ολοκλήρου αρνητικά.

Crosstab

Count

		Θεωρείτε ότι εκτός από τους εγχώριους τουρίστες, η συγκεκριμένη πολιτιστική διαδρομή θα προσελκύσει εύκολα και τουρίστες του εξωτερικού;		Total
		Ναι	Όχι	
Ιδιότητα	Επιχειρηματίας	0	13	13
	Μόνιμος κάτοικος	37	0	37
Total		37	13	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	50,000 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	44,938	1	,000		
Likelihood Ratio	57,306	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
N of Valid Cases	50				

a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,38.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Στον συσχετισμό της ιδιότητας με το αν οι ερωτηθέντες πιστεύουν ότι το κράτος μπορεί να διαδραματίσει ρόλο, στην θεσμοθέτηση και στην διατήρηση και διαφήμιση της πολιτιστικής διαδρομής, εδώ οι επιχειρηματίες απαντούν εξ' ολοκλήρου αρνητικά, ενώ οι απόψεις των μόνιμων κατοίκων είναι σχεδόν μοιρασμένες.

Crosstab

Count

		Πιστεύετε ότι το κράτος μπορεί να διαδραματίσει ρόλο, στην θεσμοθέτηση και στην διατήρηση και διαφήμιση της πολιτιστικής διαδρομής;		Total
		Ναι	Όχι	
Ιδιότητα	Επιχειρηματίας	0	13	13
	Μόνιμος κάτοικος	18	19	37
Total		18	32	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	9,882 ^a	1	,002		
Continuity Correction ^b	7,883	1	,005		
Likelihood Ratio	14,076	1	,000		
Fisher's Exact Test				,002	,001
N of Valid Cases	50				

a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is

4,68.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

Στα παρακάτω στατιστικά φαίνεται ο συσχετισμός της ιδιότητας με το αν οι ερωτηθέντες θεωρούν πως αξίζουν τα κτήρια του ΕΚΠΑ να αποτελέσουν μια πολιτιστική διαδρομή, εδώ 5 εκ των επιχειρηματιών απαντούν θετικά και 8 αρνητικά, ενώ οι μόνιμοι κάτοικοι απαντούν εξ' ολοκλήρου θετικά.

Crosstab

Count

		Θεωρείτε πως αξίζουν τα κτήρια του ΕΚΠΑ να αποτελέσουν μια πολιτιστική διαδρομή;		Total
		Ναι	Όχι	
Ιδιότητα	Επιχειρηματίας	5	8	13
	Μόνιμος κάτοικος	37	0	37
Total		42	8	50

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	27,106 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	22,721	1	,000		
Likelihood Ratio	26,644	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
N of Valid Cases	50				

a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,08.

b. Computed only for a 2x2 table

Symmetric Measures^a

	Value
N of Valid Cases	50

a. Correlation statistics are available for numeric data only.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί μια ειδική μορφή τουρισμού, που όχι απλώς συμβάλει σημαντικά στην τοπική ανάπτυξη μιας περιοχής, αλλά επίσης βοηθά σε μεγάλο βαθμό στη διατήρηση της ταυτότητας ενός τόπου και στην πρόοδο του πολιτισμού του. Οι πολιτιστικές διαδρομές που μελετήθηκαν στην εργασία αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο για την ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού, αφού συνδράμουν καθοριστικά στην ανάδειξη, την προβολή και την επισκεψιμότητα του πολιτιστικού πλούτου ενός τόπου.

Παράλληλα, μέσα από την εξέταση της μελέτης περίπτωσης, αυτό που γίνεται αντιληπτό είναι ότι στις περιπτώσεις συγκεκριμένων γεωγραφικών ενοτήτων (τοπική κλίμακα), όπου εντοπίζεται ένα μίγμα μνημειακής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, ως καταλληλότερη κρίνεται η χάραξη μικτών πολιτιστικών διαδρομών, αφού ενδεχομένως τα πολιτιστικά στοιχεία μιας τέτοιας περιοχής ίσως δεν επαρκούν (ποιοτικά και ποσοτικά) για να προκύψουν ολοκληρωμένες/αυτοτελείς μονοθεματικές ή ιστορικές διαδρομές.

Γενικότερα, όσον αφορά στην επιλογή και τη χάραξη των πολιτιστικών διαδρομών στην τοπική κλίμακα, κάποιες βασικές κατευθύνσεις σχεδιασμού είναι:

- η επιλογή της διαδρομής να αλληλεπιδρά με το φυσικό περιβάλλον και να αξιοποιεί τα στοιχεία της φυσικής κληρονομιάς και του τοπίου, τα οποία άλλωστε αποτελούν και το ενδιάμεσο/μεταβατικό στάδιο των διαδρομών (χωρίς να αποκλείεται -κάποιες φορές- τα ίδια τα φυσικά στοιχεία να αποτελούν και έναν από τους προορισμούς της πολιτιστικής διαδρομής).
- οι πολιτιστικές διαδρομές θα πρέπει να μην περιορίζονται αποκλειστικά στα όρια διοικητικών ενοτήτων, αλλά να ακολουθούν την πολιτιστική γεωγραφία ενός τόπου.
- να συνδυάζονται με το παραγωγικό σύστημα και δη τον αγροτικό τομέα και τα τοπικά προϊόντα, προκειμένου να τροφοδοτούν ουσιαστικά την τοπική ανάπτυξη.

Συμπερασματικά, ο πολιτιστικός τουρισμός μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό και κυρίως ήπιο και αειφορικό μέσο στην αναπτυξιακή διαδικασία μιας περιοχής.

Επιπλέον, ειδικά οι πολιτιστικές διαδρομές μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στην εξωστρέφεια ενός τόπου, η οποία με τη σειρά της μπορεί να δράσει καταλυτικά στην περαιτέρω πολιτιστική και πολιτισμική ανάπτυξη (μέσω των δράσεων ανάδειξης της υλικής και άυλης πολιτιστικής της κληρονομιάς), επ' ωφελεία της τοπικής οικονομίας και κοινωνίας.

Οι πολιτιστικές διαδρομές, ως πρότυπο αξιοποίησης της πολιτισμικής κληρονομιάς, συνιστούν πλέον ένα διαφοροποιημένο τουριστικό «προϊόν». Κυρίαρχη στρατηγική επιλογή, σε παγκόσμιο επίπεδο, αποτελεί σήμερα η αξιοποίηση της πολιτισμικής κληρονομιάς μέσω μιας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Πυρήνας αυτής της ανάπτυξης είναι η ποιότητα και η διαφοροποίηση του «προϊόντος» των τουριστικών προορισμών. Η ενδυνάμωση του ρόλου του πολιτισμού και η ολοκληρωμένη προσέγγιση του τρόπου αξιοποίησής του, μέσα από πολιτιστικές διαδρομές, αποτελεί κύριο μοχλό τουριστικής ανάπτυξης και ευρείας διάχυσης του πολιτιστικού οφέλους. Η δικτύωση των πολιτισμικών στοιχείων υπό την μορφή διαδρομών, αποτελεί μια σύγχρονη μέθοδο εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος. Αυτό συνεπάγεται τη διεύρυνση της ομάδας ενδιαφέροντος, με στόχο την προσέλκυση νέων επισκεπτών και την άνοδο της τοπικής οικονομίας, υπό την προϋπόθεση ότι έχει προηγηθεί σωστή οργάνωση και διαχείριση του εγχειρήματος, ώστε να ικανοποιηθεί παράλληλα και η παράμετρος της βιωσιμότητας.

Η τουριστική ζήτηση, διαμορφώνεται κάθε φορά με βάση τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου τουρίστα και φτιάχνει το πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσεται η σύγχρονη τουριστική επιχειρηματικότητα. Η τουριστική βιομηχανία προσαρμόζεται ανάλογα, ώστε να υποστηρίξει τη νέα ζήτηση, παρέχοντας τα κατάλληλα τουριστικά προϊόντα και υπηρεσίες και λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά των νέων ομάδων τουριστών. Αντιπροσωπευτικό δείγμα αυτών των ομάδων αποτελεί, ο έμπειρος με πλούσια ταξιδιωτική εμπειρία τουρίστας, ο οποίος έχει σύνθετες απαιτήσεις και ιδιαίτερες προσδοκίες από την εκάστοτε επιλογή του. Τα νέα δεδομένα, τοποθέτησαν τον πολιτιστικό τουρισμό και ειδικότερα τις πολιτιστικές διαδρομές, στο επίκεντρο του επιχειρηματικού ενδιαφέροντος.

Οι πολιτιστικές διαδρομές ως μια μορφή εναλλακτικού τουρισμού, χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη ενός κυρίαρχου ειδικού κινήτρου στη ζήτηση, το οποίο συνδέεται με την περιήγηση, το περιβάλλον, τη γνωριμία με την τοπική παράδοση και το πολιτιστικό απόθεμα της περιοχής, την επίσκεψη ιστορικών χώρων και παραδοσιακών οικισμών και τη συμμετοχή σε τοπικές εκδηλώσεις. Ως ελκυστικό τουριστικό προϊόν, οι πολιτιστικές διαδρομές θα πρέπει να προσφέρουν σεβασμό της κοινωνικής και περιβαλλοντικής δομής της περιοχής, σχετική αυτονομία στον τουρίστα και περιήγηση με μικρή ή ελάχιστη χρήση υπηρεσιών οργανωμένου τουρισμού. Οι τουριστικές μονάδες φιλοξενίας πρέπει να είναι μικρής δυναμικότητας, και οι φορείς να είναι τοπικοί, ώστε τα οικονομικά οφέλη να παραμένουν στις τοπικές κοινωνίες.

Επίσης, μια πολιτιστική διαδρομή αυξάνει την ανταγωνιστικότητά της, όταν οι επιπτώσεις είναι μικρές για το περιβάλλον και λιγότερο αρνητικές για τον ντόπιο πληθυσμό. Ειδικότερα, οι πολιτιστικές διαδρομές σε περιοχές της υπαίθρου με πλούσιους περιβαλλοντικούς και

πολιτιστικούς πόρους, πρέπει να ανταποκρίνονται στη βασική αρχή της αειφορίας, μέσω της ανατροφοδότησης της ανάπτυξης και της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Βασικοί συντελεστές βιωσιμότητας και αειφορίας, στην περίπτωση αυτή, είναι η συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας αλλά και σταθεροποίηση των υπαρχουσών, καθώς και η κάλυψη της ανάγκης των τοπικών κοινωνιών για έξοδο από την απομόνωση και την επικοινωνία με τον έξω κόσμο.

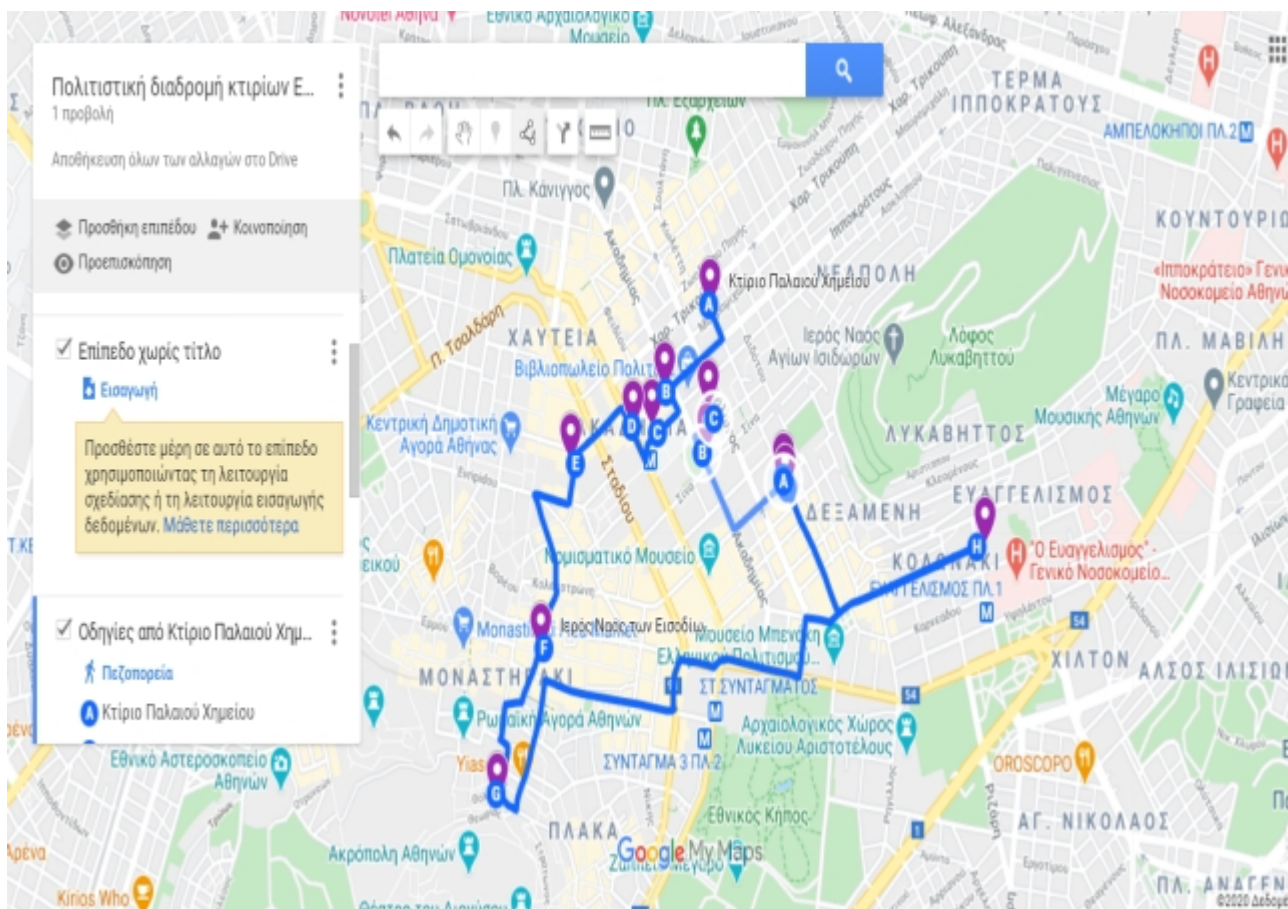
Άλλες παράμετροι υποστηρικτικές της βιώσιμης ανάπτυξης μέσω της προώθησης των πολιτιστικών διαδρομών ως «τουριστικών προϊόντων», είναι η συγκρότηση ενός μοντέλου ανάπτυξης το οποίο ενσωματώνεται ισόρροπα στις υπάρχουσες δομές. Παράλληλα πρέπει το αναπτυξιακό αυτό μοντέλο, να βελτιώνει την υπάρχουσα κατάσταση, διαμορφώνοντας μια παραγωγική δομή, στην οποία δεσπόζουσα θέση κατέχει η προσφορά εξειδικευμένων υπηρεσιών, που καλύπτουν τη ζήτηση των ειδικών ομάδων εναλλακτικού τουρισμού. Η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού μέσα από τις πολιτιστικές διαδρομές, προσδίδει σε αυτές πέραν της πολιτισμικής και σημαντική οικονομική αξία. Η έννοια της οικονομίας στα πολιτιστικά αγαθά και στις μεθόδους αξιοποίησής τους εμφανίζεται, για πρώτη φορά, τη δεκαετία του 1960, με το βιβλίο των William J., Baumol και William G. Bowen, με τίτλο: «Performing Arts: The economic dilemma» (εκδ. 1966), να αποτελεί τομή στο χώρο.

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1960, οι M. Blaug και A. Peacock δημοσιεύουν πολλά άρθρα σχετικά με τον ρόλο της οικονομίας στο χώρο του πολιτισμού. Μετά τη δεκαετία του 1980 αναπτύσσεται ένας νέος κλάδος των οικονομικών, η Πολιτιστική Οικονομία. Η συστηματική ανάπτυξη της Πολιτιστικής Οικονομίας συμβαίνει από το 2000 και μετά. Τα τελευταία χρόνια ισχυροποιείται το ενδιαφέρον για τα οικονομικά του πολιτισμού, την ίδια στιγμή που τέχνη και πολιτισμός, είναι έννοιες όχι ιδιαίτερα συμβατές με την οικονομική επιστήμη. Μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι ο πολιτισμός μοιάζει ταυτόχρονα να έλκει και να απωθεί, την επιστήμη της οικονομίας. Ο πολιτιστικός τουρισμός προσδίδει στα αγαθά του πολιτισμού σημαντική οικονομική αξία μέσα από τη συστηματική αύξηση της ζήτησης «πολιτιστικών προορισμών».

Ο σχεδιασμός των πολιτιστικών διαδρομών νοούμενων ως «τουριστικά προϊόντα», για να είναι οικονομικά επιτυχής, θα πρέπει να ακολουθεί τη στρατηγική του Μάρκετινγκ. Πιο συγκεκριμένα, συνδέεται με τους κλάδους: Μάρκετινγκ τόπου και τουριστικό Μάρκετινγκ. Ένα Στρατηγικό Σχέδιο Μάρκετινγκ Τόπου, έχει στόχο την επίτευξη κάποιων αντικειμενικών στόχων, με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής και την ικανοποίηση αντίστοιχων συμφερόντων. Είναι επιτυχημένο όταν, η κατανάλωση των αγαθών και των υπηρεσιών του τόπου, παρέχουν ικανοποίηση στις επιχειρήσεις και οι προσδοκίες των επισκεπτών

ικανοποιούνται «στο βαθμό που τα αγαθά και οι υπηρεσίες που τους παρέχει ο τόπος είναι και αυτά τα οποία επιθυμούν να λάβουν».

Όπως παρατηρείται και από τα αποτελέσματα της έρευνας, είναι εμφανές ότι οι περισσότεροι εκ των ερωτηθέντων συμφωνούν στην δημιουργία μιας ενιαίας πολιτιστικής διαδρομής η οποία πρέπει να προβληθεί τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και στο εξωτερικό. Ο χάρτης που δημιουργήθηκε για την πολιτιστική διαδρομή είναι ο ακόλουθος και περιλαμβάνει όλα τα κτήρια του ΕΚΠΑ. Πρόκειται για μια διαδρομή συνολικής διάρκειας πεζή 1 ώρας και 15 λεπτών.

(εικ. 54: Χάρτης πολιτισμικής διαδρομής Πανεπιστημιακών κτηρίων του ΕΚΠΑ στην Αττική)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η Πολιτιστική Κληρονομιά είναι το κληροδότημα από φυσικά αντικείμενα όπως η πολιτιστική ιδιοκτησία- περιουσία και από άυλα χαρακτηριστικά μιας κοινωνίας, τα οποία κληροδοτούνται από τις παλαιότερες γενιές, διατηρούνται στο παρόν και διασφαλίζονται για το μέλλον ώστε να επωφελούνται οι επερχόμενες. Ο όρος Πολιτιστική Κληρονομιά περιλαμβάνει τον απτό πολιτισμό (όπως κτήρια, μνημεία, τοπία, βιβλία, έργα τέχνης και τεκμήρια), τον άυλο πολιτισμό (όπως τη λαογραφία, τις παραδόσεις, τη γλώσσα και τη γνώση) και τη «φυσική» κληρονομιά, που περιλαμβάνει σημαντικά πολιτιστικά τοπία και βιοποικιλότητα.

Η πολιτιστική κληρονομιά είναι μοναδική και αναντικατάστατη, γεγονός το οποίο επιφορτίζει τον σύγχρονο πολιτισμό με την ευθύνη της διατήρησης και διαφύλαξης της. Για τη διαφύλαξη αυτού του πολιτιστικού αποθέματος, πραγματοποιούνται επιτυχείς προσπάθειες για τη διατήρηση της «μελλοντικής κληρονομιάς» ενώ στο πλαίσιο της εννοιολογικής εξέλιξης, εισάγεται η κατηγορία πολιτιστικές διαδρομές, αντιπροσωπεύοντας μία σύγχρονη προσέγγιση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Με τις πολιτιστικές διαδρομές συνδέονται τα πολιτιστικά αγαθά μεταξύ τους και ενσωματώνονται σε ένα κοινό και διεπιστημονικό πλαίσιο, ενισχύοντας τη σημασία των διαφόρων κατηγοριών πολιτιστικών αγαθών.

Οι πολιτιστικές διαδρομές που καταγράφονται σε έναν φυσικό χώρο επηρεάζονται από τα χαρακτηριστικά αυτού και στη συνέχεια τον επαναδιαμορφώνουν στο πλαίσιο μιας διαδραστικής διαδικασίας. Μία πολιτιστική διαδρομή αποτελεί ένα πολιτιστικό αγαθό. Η αναγνώρισή της αφορά στη διαπίστωση ότι συνδέεται με διαφορετικούς πολιτισμούς τους οποίους έχει εμπλουτίσει, αλλά και από τους οποίους έχει τροφοδοτηθεί.

Οι πολιτιστικές διαδρομές έχουν δυναμικό χαρακτήρα που εκφράζεται κατ' εξοχήν από το πνεύμα και τις παραδόσεις, που αποτελούν την άυλη κληρονομιά τους και προωθώντας τη συνεργασία για την προστασία της κληρονομιάς μπορούν να ενισχύσουν την κατανόηση και την επικοινωνία μεταξύ διαφορετικών περιοχών, κοινωνικών ομάδων και λαών. Παράλληλα, στο μέτρο που επιβιώνουν ή αναβιώνουν μπορούν να εξελιχθούν σε συντελεστές ολοκληρωμένης και βιώσιμης ανάπτυξης.

Ολοκληρώνοντας την παρούσα διπλωματική εργασία και παρουσιάζοντας τις προτεινόμενες λύσεις για τη δικτύωση των κτηρίων του ΕΚΠΑ σε μια ενιαία πολιτιστική διαδρομή, μπορούν να εξαχθούν ορισμένα γενικά συμπεράσματα σχετικά με αυτή τη μορφή αντιμετώπισης της

πολιτιστικής κληρονομιάς σε περιοχές της υπαίθρου. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι τα εξής:

Τα στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι αδιαμφισβήτητης σημασίας και αξίας, αλλά λόγω των πιέσεων που δέχονται τόσο από το φυσικό περιβάλλον όσο και από τις ανθρώπινες δραστηριότητες κινδυνεύουν να αλλοιωθούν και να υποβαθμιστούν. Μάλιστα, το φαινόμενο της υποβάθμισης γίνεται ακόμα πιο έντονο όταν πρόκειται για πολιτιστικά στοιχεία της υπαίθρου τα οποία βρίσκονται διάσπαρτα στο χώρο. Όμως μέσω της δικτύωσης των τόπων πολιτιστικής κληρονομιάς αντιμετωπίζονται σαν ένα σύνολο, μέσα στο οποίο αναδεικνύεται η αξία του καθενός χωριστά, και δράσεις για την προστασία και ανάδειξή τους είναι πιο αποδοτικές. Σημαντικό εργαλείο για τη δικτύωση των τόπων πολιτιστικής κληρονομιάς σε αυτή την κλίμακα αποτελούν οι πολιτιστικές διαδρομές. Μέσω των πολιτιστικών διαδρομών και των επιμέρους παρεμβάσεων τα στοιχεία αντιμετωπίζονται ενιαία, σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα ιδιαίτερα γνωρίσματα που χαρακτηρίζουν τις ορεινές περιοχές της υπαίθρου. Παράλληλα, οι πολιτιστικές διαδρομές αποτελούν και ένα σημαντικό εργαλείο ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού και ταυτόχρονα ένα μέσο για την ενίσχυση της εξωστρέφειας της περιοχής.

Για την επίτευξη όμως μίας ουσιαστικής ανάπτυξης της υπαίθρου και πιο συγκεκριμένα των ορεινών περιοχών, πρέπει να ληφθούν μέτρα σε εθνικό επίπεδο μέσω κεντρικού σχεδιασμού. Οποιαδήποτε δραστηριότητα συμβάλει στην τόνωση της οικονομίας των αγροτικών περιοχών σε περιόδους οικονομικής ύφεσης δεν έχει παρά μόνο πρόσκαιρα αποτελέσματα. Το ίδιο ισχύει και για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς. Μάλιστα, στην περίπτωση των πολιτιστικών αγαθών υπάρχει σημαντικός κίνδυνος φθοράς και υποβάθμισής τους, καθώς μετατρέπονται σε ‘εμπορεύματα’ και ‘εργαλεία κερδοφορίας’ και χάνουν ουσιαστικά την πραγματική τους αξία για τον άνθρωπο, ως σύμβολα πολιτισμού.

Η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού μπορεί να συμβάλει αρκετά στην ανάπτυξη της περιοχής, τόσο σε πολιτιστικό και κοινωνικό επίπεδο όσο και στην τόνωση της τοπικής οικονομίας. Επίσης, μέσω του πολιτιστικού τουρισμού μπορούν να δημιουργηθούν και νέες θέσεις εργασίας που θα αφορούν κυρίως άτομα νεαρής ηλικίας, υψηλού μορφωτικού επιπέδου. Οι πολιτιστικές διαδρομές στα κτήρια του ΕΚΠΑ χαρακτηρίζονται από ένα ιδιαίτερο πολιτιστικό και κατά συνέπεια ιδεολογικό και συμβολικό περιεχόμενο καθώς συνιστούν τις μνήμες της πόλης και αναβιώνουν γεγονότα που αναπαράγουν Ιστορία. Τα κτήρια του ΕΚΠΑ με το έμπυχο ακαδημαϊκό δυναμικό αποτελούν κοιτίδα πολιτισμού όχι μόνο για την Ελλάδα αλλά και για όλο τον κόσμο.

Η καταγραφή στοιχείων της παρούσας εργασίας, προσβλέπει ότι θα αποτελούσε εν δυνάμει υλικό για να αναδείξει περαιτέρω μια πραγματικά αξιόλογη πολιτιστική διαδρομή στα ιστορικά κτήρια του ΕΚΠΑ, στο κέντρο της Αθήνας, καθώς και να ληφθεί κάθε μέριμνα από τους αρμόδιους Φορείς, προκειμένου αφενός για τη διατήρησή τους και αφετέρου για την μεγιστοποίηση του ενδιαφέροντος των κάθε ενδιαφέροντος επισκεπτών είτε σε εθνικό είτε σε διεθνές επίπεδο. Στόχος θα πρέπει να είναι η προσέλκυση του ενδιαφέροντος των ταξιδιωτών ώστε να περιλαμβάνεται στους σκοπούς ενός τουριστικού ταξιδιού. Στην περίπτωση των πολιτιστικών διαδρομών, δεν θα πρέπει να αγνοείται και ο ρόλος των επιχειρηματιών του τουρισμού, που σε σημαντικό βαθμό καθορίζουν τα τουριστικά ρεύματα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. «Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών», «ΕΚΠΑ 1837-1987 Εκατόν πενήντα χρόνια», «Κατάλογος Έκθεσης Ενθυμημάτων», εκδόσεις «Αποψη» Ε.Π.Ε.
2. ΕΚΠΑ, «Πανόραμα του Πανεπιστημίου Αθηνών, Δομή- Λειτουργία- Εκπαιδευτικό Έργο», εκδόσεις «Κοτινός» Α.Ε., Αθήνα, 2002.
3. ΕΚΠΑ, «Πανόραμα του Πανεπιστημίου Αθηνών, Δομή- Λειτουργία- Εκπαιδευτικό Έργο», εκδόσεις «Άτων» Ε.Ε., Αθήνα, 2010.
4. ΕΚΠΑ, Έντυπο ενημερωτικό φυλλάδιο έκδοσης Αθηνά, 2017.
5. Black, G. 2009, Το Ελκυστικό Μουσείο. Μουσεία και Επισκέπτες, Εκδόσεις ΠΙΟΠ, Αθήνα
6. Desvallées, A., & F. Mairesse, (επιμ.) 2014, Βασικές Έννοιες της Μουσειολογίας, Ελληνική Μετάφραση, Ελληνικό Τμήμα του ICOM (διαθέσιμο online στο http://network.icom.museum/fileadmin/user_upload/minisites/icom-greece/PDF/Museology_WEB.pdf)
7. Hooper-Greenhill, E., 2006, Το Μουσείο και οι Πρόδρομοί του, Εκδόσεις Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς
8. MacDonald, S., (επιμ.), 2012, Μουσείο και Μουσειακές Σπουδές. Ενας πλήρης Οδηγός, Εκδόσεις ΠΙΟΠ, Αθήνα
9. Pearce, S., 2002, Μουσεία, αντικείμενα, συλλογές. Μια πολιτισμική προσέγγιση, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη
10. Αντζουλάτου-Ρετσίλα, Ε., 2005, Πολιτιστικά και Μουσειολογικά Σύμμεικτα, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
11. Αφιέρωμα περιοδικού Εν Βόλω, τ. 22, 2006 για τα Μουσεία Πόλεων
12. Βελιώτη-Γεωργοπούλου, Μ. και Τουνταςάκη, Ειρ. (επιμ.), 1997, Μουσεία και άτομα με ειδικές ανάγκες - Εμπειρίες και προοπτικές, Κέντρο Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής - Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα, Gutenberg.
13. Βέμη, Β., Νάκου, Ε., (επιμ.) 2010, Μουσεία και Εκπαίδευση, Εκδόσεις Νήσος
14. Βερνίκος, Ν., Δασκαλοπούλου, Σ. (επιμ.) 2005, Πολιτιστικές Βιομηχανίες. Διαδικασίες, Υπηρεσίες, Αγαθά, Κριτική, Αθήνα.
15. Βουδούρη, Δ., 2003, Κράτος και Μουσεία. Το θεσμικό πλαίσιο των Αρχαιολογικών Μουσείων, Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα.

16. Γαλανίδου, Ν. Dommasne, L.H., (επιμ.), 2013, Μιλώντας στα παιδιά για το παρελθόν. Μια διεπιστημονική προσέγγιση, Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο, Αθήνα
17. Γιαλούρη, Ε., (επιμ.), 2013, Υλικός πολιτισμός. Η ανθρωπολογία στη χώρα των πραγμάτων, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα
18. Κακούρου-Χρόνη, Γ., 2006, Μουσείο-Σχολείο, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα
19. Καλεσοπούλου, Δ., (επιμ.), 2011, Παιδί και Εκπαίδευση στο Μουσείο. Θεωρητικές αφηγήσεις, παιδαγωγικές πρακτικές, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα
20. Κόκκινος, Γ., Αλεξάκη, Ε., (επιμ.) (2002): Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη μουσειακή αγωγή, Μεταίχμιο, Αθήνα.
21. Κουβέλη, Α., (2000): Η σχέση των μαθητών με το Μουσείο. Θεωρητική Προσέγγιση, Έρευνα στην Αθήνα και στην Ικαρία. Εκπαιδευτικά Προγράμματα, ΕΚΚΕ, Αθήνα.
22. Λιάκος, Α., 2007, Πώς το παρελθόν γίνεται ιστορία;, Πόλις, Αθήνα Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής
23. Μαυροσκούφης, Δ., κ. Α., (επιμ.) 2014, Το μουσείο ήταν τέλειο! Διαπολιτισμικά Προγράμματα Σχολείων σε Μουσεία. Οδηγός Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, Θεσσαλονίκη (http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi9/ypodراسi9.5-web-folder-3/OdigosEkpaideutikwnEpiskepsewn/Oδηγός_Εκπαιδευτικών_Επισκέψεων/index.html)
24. Μπούνια, Α., Γκαζή, Α., (επιμ), 2012, Εθνικά Μουσεία στη Νότια Ευρώπη. Ιστορία και Προοπτικές, Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο, Αθήνα
25. Μπούνια, Αλεξάνδρα [κ.α.] (επιμ.) (2008), Η τεχνολογία στην υπηρεσία της πολιτισμικής κληρονομιάς: διαχείριση, εκπαίδευση, επικοινωνία, Αθήνα, Καλειδοσκόπιο.
26. Νάκου, Ε., (2001): Μουσεία: Εμείς, τα Πράγματα και ο Πολιτισμός, Νήσος. Αθήνα
27. Νάκου, Ε., 2009, Μουσεία, ιστορίες, ιστορία, Εκδόσεις Νήσος
28. Νάκου, Ε., Γ. Κόκκινος, (επιμ.), Προσεγγίζοντας την ιστορική εκπαίδευση στις αρχές του 21ου αι., Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα
29. Νικονάνου, Ν. και Κασβίκης, Κ. (επιμ.) (2008), Εκπαιδευτικά ταξίδια στο χρόνο, Αθήνα, Εκδόσεις Πατάκης, Αθήνα
30. Νικονάνου, Ν., 2010, Μουσειοπαιδαγωγική. Από τη Θεωρία στην Πράξη, Αθήνα, Εκδόσεις Πατάκης, Αθήνα
31. Οικονόμου, Μ. (2003): Μουσείο: Αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός; Μουσειολογικοί προβληματισμοί και ζητήματα, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα
32. Aleksandrov D.N. (2006). Vysshaja pedagogika: Monografija [Higher Pedagogy: a monography]. Moscow: Jekslibris-Press, pp. 1004.

33. Boguslavskij M.V., Boguslavskaja T.N., Lobzarov V.M., Milovanov K.Ju. and Sumnitel'nyj K.E. (2012). Preemstvennost' i novatorstvo v razvitii osnovnyh napravlenij otechestvennoj pedagogicheskoy nauki (konec XIX-XX vv.): Monografija. Pod red. chlena-korrespondenta RAO
34. M.V. Boguslavskogo [Succession and innovation in the development of main areas of the national pedagogical science (the end of the XIX – XX centuries): a monography. In corresponding member of the Russian Academy of Education M. V. Boguslavskiy (Eds)]. Moscow: FGNU ITIP RAO, pp. 500.
35. Burov N.V. (2009). Pedagogicheskaja kul'turologija muzejnoj dejatel'nosti [Pedagogical culturology of museum activity]. St. Petersburg: Koncert, pp. 420.
36. Driga V.I. (2012). Razvitie professional'noj kar'ery sovremennogo pedagoga v uslovijah kreativnogo obrazovanija [Development of the modern teacher's professional career within creative education]. Standards and Monitoring in Education, 4, 48-51.
37. Fomina N.N. (1998). Izobrazitel'noe iskusstvo i obrazovanie [Fine arts and education]. Sodruzhestvo shkoly i uchrezhdenij kul'tury v hudozhestvennom vospitanii uchashhihsja: sbornik nauchnyh trudov [Cooperation of schools and cultural institutions for the students' artistic education: scientific proceedings]. Moscow: RAO, pp. 99-115.
38. Foreman-Peck L. and Travers K. (2013). What is distinctive about museum pedagogy and how can museums best support learning in schools? An action research inquiry into the practice of three regional museums. Educational Action Research, 21(1). Date View May 15, 2017 <http://dx.doi.org/10.1080/09650792.2013.761924>.
39. Mastenica E.N. (2010). Muzejnoe prostranstvo kak kul'turologicheskaja kategorija [Museum space as a culturological category]. Tretij Rossijskij kul'turologicheskij kongress s mezhdunarodnym uchastiem "Kreativnost' v prostranstve tradicii i innovacii": Tezisy dokladov i soobshhenij [The third Russian culturological congress with international participation "Creativity in the space of tradition and innovation]. St. Petersburg: JeJDOS, pp. 217.
40. Milovanov K.Ju. (2012). Muzejnaja pedagogika kak nauchnaja disciplina: genezis, jetapy stanovlenija, osnovnye tendencii razvitija [Museum Pedagogy as a scientific discipline: genesis, stages of formation, main development tendencies]. Moscow, FGNU ITIP RAO, pp. 15-36.
41. Milovanov K.Ju. (2013a). Prioritety i perspektivy razvitija istoriko-pedagogicheskikh issledovanij [Priorities and prospects of historical-pedagogical research development]. National and Foreign Pedagogy, 1, 48-57.

42. Milovanov K.Ju. (2013b). Pedagogicheskaja rol' muzeev v sociokul'turnom prostranstve sovremennoj Rossii [Pedagogical role of museums in the socio-cultural space of modern Russia]. *Values and Senses*, 6, 84-100.
43. Mori R.C. (2016). Dermeval Saviani's thought and education in science museums. *Educ. Pesqui.*, 42(2). Date View May 15, 2017 <http://dx.doi.org/10.1590/S1517-9702201604144612>.
44. Pahomova S.A. (2002). Moja malaja rodina: vklad muzejnoj pedagogiki [My "little motherland": the contribution of Museum Pedagogy]. *Novye cennosti obrazovanija: kul'turosoobraznaja shkola: nauchno-metodicheskij sbornik* [New educational values: culture-conforming school: a collection of scientific-methodological articles]. Moscow: "Narodnoe obrazovanie", pp. 132-134.
45. Scharon C.J. (2016). Long-Term Impacts of a Museum School Experience on Science Identity: A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts. Washington: University of Washington, pp. 105
46. Terekjan B.S. (2002). Shkol'nyj muzej kak centr shkol'noj zhizni [A school museum as the centre of school life]. *Novye cennosti obrazovanija: kul'turosoobraznaja shkola: nauchno- metodicheskij sbornik*. [New educational values: culture-conforming school: a collection of scientific-methodological articles]. Moscow: "Narodnoe obrazovanie", pp. 134-136.
47. Xanthoudaki M. (2015). Museums, innovative pedagogies and the twenty-first century learner: a question of methodology. *Museum & Society*, 13 (2), 247-265.

Κείμενο διαθέσιμο on line:

1. [wikipedia.org](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%9A%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CF%83%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C_%CE%A0%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AE%CE%BC%CE%B9%CE%BF_%CE%91%CE%B8%CE%B7%CE%BD%CF%8E%CE%BD), «Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%9A%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CF%83%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%8C_%CE%A0%CE%B1%CE%BD%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AE%CE%BC%CE%B9%CE%BF_%CE%91%CE%B8%CE%B7%CE%BD%CF%8E%CE%BD, (ανάκτηση στις 13/4/2019).
2. [uoa.gr](https://www.uoa.gr), «Το Πανεπιστήμιο- Σχετικά με το Πανεπιστήμιο», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://www.uoa.gr/to_panepistimio/, (ανάκτηση στις 13/4/2019).

3. [econ.uoa.gr](http://www.econ.uoa.gr/to-tmima/organwsh-kai-dioikhsh/grammateia.html/), «Σχολή Οικονομικών & Πολιτικών Επιστημών- Τμήμα Οικονομικών Επιστημών», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.econ.uoa.gr/to-tmima/organwsh-kai-dioikhsh/grammateia.html/>, (ανάκτηση στις 13/4/2019).
4. [uoa.gr](https://www.uoa.gr/to_panepistimio/ypiresies_panepistimiakes_monades/marasleio_dida_skaleio/), «Μαράσλειο Διδασκαλείο», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://www.uoa.gr/to_panepistimio/ypiresies_panepistimiakes_monades/marasleio_dida_skaleio/, (ανάκτηση στις 5/5/2019).
5. [eie.gr](http://www.eie.gr/), Αρχαιολογία της Πόλης των Αθηνών,- Αρχείο νεότερων μνημείων Μαράσλειο Διδασκαλείο, διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.eie.gr/> (ανάκτηση στις 13/4/2019).
6. [pspa.eu](http://pspa.eu/index.php/), «Πειραματικό Σχολείο Πανεπιστημίου Αθηνών», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://pspa.eu/index.php/> (ανάκτηση στις 8/5/2019).
7. [uoa.gr](https://www.uoa.gr/to_panepistimio/ypiresies_panepistimiakes_monades/peiramatiko_sc_holeio/), «Πειραματικό Σχολείο», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://www.uoa.gr/to_panepistimio/ypiresies_panepistimiakes_monades/peiramatiko_sc_holeio/, (ανάκτηση στις 11/5/2019).
8. [law.lib.uoa.gr](http://law.lib.uoa.gr/genikes-plirofories/istoriko/istoria-ktirioy-palaioy-chimeioy.html/), «Βιβλιοθήκη &Κέντρο Πληροφόρησης ΕΚΠΑ- Κτήριο Παλαιού Χημείου Πανεπιστημίου Αθηνών», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://law.lib.uoa.gr/genikes-plirofories/istoriko/istoria-ktirioy-palaioy-chimeioy.html/>, (ανάκτηση στις 15/5/2019)
9. [naftemporiki.gr](https://www.naftemporiki.gr/story/1047924/emploutismenes-diadromes-stin-athina/), Εμπλουτισμένες «Διαδρομές στην Αθήνα» - Στο Κέντρο Πολιτισμού «Ελληνικός Κόσμος», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.naftemporiki.gr/story/1047924/emploutismenes-diadromes-stin-athina/>, (ανάκτηση στις 13/4/2019).
10. [lesxi.uoa.gr](http://www.lesxi.uoa.gr/), «Πανεπιστημιακή Λέσχη», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.lesxi.uoa.gr/>, (ανάκτηση στις 23/4/2019).
11. [archive.uoa.gr](http://www.archive.uoa.gr/to-arxeio.html/), «ΕΚΠΑ,- Ιστορικό Αρχείο Πανεπιστημίου Αθηνών», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: [http://www.archive.uoa.gr/to-arxeio.html /](http://www.archive.uoa.gr/to-arxeio.html/), (ανάκτηση στις 19/4/2019).
12. [academyofathens.gr](http://www.academyofathens.gr/el/foundation/history/), «Ακαδημία Αθηνών», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.academyofathens.gr/el/foundation/history/>, (ανάκτηση στις 9/5/2019)
13. [el.wikipedia.org](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BA%CE%B1%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%AF%CE%B1_%CE%A0%CE%BB%CE%AC%CF%84%CF%89%CE%BD%CE%BF%CF%82), «Ακαδημία Πλάτωνος», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BA%CE%B1%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%AF%CE%B1_%CE%A0%CE%BB%CE%AC%CF%84%CF%89%CE%BD%CE%BF%CF%82, (ανάκτηση στις 19/5/2019).
14. [el.wikipedia.org](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%92%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AE%AE), «Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%92%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AE%AE

- [CE%BA%CE%B7_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%BF%CF%82](#), (ανάκτηση στις 12/4/2019).
15. [snfcc.org](#), «ΚΠΙΣΝ -Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.snfcc.org/ethniki-vivliothiki-tis-ellados/>, (ανάκτηση στις 10/4/2019).
 16. [kathimerini.gr](#), «Η νέα ζωή του Βαλλιάνειου Μεγάρου», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.kathimerini.gr/1004825/gallery/politismos/polh/h-nea-zwh-toy-vallianeioy-megaroy/>, (ανάκτηση στις 19/4/2019).
 17. [nlg.gr](#), «Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.nlg.gr/>, (ανάκτηση στις 11/4/2019).
 18. [athina984.gr](#), «Η Εθνική Βιβλιοθήκη Ανοικτή Για Όλους Στο ΚΠΙΣΝ Και Στο Βαλλιάνειο», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://athina984.gr/wp-site/2018/12/19/i-ethniki-vivliothiki-anoikti-gia-oloys-sto-kpissn-kai-sto-vallianeio>, (ανάκτηση στις 11/4/2019).
 19. [interel.uoa.gr](#), «Διεύθυνση Δημοσίων Σχέσεων και Ιστορίας», στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.interel.uoa.gr/dpt-public-etiquette/ekdhloseis/moyseio-istorias-palaio-panepistimio-8oloy-5-kai-klecydras-plaka.html/>, (ανάκτηση στις 1/5/2019).
 20. [uoa.gr](#), «Ιστορία του Πανεπιστημίου Αθηνών», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: https://www.uoa.gr/to_panepistimio/moyseia/istorias_toy_panepistimioy_athinon/ (ανάκτηση στις 11/4/2019).
 21. [el.wikipedia.org](#), «Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://el.wikipedia.org>, (ανάκτηση στις 17/4/2019).
 22. [deannoep.uoa.gr](#) «Κοσμητεία Σχολής Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://deannoep.uoa.gr/h-sxoli-n-o-p-e.html/>, (ανάκτηση στις 7/5/2019).
 23. [byzantineathens.com](#), «ΕΙΣΟΔΙΑ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΑΠΝΙΚΑΡΕΑΣ», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.byzantineathens.com/pialphanualphagammaiotaalpha-kappaalphapinuioatakappaalpharhoepsilonalpha.html/>, (ανάκτηση στις 28/5/2019).
 24. [tovima.gr](#), Πολιτισμός, «Τι δείχνουν οι αριθμοί για την κατάσταση στην οποία παραμένει η περιουσία του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών», «Ανεκμετάλλευτα "φιλέτα" δισεκατομμυρίων», Ι. Μ. Βαρβιτσιώτης 24/8/2008, διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.tovima.gr/2008/11/24/culture/aneckmetalleyta-fileta-disekatommyriwn/>, (ανάκτηση στις 17/4/2019).
 25. [aueb.gr](#), «Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Εταιρεία Αξιοποίησης Και Διαχείρισης Της Περιουσίας Του ΟΠΑ», διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <https://www.aueb.gr/el/content>, (ανάκτηση στις 18/4/2019).